

Aposel

Yesu hepen-paae dapesó horale fo

¹ Tiopilus-ó, take yało folosóró aseyałe *buk*-móta, Yesuné yale alaró yó male fotamo fea kaae sóró yó maté fóló, ą hepen bepaee fele sukamó sókó fele fo ase yałepó.

² Yesu ą hepen-paae faai hałe bitu, Deį Kepe Wisiné fotokoratepa, ama dosąae sóró beteró betere *apospel* whırapepaae i alarape yae yóló yó maté fełepó.

³ ą doasi dele sale kılipaae, mo ti dóló sukunale whıtei kepaayóló mo whıtóró beterapóló kisipa yópóló, whı siki tamo 40 be demó kale whırape beterepaae sókó wua du betalepó. Atéturaalu, Kótóné teteróló kaae tare aomó mole ala etérópóló yó mótu betalepó.

⁴ Atéró betą sukamó ą ama yó matere whırapetamo ọla nuku bitu, etei dirii fo yóló duraalu, “Yało Ayané diąmó hałe hamokoróló melaalopó ere ọlamó kisipa mutu, yało diąpaae take yałepó. Ai ọla saasepóló, Jerusalem be taaróló feni, kaae tawóló hałe betae.

⁵ Ti noatepae, Jon-né dią weį hałe maaté tópurótua yałetei, mió mo felekemó dią Deį Kepe Wisitamo tóapuraalo ai ape,” yałepó.

⁶ Téró, atima betamó touróló bitu, atimané ąpaae woseturaalu, “Tale-ó, take da Israel fake so whiné dané hae kwia teteróló kaae taru yale kaae, miókélé ai ala yópóló yaaloé?” yałepó.

⁷ Ai fo depa, Yesuné atimapaee duraalu, “Ai ala yaaire be dęró alitamota, diąné kisipa yaaire ala mei, yało Ayané ama tęteróló kaae taru, noa kaae ala yaai depa, ti ai be dęmótóró erótua dapó.

⁸ Téretei, yało ę etei kaae whıpóló yó matepa diaaę wosale fo Jerusalem be huluapaaekélé, Judia hae kwia kwiapaaekélé, Samaria hae kwia-paaekélé, i hae kwia dene fale dokę feapaaekélé, yó maté kweyóló mo sųrópóló, yało dią sóró i beteratere ape.” yalepó.

⁹ Ai fo du beteró kemetepa, kale whırapené kele tómótóró Kótóné ą hepen bepaee dapesó horalepó. Atéró atima kese horótu yóló daae mupa, atimané keletómó kitiki dolomó buó deyalepó.

¹⁰ Téró, atima ó sapaee kese horólu yóló hałe daae mupatei, dęi kuti deréli whı tamo sókó wóló atima daae mole dęmó daane walepó.

¹¹ Atéró kale whırapepaae duraalu, “Kaleli whırape-ó, dią noatepa sapaee kese horótu yóló daae mulu de? Diątamo betepa hepen-paae dapesó horale whı Yesuta, momó fesaae wouraalukélé, atérótóró hepen be taaróló waalo ai ape,” yalepó.

Judas betale sirimó Matiasi sóró betemale fo

¹² Ai fo yóló kılıpaae, kale whırape atima *Olip* du sorokó mole tiki taaróló Jerusalem bepaee fe-saayóló felepó. *Olip* du sorokó mole tikiró doasi be hulua Jerusalem betamota saletó mei, kapala asiri fua wua dere tiki kaaepó.

¹³ Atéró fóló, atima betere siki be kepaae ho-lalepó. Ai be kemó Pita, Jon, Jems, Andru, Filip, Tomas, Batolomiu, Matyu, Alpias naalema Jems,

kạlo kạloi whị Saimon, Jems naalema Judas atima atéro beterepó.

¹⁴ Atimatamo Yesuné ama mo nomarapekélé, ama hama Mariakélé, mepaae sorapekélé, touyóló Kótópaae moma dere ala yó tarepó.

¹⁵⁻¹⁶ Atéyale sukamó, 120 Talepaae kisipa tiki tiró betere so whị touró betere tuamó, Pita turukó horóló daalu i fo yalepó. “Yạlo norape-ó, mo take Dẹi kepe Wisiné Depit-paae yó matepa ama ere fota, Yesu daai dere whịrapepaae eleké deyaaire whị Judas-mó erapó. Atéro asemó ere fo mió mo ai dokonale ape.

¹⁷ Judas-ta, ẹ 12 whịrapekó ẹtamó kutó diyópóló, soro beterae whípó.

¹⁸ Judas-né dowi ala yóló sale *moniné* ẹ sinaaire hae dupuralepó. Atéro amatei yale alamó ẹ képi wẹi naale tikimó tukó furaalu, haepaae topo fe-saayóló doropóló depe fulukó felepó. Até yale hae tiki mepaae whịrapené ẹ दौरaairaalu, ama dowi ala yóló sale *moniné* dupuralepó.

¹⁹ Jerusalem so whịné Judas atéro sukalepó dere fo wosóló, atimané be foné ai hae tiki doi Akeldama mulalepó. Ai fo feteyóló samea sókó fele hae tikipó.

²⁰ Atépa Pitané duraalu, “Ai ala yaalopóló take Sam *buk*-mó aseyóló muló betere fo i ape. ‘Atei mo ti aluyóló ama bekélé wópu mulópóló yae.’ erapó.

Me fokélé i ape.

‘Ama diyale kutó whịné diyópóló, whị kae soro beterae,’ erapó.

²¹ Ti fo ereteiné ai seké betale sirimó, whị mekó soro beteraalopa siépe.

²² Take Jon-né wẹi tópurale alimó kaae sóró wóló, Tale Yesutamo ɖa fea betámó kutu beteró, ɖa hepen-paae dapesó fele be ðemó sókó wale whìkó sóró beteranérápó. Atétepa, ti ai seké ɖatamo touyóló Yesu kepaayóló fele fo wisi yó maté kwẹyaalopó,” yalepó.

²³ Téró atimané tale yaairaalu, whì tamo Josep ama me doi Barsabas me doi Jastus-ró Matias-tamo doi mulalepó.

²⁴ Atéro beteró bitu, atima feané Kótópaae moma yóló duraalu, “Tale-ó, ɖa feané mole kisipa tiki naao mo kelerapa, i whì tamokó mé whìné naao kutó dirópóló depa, ti naao ɖapaae sóró ɖalae.

²⁵ Judas ɖa ama yale alamó dupu saaire tikipaae felepó. Téturaalu ama taaróló fele kutó mé *apospel* whìné diranépa, ti ɖa betale sirimó bitu dirópóló naao ɖapaae yó ɖalae,” yalepó.

²⁶ Atéro moma yale kɔlipaae, atimaamoné doi muló betere kapo fake wutimó deróló kelé keléróló tukɔyalemó, Matias-né doi moletei sókó dorowalepó. Atétepa, ɖa 11 *apospel* whìrapetamo touróló sóró beteralepó.

2

Pentikos be ðemó Dẹi Kepe Wisi dotonale fo

¹ Israel so whìné ɖla deyóló nukua dere *Pentikos* be ðe wapa, atima fea betapaae tourale wóló betó molepó.

² Atéro betó molemó, hapale tétitóró ó samó doasi besé tikiné hu kaae ðeté dorowóló atima betere tikimó huyóló supa feané wosalepó.

³ Atéyale alanétei, so whị dokómó simi kaae d̄aleta yalepó.

⁴ Tétu, kale D̄ei Kepe Wisi atima tikipaae atéró bitị wouraalu, s̄eratepa kae kae be fo yaairaalu kaae salepó.

⁵ Atéyale sukamó, mepaae kae kae hae kwiamó betó mole Kótó kolóló witu betere Juda fake whịrape kapala asiri wóló Jerusalem be huluumó betó molepó.

⁶ Atéró atima bes̄e tikiné hu kaae woseturaalu, so whị mo fea bet̄apaae tour̄ale wóló betó mulu, noa ala dutérópóló sirayalepó. Ti noatepae, atimané wosalemó, kisipa tiki tiró betere fakerapené kae kae be fo atima dokọ feané mo donotóró depa wosalepó.

⁷ Atéteremó doasi siratu duraalu, “I Kaleli whịrapetei, d̄ané be fo netéró tūe yalerópó?

⁸ Atima d̄ané be fo mo donotóró dere-a, netéró derópó?

⁹ D̄a Partia whịrapekélé, Media whịrapekélé, Elam whịrapekélé, Mesopotemia whịrapekélé, Judia whịrapekélé, Kapadósia whịrapekélé, Pontus whịrapekélé, Esia whịrapekélé, i betere ape.

¹⁰ Frisia-ró Pampilia whịrapetamokélé, Isip-ró Sairin be hulua felekemó t̄ene be Libia whịrapetamokélé, Rom bemó wale uké whịrapekélé, fea i wóló betó mole ape.

¹¹ Ai wóló tourale so whị mepaae mo Juda fake yóo, mepaae kae faketei, Juda fakené dere ala sya fóo, dua dapó. Ai fake tamokélé, Krit whịrapekélé, Arabia whịrapekélé, d̄ané be foné atimapaae Kótóné kae kae hapólui alarape eralepóló yó mótu

betepa, mió ðané i wosetere ape,” yalepó.

¹² Atétere alamó, i dosayale be hulua so whiné sira yóló atimasisi duraalu, “I ala yóló k̄lipaae noa alakó sókó waai derópó,” du betalepó.

¹³ Até du betepatei, mepaae wh̄rapené ai ala ðo nalóló duraalu, “Aita *wain* wēi mo dekeró naletikimó topo doturaalu, ai dere ape,” yalepó.

Pitané so wh̄paae yale fo

¹⁴ Téró Pita a mepaae 11 wh̄rapetamo so wh̄i betó mole kuamó turukó holóló fo fakeyóló duraalu, “Jerusalem be wh̄ró ða mepaae Juda wh̄rapetamo-ó, i yale alarape bete ðīpaae hākeróló yaai ðapa, mo wisiyóló wosae.

¹⁵ Diaāo k̄sipané i wh̄rape atima *wain* wēi nale tikimó topo doturaalu ðapóló de? Diaāotamo atei k̄sipa mutepa, ti mió *wain* wēi nokole suka kele mei, ita h̄ika 9 *kilok* i ape.

¹⁶ I wh̄rapeta, *wain* wēi nóló dumi, atima ai du betere ala take Kótóné ama k̄ló wh̄i Joel-né as̄ere fo dokonatapó.

¹⁷ Kótóné duraalu, ‘Kemeyaāi dere alimó, yālo ðēi Kepe Wisi so wh̄i fea tūpaae wēi kaae sunée deraalopó.

Téturaalu, diaāo naale senaalenékélé, Kótóné k̄ló so wh̄iné dere fo kaae yaalopó. Mepaae teó wh̄rapenékélé, nokené kilitu dere kaae yaalopó.

Dīa mepaae otere serenékélé, noke yaalo ai ape.

¹⁸ Até dere sukamó, ðēi Kepe Wisi yālo kutó diratere so wh̄i fea tūpaae wēi kaae sunée deratepa atimanékélé, yālo take eraai

dere alaró mió dere alatamo haķearóló yó melaalo ai ape.

19 Atétepa, ó samó so whiné kolóló sira yaaitere alarape yało eraalopó. Atéturaalu i haemókélé me ala yaairemó eratere ala eróo, i hae samea sókó faróló, siró sukulitamokélé anóo, yaalopó.

20 Ai ala dereteita, Talené ama mo kae ere de doasi tukóló muló betere be de waai teópa, suka bete feteyóló dilikiróo, wéliékélé feteyóló samea alée falóo yaalopó.

21 So whi dené Talené doi yóló ę tao sae depa, atétere so whi aluyaqsóro mo tao saalopó, erapó.

22 Israel whirape-ó, i dere fo wosae. Nasaret be whikó Yesuta, mo hale whi nisiyaqsóro, so whi feané kolóló sira yaaire alaró kelemei alata-mokélé, me ala yaairemó eratere alakélé, fea erópóló, Kótóné ą sóro beteró beterapó. Ai alarape feata, ama eratepa diaaą kolóló, ai kisipare ape.

23 Beta whiné Yesu eleké deyóló diąné naase tuamó mulalepó. Atétepa mepaae Talené fo woseni, dowi ala dere whirapené dią tao sóro ą filipaare ni tómó sinópóló oleralepó. Atéyale alata, Kótóné ama yaai kisipa mole ala dokonóturaalu erapó.

24 Téyaletai, ama tiki dou dolomó ķęlaa yaqsóro sukutere alané fotoką Kótónétei aluróo, ą mo ti sukęletai Kótóné momó kepaaróo, yalepó. Ti noatepae, sukutere alané ą siyóló tawaaire mo sunipó.

25 Mo take ai sekémó kisipa mutu, Depit-né i fo asęrapó.

‘Betere dokọ fea Tale yało kelepaamó daapa kilitua dapó.

À yało turu naase eró betere tikimó betereteiné ẹ me whiné woreróló só deranéńipó.

²⁶ Téreteiné yało hosaa betemó hekesené sukuturaalu, yało kọlónékélé, wole fo yóló ama doi sóró horatapó.

Yało tikikélé, take me ala ini, mo wisiyóló be-taalopóló kisipa mutu, haıtamo kaae tawóló i betere ape.

²⁷ Ti noatepae, take waaire alimó yało tiki dou dolomọ mupa kẹlaa yópóló naao taaraalo meipó.

Téturaalu, naao mo kae beteró betere whı wisi-naalené tiki kẹlaa yópóló taaraalo meipó.

²⁸ Ẹ wisiyóló betaaire tikipaae fópóló, naao tu wisi alerapó. Ẹ yaıtamo betamó betepa, naao haı dere ala mo fańnútu beterapó, erapó.

²⁹ Norape-ó, yało diapaae mo i dere ape. Dąné ayarape deté wale whı Depit sukutepa dourale douda, mió i be demókélé haıle epa kilitu beterapó.

³⁰ Téretei Depit ąta, Kótóné kọló whı betepa ąpaae dirii fo yóló duraalu, ‘Naao deté faaire naalené detere naalekó betą ya betale sirimó teteteróló kaae tanópóló yało sóró beteraalopó, erapó.

³¹ Take waaire alimó yaaire ala Depit-né ama kolóló i fo asẹrapó. ‘Kótóné so whı fea teteteróló kaae tanópóló sóró beteraaire whı Keriso doumó kẹlaa yópóló taaréni, kepaaró beterapó.’ erapó.

32 Yesu ą mo ti sukąletei, Kótóné momó kepaaró beterapó. Atépa dąta, ai alarape mo depa dąné kelené kelalepóló hąkeamó yó maté kotere whįrape i ape.

33 Yesuné ąla ąla fea ama tẹteróló kaae tanópóló ą Alima Kótóné turu naase dẹmó beteralepó. Alimané yóló mulale ąla Dẹi Kepe Wisi ama naase tuamó mulalepó. Até depa, amamo dąpaae erale ala mió diąné kolóo, wosókélé yóo, yalepó.

34 Depit ąta hepen-paae fenitei, take waaire alimó yaaire alamó kisipa mutu i fo yalepó.

‘Talené yąlo Talepaae duraalu, ‘Yą yąlo turu naase dẹmó betae.

35 Naaó bóe whįrape yą aomó bitu, atima belei aąraaire ala yąloitei eraalopa, hąle kaae tawóló betae,”’ yalepó.

36 Térapa, Israel fake so whį-ó, dią i dere fo mo wosae. Diąné ai filipaa ni tómó oleróló dale whį Yesutóro Kótóné ą kepaaróló dą fea tẹteróló kaae tanópóló topo whįkélé, Talekélé, ai sóro beterale ape,” yalepó.

Mo dekéro so whį kisipa feteyóló wẹi tópuale fo

37 Pitané atéro dere foné ai wóló touró betere so whįné hosaamó mo sepake kaaené tikalepó. Téturaalu, Pitaró mepaae *aposeł* whįrapetamopaae woseturaalu, ‘Norape-ó, mió dąné noa alakó yaaloé?’ yalepó.

38 Ti fo depa, Pitané atimapaae duraalu, ‘Dią dokọ feané dowi ala taaróló, tuẹ tiki feteyóló betepa, Yesu Kerisoné doimó wẹi tópurópóló yae.

Atétepata, ti Tale Kótóné naao yale dowi kwia kemeróló, ama Dẹi Kepe Wisi dià hãle melaalo ai ape.

³⁹ Kótóné ama eraalopóló ere fo mo dokonóturaalu, ‘Diàkélé, diàné naalerapekélé, be saletómó wale so whìkélé, mepaae Kótóné a beterepaae apé dere fo wosóló wale so whìkélé, fea ai òla mo saalopó,’ ” erapó.

⁴⁰ Pitané ai fotamo mepaae forape olekeyóló fotokòiné duraalu, “Mió i alimó betere so whìné du betere dowi alané dià felekemó, ai doratapa mo wisiyóló kaae tawae,” yalepó.

⁴¹ Atéyale sukamó Pitané yó matere fo wosóló 3000 so whì dowi ala taaróló kisipa feteyóló wapa wẹi tópuralepó. Atima atéro wóló take betere Keriso faketamo toune walepó.

So whì mo betà kisipa muóló betale fo

⁴² Téro, ai so whì atima *apospel* whìrapené yó matere fo mo wisiyóló wosóo, atima hamomatamo mo betà tué muóló u tao su i tao su dere ala yóo, òlakélé betámó nóo, Kótópaae moma dere alakélé betámó yóo, du betalepó.

⁴³ Kale *apospel* whìrapené so whìné kolóló sira yópóló eratere alarapekélé, kelemei alarapekélé, me ala yaairemó eratere alarapekélé depa, so whìné kolóló duraalu, Ita, Kótónétei eratapóló, winé sukutu betalepó.

⁴⁴ Talepaae tué tiki tiró betere so whìrape fea touróló betà kisipa mutu, atimané òla òla mepaae yaḡare so whì tao saalopóló fo dokalepó.

⁴⁵ Atéro, atimané mepaae òla òlaró haetamo dotonóló *moni* sóró mepaae yaḡare so whì malepó.

⁴⁶ Tétu, be deṭere dokọ atima mo fea momatere be belamó touraletatóró yó tarepó. Atima hosaa tuamó hainé sukutere ala mulu, hekesetamo atima fea me féli mené bemó ọla nuku, me féli mené bemó ọla nuku dua yalepó.

⁴⁷ Até duraalu, Talené doi sóró horaté fu betepa, mo so whịné kolóló, aita mo donoi ala dapóló dukirótu beterepó. Ai ala du betepa, so whị aluyaosóró Talené tao sóró Keriso so whịtamo Kótónétei betere dokọ touróló sóró beteraté fu betalepó.

3

Họleke dore whị wisirale fo

¹ Betą sukamó, Pitaró Jon-tamo Talepaae moma yaairaalu tukóló muló betere sukakelemó, kuluka 3 kilok moma dere bepaae fu betalepó.

² Atéro felemó, take hamané depemótei hó naase dowi whị ai be bopéro betere tipí tų sókó walemó beteraai beleyóló fu betalepó. Ai sekéta, momatere bepaae fua wua dere so whịpaae *monikó* kema yópóló, suka fea whịrapené beleyóló mulaleta du betalepó. Ai whị beteraleta du betale tikita, mo kelaalo Kokọi tipí tųpóló doi mulapó.

³ Kale whị atéro sóró fóló betero beterepó, Pitaró Jon-tamo moma ene faai fupa, atimaamopaae *moni* kema yalepó.

⁴ Atétepa, kale whị tamoné ą kelené kikéro kaae taru Pitané ąpaae duraalu, “Naao dąmo kelae,” yalepó.

⁵ Ti fo depa, kale wh̄iné ʔmó me ɔlakó melaaitere nisyóló kelené atimaamo kaae tarepó.

⁶ Atépa, Pitané duraalu, “Naa ai kematere ɔla *silpa moni ó kold moni* ɛ tanitei, ʔalo tare ɔla beta ʔa i matere ape. Nasaret wh̄ikó Yesu Kerisoné doimó i dapa, ʔa turukó holóló kweʔyae,” yalepó.

⁷ Ai fo yóló, Pitané kale wh̄iné turu naasemó taosóro turukó horóló daaralepó. Até dereta-motóro ama dore hóró hó kelepeta mo fotokɔ buóló wisiyalepó.

⁸ Atéro, ai seké ʔ tuó horóló kweʔyaa kaae sóro, Pitaró Jon-tamo atima fea mo dere be belamó kutu betalepó. Atéro aimó ʔ tuó holóló taaeta deté kuturaalu, Talené doi hale sóro horaté kweʔyalepó.

⁹ Aimó touró betere so wh̄i feané kale wh̄iné Kótóné doi sóro horaté kotere ala kelalepó.

¹⁰ Atétepa, i wh̄ita momatere be bopére tipi ke-laalo kokɔre tu sókó walemó bitu *moni* kema dua yaletai, netéro wisiyalerópóló siratu betalepó.

Moma dere bemó Pitané Talené fo yó maletai

¹¹ Téró, kale wh̄iné Pitaró Jon-tamo apuó tapa kelaai so wh̄i mo fea, Solomon-né doi mole be belapaae tourale wóló daae muluraalu, siratu betalepó.

¹² Pitané ai ala kolóló, atimapaee duraalu, “Ti Israel so wh̄i-ó, noatepa diʔ i ere alamó siratu bitute? Diaaɔ tuéné ita, dʔmoné fotokɔné ó Kótóné ala dʔmoné eró tareteiné wisiralepóló de?”

¹³ Abraham, Aisak, Jekop atimané Kótóta me kae mei, dʔné ayarapené Kótókélé mo betatórótípó. Ai Kótóné ama kutó diratere wh̄i Yesu tao sóro doi mo doasi mulalepó. Ai ala ere wh̄itei, diʔané ʔ mo ti

dóló sukunaaire wh̄irapené naasepaae mulópoló Pailat-paae melale felepó. Tétepa, Pailat-né ai wh̄i me dowi ala munipó depatei diaaḡ aḡpaae duraalu, f̄ópóló doteyaḡse yalepó.

¹⁴ Mo kae beteró betere donoi ala dere wh̄i wisinaaletei diaaḡ h̄óróo, wh̄i dupa *dipula* beteró betere wh̄i diḡpaae dotonae yóo, yalepó.

¹⁵ Aḡta, mo ti betere bete kaarale wh̄itei, diḡné dóló sukunalepó. Téyaletei, Kótóné momó kepaaró beterapó. Ai alarape feata, ḡané keletómó mo yalepó.

¹⁶ Hó naase dopa diḡ feané kilitu betere wh̄ita, ḡamo Yesupaae tuḡ tiki tiró betere alané a wisiralepó. Ai tuḡ tiki tiratere alata, Yesuné ḡamopaae matepa, ama doiné i wh̄i mo ti wisiró beteretei mió diaaḡ ai kelere ape.

¹⁷ Norape-ó, yaḡo mo i dere ape. Diḡnékélé, diaaḡ topó wh̄irapené yale kaae, Yesu Tale Kótóné sóró beteró betere wh̄ipóló tuḡ muni yale ala ḡané tuḡrapó.

¹⁸ Tépaitei ai yale alata, mo take Kótóné ama kóló wh̄irape feané ama sóró beteró betere wh̄i Keriso doasi dele saalopó ere fo Kótóné mo ai dokonó betere ape.

¹⁹ Térapa, du betere dowi ala taaróló, kisipa feteyóló Kótópaae ape. Atetepa, ti Kótóné ama feléyóló betere ala wisi diḡ tuḡpaae eraalo.

²⁰ Kótóné ama so wh̄i fea t̄eteróló kaae tanópoló sóró beteró betere wh̄i diḡ beterepaae dotonaaḡlopa, kaae tawae. Ti ai wh̄ita, mo taketitei diḡ tao sópóló sóró beteró betere wh̄i Yesu ai ape.

²¹ Ai sek̄eta, Kótóné kae beteró betere kóló

wh̄irapepaae ere fo dokonóturaalu, Talené i haemó ere alarape momó wisiróló kisi aleraaire be de sókó wópóló kaae tarapó. Ai be de teópa, ti ą hepen-mó h̄ale kaae tawóló betera-pó.

²² Moses-nékélé, i fo asęrapó.

‘Tale Kótóné diąmó kisipa mutu, diąkótei ama fo eratere kóló wh̄i sóró beteraalo ai ape. Téyaalopa, ai sekéné ama dere fo fea wosóló sya fae.

²³ Kótóné sóró beteraaire ama kóló wh̄iné dere fo dią mepaae wh̄iné wosóló sya fenitepa, ti atétere wh̄i Talené ama so wh̄itamo touyóló betaşsóró sókó sóró kae beteraalopó,’ erapó.

²⁴ Samuel betale alimó kaae sóró bitiré wale kóló wh̄irapené deté wale fota, mió i alimó du betere alarapemó kisipa mutu erapó.

²⁵ Kótóné ama kóló wh̄irapené ere foró Talené ama i ala eraalopóló ere dirii fotamo dokonóturaalu, diąpaaetóró mo eraalopó. Mo take Kótóné Abraham-paae i fo yalepó.

‘Naao deté faaire naalrapekó betą wh̄ipaae yalo eratere wisi alané i haemó betó mole so wh̄i mo fea wisiraalopó,’ erapó.

²⁶ Ai ere fo mo dokonóturaalu, Kótóné ama kutó diratere wh̄i Yesu Keriso sóró beteralepó. Atéró, ą dią Israel fake so wh̄ipi tao sóró wisiraaı kisipa mutu, dią beterepaae dotonalepó. Dią dokọ feané du betere dowi ala taaróló tų wisipaae fópóló, ai sekéné amatei diaaą kisipa tiki feteraalopó,” yalepó.

4

Jon-ró Pitamo dipula beterales fo

¹ Téró, Pitaró Jon-tamo kale fo wisi so wh̄ipaae yó mótu betepa, mepaae momatere be kaae tare diki tare wh̄irapené topo wh̄ikélé, Sadyusi wh̄irapekélé, so wh̄imó Talepaae momaratere wh̄irapekélé, fea atimaamo beterepaae walepó.

² Atima atéro betó mupa, Pitaró Jon-tamoné fo yó mótu duraalu, Yesu mo ti suk̄letei momó kepaayóló beteropó. Térapa, Yesupaae tué tiki tiratere so wh̄ikélé kepaayóló betaalopóló yó mótu beteropó. Atéro yó mótu betepa, kale wh̄irape atima dei tué muóló fopaae bualepó.

³ Atéturaalu, ai kale wh̄irapené atimaamo tawóló fo tokóló só deraai yaleteti be diki depa, h̄ika yaairaaalu dilikitamo atimaamo *dipula* sóró beteralepó.

⁴ Téyaleteti, atimaamoné yó male fo wosóló so wh̄i fea Talepaae kisipa tiki tiralepó. Atéyale wh̄irape maaté dos̄ayóló touróturaalu, 5000-rópó.

⁵ Téró h̄ika be d̄etepa, topo wh̄iraperó Moses-né as̄ere fo yó matere wh̄irapetamokélé, Juda wh̄i disirapekélé, fea Jerusalem bepaae tour̄ale walepó.

⁶ Atétepa, atimatamo so wh̄imó momaratere wh̄irapené topo wh̄i Anas-kélé, Kaiapas-kélé, Jon-kélé, Aleksandakélé, so wh̄imó momaratere mepaae wh̄irapekélé fea wóló touró beteropó.

⁷ Atéro, Pitaró Jon-tamo dape sóró ai wh̄irapené atimaamopaae woseturaalu. “Ai ala yópóló diaamo né sóró beteralee? ó né doimó diaamoné ai ala du bitute?” yalepó.

⁸⁻⁹ Tétepa, D̄ei Kepe Pita tuamó f̄ayóló s̄eratepa atimapaae tokó mótu duraalu, “Dīa so wh̄i t̄eteróló kaae tare wh̄iraperó wh̄i disirapetamo-ó, dīané

d̄amopaae ai wosetere fota, kale hó dore wh̄i k̄olené sukuturaalu wisirale alamó de?

10 Tétamo depa, ti dīanékélé, Israel so wh̄i feanékélé, wosaasepóló h̄akearóló i dere ape. Dīané Nasaret wh̄ikó Yesu Keriso filipaare ni tómó oleróló mo ti dóló sukunalet̄ei, Kótóné ̄a momó kepaaralepó. Atéyale sek̄éné doimó, d̄amoné wisi erale hó dore wh̄i i daale ape.

11 Yesuta, ašémó ere foné duraalu,

‘Dīa be t̄etere wh̄irap̄ené dopa taae falatere kapo faketei, be hulua eleké alée felepó,’ erapó.

12 D̄a aluyaḡsóró tao saaire wh̄i me kae mo bi-tinipó. Yesuné doimó bet̄a d̄a so wh̄i fea mo wisiyóló betenér̄apó,” yalepó.

13 Atéró, kale wh̄irap̄ené kelalemó, Pitaró Jon-tamo wikélé ini fo mo halaaíné du beterepó. Atéró dere fo woseturaalu, i wh̄i tamota me *skul*-kélé iniretei, dere fo mo fosó fosó dapóló siratu be-talepó. Tétu atimaamo Yesutamó kw̄eyale wh̄i tamopóló kisipa yalepó.

14 Téyaletei, Pitaró Jon-tamoné hó dopa wisirale wh̄ikélé atima touró betere tikimó daaleteiné u kale wh̄irape atimané me fo yaaire t̄u mei depa taaralepó.

15 Atétepa, Pitaró Jon-tamo kapala asiri belapaae h̄okó deróló, ai wh̄irape atima fo k̄elaaralepó.

16 Atéró, k̄elaaróló duraalu, “Atimaamopaae d̄ané noa alakó eraaloé? Jerusalem bemó betó mole so wh̄i feané atimaamoné kelemei ala eralet̄ei, kolóló mo tuér̄apó. Téreteiné d̄ané ai ala hiróló kapala fo enénipó.

17 Tépat̄ei, i fo so wh̄ipaae deté fóló fakeraḡsóró

atimaamopaae dirii fo yóló mulaalopó. Ai Yesuné doimó so wh̄ipaae fo yó melaḡse yaalopa, siépe,” yalepó.

¹⁸ Atimapi atéró fo dokoló, kale wh̄i tamo momó bepaae ape yóló duraalu, Yesuné doimó mepaae dere alaraperó ama fo yó maté kotere alatamo momó kae yaḡse yóló fo mulalepó.

¹⁹ Ti fo depa, Pitaró Jon-tamoné duraalu, “Diḡné kisipané ḡamo diaaḡ dere fo wosóló sya furaalu, Kótóné fo sya foleteti taalatepa, Kótóné keletómó wisiréró diḡnétei tale yae.

²⁰ Ti ḡané kelené kelale alaró wosale fotamo yó materetei, mo taaranénipó,” yalepó.

²¹ Tétepa, kale wh̄irapené Pitaró Jon-tamopaae mepaae wiratere fo take yale tómó beleróló yóló, atimaamo fópóló dotḡyalepó. Atimaamopaae mepaae seḡei ala eraai yaleteti, bete atima kóló kóló depa taaralepó. Ti noa betené mei, so wh̄i feané atimaamoné erale alamó Talené doi sóró horatere kilituraalu, atima wi depa fópóló dotḡyalepó.

²² Ti noatepae, i kelemei ala eróló wisirale wh̄ita, hó doyóló betepa ba fo wh̄i siki tamokélé bosenée falapó.

Talepaae kisipa tiró betere wh̄iné moma dere fo

²³ Atéró Pitaró Jon-tamo fópóló sókó daalatepa, atimaamo mepaae Keriso so wh̄i betere tikipaae felepó. Atéró fóló bitu, so wh̄imó momatere topo wh̄iraperó wh̄i disirapetamoné atimaamopaae yale forape fea atimapaae du betalepó.

²⁴ Atétepa, Keriso so wh̄iné ai fo woseturaalu, atima fea touyóló fo fake yóló Kótópaae doa kée

yóló moma yalepó. Atéro duraalu, “Kótó-ó, yaṭa doasi Tale bitu, ɔla ɔla fea naaotóro kaaróló tɛtɛróló kaae tarapó. Tale-ó, i haekélé, ó sàkélé, wɛi kɛlakélé, ai sore ɔla tuamó betere ɔlaró ere ɔlatamokélé fea naaotóro alerapó.

²⁵ Naao Dɛi Kepe Wisiné naao kutó diratere whi ðané aya Depit tuapaae sɔratɛpa, ama kɔlómó ere fo i ape.

‘Hae kwia dokómó betó mole so whi noatɛpa fopaae buóló dei kisipa mutu betere?

Juda fake so whikélé me betɛ munipatɛi noatɛpa atima kikiti fo dokotu betéré?

²⁶ I hae kwia tɛtɛróló kaae tare topo whirape atima bóe daai siki siki yóo, mɛpaae Juda fake tɛtɛróló kaae tare topo whirapekélé fea betapaae tourale wóló, Taletamo bóe dóo, so whi tɛtɛróló kaae tanópóló, Talené sóró betéro betere whitamokélé bóe daai donoróo, erapó, yalepó.

²⁷ Ti ai ere fo mo dokonalepó. Kale Herotró Pontias Pailat-tamonékélé, Juda meire fake so whinékélé, Israel so whinékélé, naao kutó dirópóló sóró betéro betere whi wisinaale Yesutamo bóe dóló só deraai, doasi Jerusalem bepaae tourale walepó.

²⁸ Atéyaleteita, atima tuéné kaayóló dere nisiyalemó, ai yale alarape fea Tale naao fotokóné eraalopóló, take ere fo mo dokonóló ai yale ape.

²⁹ Térapa Tale-ó, mió atimané naao kutó diratere whirape susupui ala eraairaalu wiréli fo du betɛ-apa, naao tué muae. Atétu betere tuamó ða wikélé ini, mo halaainé daalu, naao fo betá yó mótu

beterópóló halaai ala dāpaae erae.

³⁰ Naa mo kae beteró betere kutó diratere whi Yesuné doimó kisi daae mole so whi wisiróturaalu, kelemei alaraperó doasi sira yaaire alatamo eraaire fotokō naao dāpaae erae,” yalepó.

³¹ Atima ai moma yóló kemerateretamo, atima betó mole be tao sóró woreralepó. Atéturaalu, Deī Kepe Wisiné atima mo sūratepa, so whīpaae Kótóné fo mo halaainé diriyóló yó mótu betalepó.

Keriso so whi u taosu i taosu yale fo

³² Kale Keriso so whi atima fea ne no aoyóló bitu, mo wisi kisipa betatóró muóló beterepó. Atéru, atimané mole ɔla ɔla fea ekɛleyóló sini, yaɣare so whikélé tao sua yalepó.

³³ Kale *apose*l whirapené Tale Yesu mo ti sukāletei, momó kepaayóló beterapóló yó matere fota, Kótóné ama fotokōtamo yó melaté kutu betalepó. Atima atétu betepa, Kótóné kōlené sukuturaalu, hāle tao sere ala atima feapaae eraleteiné mo haitamo dua beterepó.

³⁴⁻³⁵ Ai ala iru, atima tuāmó me so ó whikó ɔla ɔla yaɣa dere ala mo inipó. Atima tuāmóte, hae tiki tare whiné ama hae dotonóló *moni* sóo, be tene whiné ama be dotonóló *moni* sóo, yóló ai *moni* kale *apose*l whirapené naase tuāmó mulótua yalepó. Ai *monita*, mepaae ɔla ɔla yaɣare so whimó terekeyóló ɔliróló mótua yalepó.

³⁶ Lipai fake whikó Saiprus be whi ama doi Josep beterepó. Ai sekéta, *apose*l whirapené Banabas doi mulalepó. Ai doiné beteta, so whiné hosaa dirirótu keteke bulóló fotokōratere whipó doi mulalepó.

³⁷ Ai whi Banabas-nékélé, ama hae kwia dotonóló *moni* sóró, ai *moni* ti *apospel* whirapené naase tuámó mulalepó.

5

Ananias-ró Sapairatamopaae erale ala

¹ Téró me etéyalepó. Whi betané ama doi Ananias beterepó. Ai sekéro soma Sapairatamo atimaamoné hae kwia dotonóló *moni* salepó.

² Atéro sale *moni* mepaae soma atimaamo saairaalu fo deyóló, bukó mulóló, mepaae ti kale *apospel* whirapepaae male felepó.

³ Atétepa, Pitané apaae duraalu, “Ananias-ó, Satan ya tuámó bitu, Deji Kepe Wisipaae kapala fo noatepa yaleé? Naao hae dupu yale *moni* mepaae ya saairaalu bukó mulóló, i sóró waleteti hitipó deretei, kapala fo ai dere ape.

⁴ Hae kwia dotonaaai hale mupa, ti naao haetóro molepó. Dotonóló sale *moni*-kélé, ti naao *moni*-tórótípó. Tétu, *moni* mepaae diaamo saairaalu, dekée sóró mepaae maaté Talepaae male waleteikélé wisirapó. Tépateti, naao dowi kisipa sóró yale kapala fota, mo whipaae ini, Kótópaateti ai ere ape,” yalepó.

⁵ Atéro dere fo kale whi Ananias-né woseturaalu, Pita daalemó haepaae muni doropóló, mo ti sukalepó. Mepaae so whiné até yalepó dere fo woseturaalu, atima wió du betalepó.

⁶ Tétepa, mepaae kokopei whirape wóló kale whiné tiki kutiné bopéyóló dourale felepó.

⁷ Atéro, sore sukakele kemeyóló ai k̄lipaae soma Sapaira ama wh̄ipaae erale ala tuēni, mok̄leyaa yóló Pita beteremó sókó walepó.

⁸ Atéro daapa, Pitané kale sopaae woseturaalu, “Naao wh̄i diaamoné hae dupu yale *moni* i h̄itié?” yalepó. Tétepa, kale soné duraalu, “Épó. Saletēi, aitoróti h̄tipó,” yalepó.

⁹ Ai fo depa, Pitané apaae duraalu, “Noatepa naao wh̄i diaamo fo dokóló, Talené D̄ei Kepe Wisipaae kapala fo yóló, k̄aae kelaai dilik̄aléé? Atei ala yalemó, naao wh̄i dour̄ale fele wh̄irape wóló t̄u sókó walemó ai daae mole ape. Atimané yak̄élé, atéro sóró fóló dour̄ale faalopó,” yalepó.

¹⁰ Téyalemó, mo ai fapotoró kale so Pita daale tikimó haepaae muni doropóló suk̄alépó. Atétepa, kale wh̄irapené kelalemó mo ti sukupa sóró fóló, ama oma dourale tikimó ak̄élé titiróló bulalépó.

¹¹ Até yalepó dere fo, Keriso so wh̄iró ai fo wosale so wh̄itamō doasi winé sukutu betalépó.

Aposel wh̄irapené kelemei alarape erale fo

¹² Téró kale *apose*l wh̄irapené kae kae kelemei alaró so wh̄iné kolóló sira yaaire alatamo, so wh̄i betó mole tuamó erótu betalépó. Talepaae tué tiró betere so wh̄i Solomon-né aleyale be tokw̄eimó touróló bitua yalepó.

¹³ Mepaae so wh̄iné Keriso so wh̄iné dere ala kolóló, atima dere ala mo kok̄rapó yóló dukirótu betaletēi, atima ai so wh̄itamō touyóló betaalo witu betalépó.

¹⁴ Tépatēi, sokélé, wh̄ikélé, Talepaae tué tiki tiróló take betere Keriso faketamo tour̄aleta yaletikimó Keriso so wh̄i fakeraté felepó.

15 Atétere alamó, mepaae hepo daae mole so whĩrape sepelewa yóló wóló, Pita a fua wua dere tumó beseke tómó mulótua yalepó. Ti aita, Pita fua wua duraalu, ama suka asoné mepaae whĩ wisirópóló kisipa muturaalu, dua yalepó.

16 Jerusalem be bopéróló tẽe mole be huluarapemó betó mole so whĩ fea Jerusalem bepaae tourale walepó. Atéro wouraalu, mepaae hepo daale so whĩkélé, dowi keperapené doasi susupu mótu betere so whĩkélé, mo fea beleyóló wapa wisirótua yalepó.

Aposel whĩrape susupuróló dipula beteraletei

17 So whĩmó momaraterere topo whĩró mepaae Sadyusi fakekó i sekéné ama fulumu whĩrapetamoné *apospel* whĩrapené dere alamó atimatamo dei fopaae bualepó.

18 Atéturaalu, kale *apospel* whĩrape *dipula* sóró beteralepó.

19 Téyalemó, dilikitamo Talené ama *ensel* wóló, ai *dipula* be tũ tukjyóló kale *apospel* whĩrape belapaae dapesó derepelepó.

20 Atéro duraalu, “Diã fóló momaterere be belamó daalu, so whĩpaae mió wosetere kisi fo wisi etérópóló yó melaai fae,” yalepó.

21 Téro hĩka be dẽtepa, *ensel*-né yale fo wosóló, momaterere be belamó daalu, so whĩpaae Talené fo kaae sóró yó malepó.

Atéyale kĩlipaae so whĩmó momaraterere topo whĩró, ama fulumu whĩrapetamoné kale fo tokóló taletere whĩrapepaae ape yó faralepó. Ai whĩrapeta, Israel whĩ disirape atimatórótípó. Ai fakerape fea wóló, mepaae diki tare whĩrapepaae

dipula bepaae fóló, kale *apospel* wh̄rape dape sene fae yóló dotonalepó.

²² Tétepa, fóló kelalemó, kale *apospel* wh̄rape *dipula* bemó bitinipa kelalepó. Atépa yaai dapóló atima momó fesaae walepó.

²³ Atéro atimapaee duraalu, “*Dipula* be t̄ta, ðané kinale alatóro epa kelalepó. Téro, t̄ kaae tare diki tare wh̄rape atimakélé, kale tikimótóro daae molepó. Atépa, ða t̄ tukiyóló kelalemó, atima bitinipó,” yalepó.

²⁴ *Dipula* be kaae tare diki tare wh̄rapené topo wh̄ró so wh̄mó momaraterere wh̄rapené topo wh̄tamoné ai dere fo woseturaalu, ai *apospel* wh̄rape-a, noa yalerópóló atima tué teketu be-talepó.

²⁵ Atétu beteremó, wh̄i beta wóló duraalu, “Wosae, ðané *dipula* beterale wh̄rapeta, u momaterere be belamó daalu, so wh̄paae fo yó mótu betere ape,” yalepó.

²⁶ Ai fo depa, diki tare wh̄rapené topo wh̄ró ama diki tare wh̄rapetamo fóló, kale *apospel* wh̄rape tawóló sóro walepó. Atéro, dapesó wouraalu, h̄ko s̄yóló só ani, naamei alané dapesó walepó. Ti noatepae, so wh̄iné kapo duné atima siriyóló ðaqsóro wi yalepó.

²⁷ Atéro kale wh̄rape dapesó fóló, fo tokóló taletere wh̄rape betó mole tikimó daalalepó. Atéyaletaitea, moma dere topo wh̄iné wosetere fo yóló taleyópóló yalepó.

²⁸ Téro, kale so wh̄mó momaraterere topo wh̄iné *apospel* wh̄rapepaae duraalu, “Ðané ðiapaee ai wh̄i Yesuné ðoimó momó kae yó melaq̄se yóló

fo mulalepó. Téyaletei, dijané yó mótu betale fo i Jerusalem be hulua so whi mo feané wosalepó. Diaaq ai dere alané Yesu sukópóló daleteimó, dapaae kwia tokó melópólópó yóló kisipa mutu du bitu de?” yalepó.

²⁹ Ti fo depa, Pitaró mepaae *apose*l whirapetamoné tokó melótu duraalu, “Mo whiné fo sya furaalu, Kótóné fo yó matere ala taarénipó. Kótóné ama yae dere ala beta mo eranérapó.

³⁰ Diaaq ni tómó oleróló dale whi Yesu dou dolomó mupa, dané ayarapené Kótóné momó sóró ai kepaaró betere ape.

³¹ Tale Kótóné a kepaaróló ama turu naase demó doasi Topo whi beteróo, da aluyaosóro tao saaire whikélé sóró beteróo, erapó. Ti aita noa ala yópóló ini, Israel so whi dowi ala taaróló tué tiki feteyóló wópóló erapó. Ai ala depa, ti dané yale dowi alamó saaire kwia Kótóné tokóló alu eranérapó.

³² Ai yale alarape fea dané kelené kolóló mepaae so whipaae yó melótu beterapó. Ti atétere kaae Deji Kepe Wisinékelé, dané dere fo kwia tao sóró erótu beterapó. Mepaae so whi Kótóné fo wosóló aqmó sukóló betepa, atétere so whipaae ama Deji Kepe Wisi take meló beterapó,” yalepó.

³³ Kale fo tokóló taletere whirapené i dere fo woseturaalu, atima mo doakale fopaae buóló kale *apose*l whirape mo ti daai kisipa mualepó.

³⁴ Até du betepatei, ai tuamó Farisi whikó beta ama doi Kamaliel beterepó. Ai seké ata, Mosesné asere fo diriyóló tueru yó matepa, so whi feané ama dere fo mo wisiyóló wosetua dapó. A atére alamó ama doi doasi mulapó. Ai whi kale

fo taleratare wh̄irape betó mole kuamó turukó holóló duraalu, “Ai wh̄irape belapaae kapala asiri doropópóló yae,” yalepó.

³⁵ Atéró, kale wh̄irapepaae duraalu, “Israel fake wh̄irape-ó, diñé ai wh̄irapepaae eraai kisipa mutu betere ala hapale kilitaróló ini, tuépi tekeyae.

³⁶ Ti noa betené dumitei, i ere alamó ða wisiyóló kisipa saalopó. Take bitiré wale alimó, wh̄i betá Teudas-né duraalu, ęta h̄ale wh̄i meipó. Tęteróló kaae tanópóló sóró daaló betere wh̄ipó depa, mepaae 400 wh̄irape ątamo touna walepó. Téyaletai, bóe dale sukamó atimané ątei dupa, ama bóe belerąle fele wh̄irape dapo dapo yalepó. Téturaalu, ama yaai kisipa muale ala alu yalepó.

³⁷ Atéyale k̄ilipaae *Gavman* wh̄irapené so wh̄i doi siré kwęyale sukamó Kaleli wh̄ikó Judas-né i ala yalepó. Mepaae wh̄irape hosaa diriróló hajraté kwęyóló duraalu, ‘Ða *Gavman*-tamo bóe ðęle faalopó. Atéró atima dóló torokó faróló, atima betale sirimó ðané tęteróló kaae tawaalopó,’ yalepó. Téyaletai, *Gavman* wh̄iné kale seké ątei delemó, atima wh̄irape botokó dapo dapo yalepó.

³⁸ Atérapa, mió i du betere alamókélé yalo kisipa mole fo betá ðapaae i dapa, wosae. I wh̄irapepaae me ala eréni, h̄ale fópóló dotęyae. Atimané take nalopaae yaai dere alamó kisipa mutu, mió ai du betere alatamo mo wh̄iné kisipa mole ala yaai depa, ti doyóló haepaae derepaalopó.

³⁹ Téni, i dere alatamo Tale Kótó tuamó kaayóló wapa, ti diaaę atima dere ala sesé enénipó. Ai

alatamo depa, ti Kótótamotei bóe du beterapóló diñéteí k̄aae kolóló kisipa yaalopó,” yalepó.

⁴⁰ Kale sek̄éné dere fo mepaae wh̄irapené wosóló, téyaalopóló kisipa mualepó. Atima ai fo yóló k̄ilipaae kale *apospel* wh̄irape momó bepaae holae yóló, halika tikiné fokosoi ala yalepó. Atétu beteró, atimapaae fo mulóló duraalu, “Yesuné doimó diñé fo momó kae yó melaq̄se,” yóló f̄ópóló dotonalepó.

⁴¹ Téró, kale *apospel* wh̄irape atima ai wh̄irape betere tiki taaróló felepó. Atéró atimasisi duraalu, “Yesuné doimó ða halika tikiné fokosó sóró susupu eratere alakélé, hale seratere alakélé, erópóló Kótóné amatei, ða dos̄aae sóró beteralepó. Ama ai ala eró betereteita, sek̄ei alarape ðané mo şumó belenépa erapóló,” atima h̄ekesené sukuté felepó.

⁴² Atéró, atima betere dok̄o momatere be belamókélé, be dok̄o dok̄okélé, Yesu Keriso a etei kaae wh̄ipóló so wh̄ipaae h̄akeamó kale fo wisi h̄ale yó maté fu betalepó.

6

W̄eikeró wh̄irape sóró beterafe fo

¹ Atéyale sukamó, Talepaae tué tiratere wh̄irape mo dekéró faketé felepó. Até duraalu, aimó betó mole Krik fo bole Juda wh̄irapené Hibru fo bole Juda wh̄irapepaae ɔla taleturaalu, wisiyóló āli dumipóló alale su betalepó. Atéró duraalu, ða Hibru fo bole wulia sorapemó betere dok̄o fea nokole ɔla şumó āliróló móturaalu, ða Krik be fo bole wulia sorapemó meni dere-a, noatepa de yalepó.

² Atétepa, kale 12 *apospel* wh̄rapené mepaae Keriso so wh̄rape feapaae tourāle ape yóló touró betepa duraalu, “Nokole ɔla tale yóló ɔliraterere kutó diaai, Kótóné fo yó matere ala sisópaae erateretei wisinipó.

³ Térapa, norape-ó, diā tuāmó betó mole wh̄rapekó fopeyóló, Deḡ Kepe Wisi faanu fosó fosói kisipa mole weikeró wh̄rapekó sóró beterae. Atétepata, ti ai kutó atimané teteróló kaae tawópóló atimané naase tuāmó mulaalopó.

⁴ Atéróló dané diyaaire kutóta, ti so wh̄i tao suraalu moma dere ala yóo, Tale Kótóné fo yó melatere ala yóo, yaalo ai ape,” yalepó.

⁵ Atéro ai wh̄rapené dere fo so wh̄i feané wosóló mo wisirapóló kisipa mualepó. Atéro so wh̄i feané fopeyóló, Stipen sóró beteralepó. Ai sekéta, Deḡ Kepe Wisi faanu tuę tiki tiró betere wh̄ipó. Atéro sóró beterae wh̄rape ti etérópó. Filip, Prokorus, Nikanor, Timon, Parmenas, Antiok be wh̄ikó Nikolas atima atéro sóró beteralepó. Nikolas ɔta Juda wh̄i meitei, Juda wh̄rapené dere ala sya fu betere wh̄ipó.

⁶ Téró, kale so wh̄iné ai wh̄rape dapesó fóló *apospel* wh̄rapené naase tuāmó mulalepó. Atétepa, ai wh̄rapené atima tikimó naase mulóló Talepaae moma eralepó.

⁷ Ai ala yale tikimó, Kótóné fo hae kwia feapaae yó melaté fóló fakeralepó. Jerusalem be hulua tuāmó Talepaae tuę tiki tiratere wh̄rape mo ti fake duraalu, so wh̄imó momaratere wh̄rape atimakélé, mo fea tuę feteyóló tiróturaalu, kale fo wisi wosóló Yesupaae kisipa tiratere aqmó betalepó.

Stipen tawóló fo tekale fo

⁸ Téró, kale seké Stipen Kótóné ama kolené sukutu hãle tao sere alaró Talené fotokotamo ʔ tuamó faanepó. Téturaalu, mo doasi kelemei alaró sira yaai dere alatamo so whi fea kuamó erótu betalepó.

⁹ Atétu betepa, mepaae whirape Stipen-tamo bóe dóló fopaae butu, ʔ só deratere fo yalepó. Ai whirape atimané fo wosetere be doita, wae sóró kutó diratere whi betere ala taaróló atima koleané hãle betó mole whirapené fo wosetere bepó doi mulapó. Ai whirape atima wale tikita, Sairin be hulua whikélé, Aleksandria be hulua whikélé, Silisia hae kwiamó betó mole whirapekélé, Esia hae kwiamó betó mole whirapekélé, atérópó. Ai fakerape atimané be huluata kae kaetei, Juda fakepó.

¹⁰ Atéyaletei, Stipen-ta Deji Kepe Wisi faanu fosó fosó yóló du betere fomó, u whirapené dowi kisipa mutu du betere foné atimané ʔ só deraairetei mo sunipó.

¹¹ Atéteremó, Stipen só deraaire tu kikituraalu, atimasisi kemei mepaae whirapetamo fo dokóló etei kaae kapala fo yaalopa siépe yalepó. “Ai whiné Kótókélé, Moses-né ere fokélé, doka doka yóló bóe duraalu, faletere fo depa, dané wosalepó yae,” yóló, se yalepó.

¹² Atéró, so whipaaekélé, Moses-né asere fo yó matere whirapepaaekélé, whi disirapepaaekélé, Stipen-tamo fopaae buópóló, sesemeratere fo deté kweyalepó. Atéró, kale whi Stipen tawóló só fóló fo tokóló tale dere whirapené naase tuamó mulalepó.

13 Atéro daaló bitu, kale kapala fo yóló só de-raai kisipa mutu betere wh̄rapené duraalu, “I sekénéta suka fea kale yóló muló betere fokélé faleyoó, Kótóné ama kae t̄enó betere moma dere bekélé doróló doka doka yoó, deté kotapó.

14 Téturaalu, etei kaae fokélé depa d̄ané wos-alepó. Nasaret wh̄ikó Yesuné i be fisikóló doróo, Moses-né as̄ere mara mole fo d̄apaae matepa, d̄ané sya fu betere alakélé doróo, yaalopó depa, d̄ané wosalepó,” yalepó.

15 Téró, ai wóló betó mole fo tokóló taletere wh̄rapené kale sek̄e Stipen kikéyóló kaae tawalemó, ama kelepaa *ensel*-rapené kelepaa kaae daalepó.

7

Stipen-né fo tokóló taletere wh̄rapepaae yale fo

1 Téró, so wh̄imó momaraterere topo wh̄iné Stipen-paae woseturaalu, “Atimané ya só der-aairaaalu ai du betere fo-a mo de?” yalepó.

2 Ti fo depa, Stipen-né atimapaae tokó mótu duraalu, “Noraperó ayarapetamo-ó, ai fo yało diapaae i dapa wosae. Mo take d̄ané aya Abraham ̄a Haran hae kwiapaae faai Mesopotemia hae kwiamó h̄ale betepa, kae d̄e f̄ane Kótó Abraham betere mó sókó weipakalepó.

3 Atéro, Abraham-paae duraalu, ‘Yāta, naao be wh̄i so wh̄iró naao turuku betamo taaróló, yało yāpaae yó melaaire hae kwia-paae fae,’ yalepó.

4 Ai fo depa, ama turuku be Kaldia wh̄rape betere hae taaróló, Haran be huluapaae torókó

felepó. Atéro fóló betepa, aimó kale whi Abraham-né alima sinalepó. Atéyale k̄lipaae Kótóné Abraham ą dapesó wóló mió dią ai betó mole hae kwiamó beteralepó.

⁵ Kótóné Abraham-mó i hae kwia melaalopó yóló mulaletei, ai alimó hae kwia mekó menipó. Kutó diyaaire s̄ mo sawakélé menipó. Atéyale alimó Abraham ą naalekélé bitinipatei Kótóné ąpaae duraalu, ȳró naao deté faaire naaletamoné i hae kwia saalopóló dirii fo yóló munélipakalepó.

⁶ Kótóné Abraham-paae duraalu, 'Naao detere naalené deté fole naalerape atima fea kae fakené hae kwiamó wale whi s̄ betaalo ai ape. Atéro betepa, ai hae talerapéné atima wae sóró kutó diratere so whi beteróló, doasi depe tukó wei alaró susupui alatamo deté fu betepa, 400 ba fo kemeyaalo ai ape.

⁷ Atépa, Israel fake wae sóró beterales be hulua whiné topo whirape ȳlo dowi kwia melóló ȳlo i so whi momó dapesó wóló beteraalopó. Kótó ąta, d̄ ąteróló kaae tare Talepóló aqmó dua sukóló betaalopó.

⁸ Naao detere naalené detere naalerape tiki sekaę tukóló sirirae. Atétepa, ti ȳlo diąmó eraaire ala ąsókó feni, mo eraalopóló dirii fo yóló mulótu eratere siripó, yalepó. Atéro, Abraham-né Aisak deyalepó. Aisak deyóló be d̄ 8-ró keme-tepa, ama naalemané tiki sekaę tukóló siriralepó. Téró, Aisak-né Jekop deyalepó. Jekop-né ti d̄ané ayarape deyóló fake firale 12 whirape deyalepó.

⁹ Jekop naalemarapéné noma dekę naale Josep-

né dere alamó dei tué muturaalu, atimané ʔ Isip whirapené wae sóró kutó diratere whi beterepóló dotonóló *moni* salepó. Téyaleteti, Josep-paae wu-ateri sekei ala fea Kótóné tao sua du betalepó.

10 Téró, Josep ʔ Isip hae kwia teteróló kaae tare topo whi Fero beterepaae sókó fóló beterepó. Atéró betepa, Fero-né Josepené dere ala kilitu, ʔpaae hekesi yópóló, Kótóné mo donoi ala wisi erótu betalepó. Atépa kilituraalu, Fero-né Isip hae kwiaró doasi topo whiné wisi wisi berapetamo Josep-né teteróló kaae tanópóló, sóró beteralépó,” yalepó.

11 “Atéyale alimó ʔla sóku aluyóló doakale wote ali walepó. Atéturaalu Isip hae kwiamókélé, Kanan hae kwiamókélé, ʔané ayarape atima naaire ʔla mo meipó.

12 Atéró betalemó, ʔané ayarape deyale whi Jekop-né Isip bemó mepaae nokole ʔla muó mulapó dere fo wosóló, ama naalemarape dotonalepó. Ti aita, folosóró kaae suraalu felepó.

13 Atéró momó felemó ti Josep-né ama nomarapepaae ʔ i ape, yóló yó melalepó. Atétepa, kale teteróló kaae tare doasi topo whi Fero-né Josep-né alimaró nomarapetamo tué yalepó.

14 Téró, Josep-né ama alimapaee yó fótu duraalu, ‘Yákélé naao fake so whikélé, ʔia fea ai hae kwia taaróló, ipaae torokóló ape,’ yalepó. Tétepa, 75 so whi ai be torokóló walepó.

15 Jekop atéró bitiré fóló, ʔ Isip bemó sukalepó. Téró, ama naalemarapekélé, mo fea aimótóró sukalepó.

16 Atétepa, atimané tiki beta só fóló, Sekem hae

kwiamó mole kapo dolomó douraleta, dua yalepó. Ai hae tikita take Abraham-né Hamor naalemara-petamo *moniné* dupuyale haepó,” yalepó.

17 “Até deté wóló, take Kótóné Abraham-tamo yóló mulale fo dokonaaire be de feleketepa, atimané deyale naale senaale Isip bemó mo hãle ɔla kaae fake yalepó.

18 Téró, take betale topo whi Fero-ró Josep-tamo sukãlepó. Atéyale kãlipaae ai sirimó betale topo whi Fero-né Josep-né ɔ ai topo whi beterale ala tué iniruraalu kale Israel fake so whi wisiyóló kaae tanipó.

19 Atéruraalu, ai topo whiné Israel fake so whitamó doakale bóe duraalu, Israel sorapené naale detepa, sukópóló bela tómó wapelatamo mulaleta dua yaai, atima fo dokóló mulalepó.”

20 “Atétu betere tuã dolomó, Moses deyalepó. Ai naaleta, Kótóné keletómó mo kae naale wisipó. Hamaró alimatamoné ai naale sóró betepa, wélié sore kemeyalepó.

21 Téró, hamaró alimatamoné wapela turó só fóló mulalepó. Atéro mupa, kale topo whi Fero senaalemané whaayaa salepó.

22 Téró mepaae doasi tué mole Isip whirapené Moses tué tiki fosó fosó yópóló, mepaae alarape yó melaté felepó. Téró, ama dere fokélé, mo fosó fosó yóo, dere alakélé mo fotokɔ buóló yóo, yaaire whi doayalepó,” erapó.

23 “Moses doayóló bitiré fóló, ba fo whi siki tamo kemeyóló ɔ ama Israel so whirape noa ala du beteréro kele felepó.

24 Atéro fóló kelalemó, kale Isip whi betané Israel whi beta doló susupurótu betepa, kelalepó.

Atétu betepa, ama fake wh̄tamo até ekeséro seséturaalu, Isip wh̄i mo ti dalepó.

²⁵ Moses-né ama etei kisipa mualepó. Israel fake so wh̄i atimapaae doasi sek̄ei ala erótu betepa, ama fake so wh̄i tao sópóló Kótóné ą dotonélirapóló kisipa yaalo nisi yalemó, Israel so wh̄iné atei kisipa sinipó.

²⁶ Téró, kale dere kaae mo h̄ika momómo fóló ke-lalemó, Israel wh̄i atimaamosisitei h̄ole su betepa, ama filiyóló duraalu, ‘Diaamo Israel faketamotei noatepa h̄ole su bitu de yalepó.’

²⁷ Ti fo yalemó, doasi fotok̄o buóló me wh̄i t̄eterótu betere wh̄iné Moses t̄e daalótu duraalu, ‘Yą ątamo fo tokóló taleraterere alaró t̄eteróló kaae tare alatamo yópóló né sóró beteralee’?

²⁸ Naaó dó kale Isip wh̄i du yale kaae, ękélé atéro daai walee’? yalepó.

²⁹ Ai fo woseturaalu, Moses ą ai Isip hae kwia taaróló, Midian haepaae botokó felepó. Téró, ą ai bemó wale wh̄i bitu, so dokóló naale tamo deyalepó.

³⁰ “Atéro ba fo wh̄i siki tamo kemeyóló betepa, wh̄ikélé bitire Sainai hasi fosó felekemó *ensel* ą beterepaae ni sesaapemó si mi sokóló ai dolomó sókó walepó.

³¹ Atétere ala kolóló, Moses ą noa ala duterópóló kisipa teketu betalepó. Atéro, mo ti diriyóló ke-laairaaalu, kale ni sesaape ere felekepaae taae felemó, ai si mi dolomótei, Talené ąpaae i fo yalepó.

³² ‘Ēta, diąné ayarape Abraham, Aisak, Jekop atima t̄eteróló kaae tare Kótópó’ yalepó.

Ti fo depa, ai fo dere tiki kelaai yaletēi, diri furu furu yóló wituraalu, kilini haepaae hemée deyalepó,” yalepó.

³³ “Atépa Talené aḗpaae duraalu, ‘I hae tikita, Kótóné ama tukóló kae muló betere haepa, naao horó betere hó be sokóló taae falae,’ yalepó.

³⁴ Térapa Moses-ó, Isip wh̄rapené yaḗlo so wh̄paae doakale sek̄ei ala erótu betepa wosalepó. Até du betere ala kolóló yaḗlo atima haḗle fópóló dotonale waairaalu, yaḗpi Isip be hu-luapaae fópóló dotonaai dapó,” yalepó.

³⁵ “Moses aḗta atimané h̄y yóló, aḗpaae ya fo tokóló taleraterē alaró t̄eteróló kae tare alatamo yópóló, né sóró beteraleé? yale wh̄pó. Ti fo yale wh̄itei, Israel fake so wh̄i t̄eteróló kae tanópóló, Kótóné amatei sóró beteralepó. Atéró beteraai ama *ensel*-né er̄ale fópóló dot̄etepa, kale ni sesaapemó duku betere si mi dolomó fo sókó wóló Moses sóró beteralepó.

³⁶ Ama ai Israel so wh̄i Isip be taaróló aḗlisóró wóló beteró bituraalu, kelemei alaró so wh̄iné kilitu sira yaaire alatamo eraté kutu betalepó. Até dere alata, kale Isip hae kwia tuamókélé, sonaai w̄ei k̄ela tuamókélé, so wh̄i bitinire tikimó kutu-raalukélé, ai alarape eraté kutu betepa, ba fo wh̄i siki tamo kemeyalepó,” yalepó.

³⁷ “Ai Moses-nétóro Israel so wh̄ipaae duraalu, ‘Kótóné k̄oló wh̄i mo ̄kaetóro dotonaalopó. Aḗta diakóte, sóró beteraalo ai ape,’ yalepó.

³⁸ Moses a Israel so wh̄itamó wh̄i mei tikimó dané ayarape dapesó kutu betepa, *ensel*-né Sainai hasi fosómó mo ti betaaire fo bete aḗpaae matepa,

amamo dapaee maletai mió dāné i sya fu betere ape.”

³⁹ “Téyaletei, dāné ayarapené ama dere fo wosóló ą aomó sinóló bitinipó. Atimané ą hōrapóló faai wale tiki taaróló, Isip bepaatei momó fesaae faai kisipa mutu betalepó.

⁴⁰ Atéró, kale so whiné Eron-paae duraalu, ‘Dā Isip bemó betepa, ąlisóró wale whi Moses ą neté yalerópa, dā ąlisóró faaire kótórape kaekó alerae,’ yalepó.”

⁴¹ “Atéyale sukamó, *bulmakau* hupu male kaae sūróló kapala kótó aleyalepó. Atéró, atimané aleyóló mulale ọlapaaetei, hupu dóló momaturaaalu, ai ọlané doi doasi mulóló ọla deyóló kilitu betalepó.

⁴² Ai so whi ó sāmó daale wéliékélé, hōrerapekélé, sukakélé, atimané tale aleróló doi sóró horóló moma du beterópóló, Tale Kótóné ai so whi taaróló sisóralepó erapó. Ai fota, mo take Kótóné kóló whirapené asere fo mo hītipó.

‘Israel fake so whirape-ó, diā so whi bitinire tikimó 40 ba fo tuāmó bituraalu, *sipsip* hupu dóló moma deté wou betaletai ẹpaae inipó.

⁴³ Diāné kuti be dolomó kapala kótó Molek-ró whiné aleyale kótó Repan hōretamo beteróló aomó sukóló bituraalu, tale-ó yóló moma deté kutu ai betale ape.

Atétu betaletiné yalo diā Babilon hae kwia taoró wae sóró beterópóló hōkó faló ai betere ape,’ ” yalepó.

44 “Téró, ðané ayarape atima so whi bitinire tikimó bituraalu, Tale Kótó ą ðatamo mo beterapó kisipa muópóló, kuti be tɛpakalepó. Ai kuti beta, Kótóné Moses-paae etéro tɛyae, yóló sɛróló yó matepa, kolóló tɛpakalepó.

45 Atéro bitiré wóló, nalo ðané ayarape atimané ai kuti be beleyóló sóró waleteita, Josuané tɛteróló kaae tawóló betale alimó yalepó. Josua ą ama be whi so whitamó betere hae kwia taaróló, me hae kwiamó betaai fupa, Kótóné ai hae talerape mo fea dóló torokó faralepó. Atéyale sukamó sóró wale momatere kuti be beleyóló só kutu betéro, Depit betale alimó sókó walepó.

46 Tétepa, Depit-né Kótóné ą haɛtere ala eratepa, ðané aya Jekop-né Kótó mo ti moma dere bemó beterópóló kisipa mutu, ąmó be tɛnaai Kótópaae wosalepó.

47 Téyaletai, ama naalema Solomon-né Tale Kótóné be tɛnalepó.

48 Atéyaletai, ó sɛ taoró betere Tale ą mo whiné tɛtere bemó bitimipó. Kale Kótóné kóló whiné i asɛre fo kaaepó.

49-50 ‘Ó sɛta, yalo tɛteróló doasi topo whi betere tikimó bitu, i haeta, ti yalo hó dée daaló betere tiki ai ape. Térapa, ðiané noa kaae be tɛyóló ɛ beteraai du bitu de?

Talené duraalu, ɛ sɛa nóló betere tiki mekó ere?

Ola ola feata, yalo aleyóló muló bitini nisi du betere?” fo asɛrapó,”

51 Stipen-né duraalu, “Diɛta mo dowɛae fole whirapepó. Noatepa diaaɔ hosaa tuámó dowi ala faanu, Kótóné fo wosaaire wosɛlikélé kinó bitute?

Diãta, diaaḡ ayarape bitu yale kaaetóro iru, Deḡ Kepe Wisiné dere fo wosaai deretei hóyóló mo dowaae fu beterapó.

⁵² Kótóné kóló whḡ me deké diaaḡ ayarapené susupui ala erénipó, fo yaaloé? Mo fea diaaḡ ayarapené susupui ala erótua yalepó. Dowi alakélé inire Talené ama mo donoi Whḡ wisinaale waalo ai ape, yóló yó mótu betere whḡrapekéle, diãné ayarapené dua ipakalepó. Atétua yale kaae, miókélé dowi ala inire whḡ wisinaale eleké deyóló dópóló, diaaḡ sesemeralepó.

⁵³ Talené tukóló muló betere fo *ensel*-rapené diãpaae yó matepa wosaleteti, diaaḡ ai fo tukóló sisópaae eralepó,” yalepó.

Stipen kapo duné siriyóló dale fo

⁵⁴ Ai fo dere woseturaalu, kale ai fo tokóló taler-aterere Juda whḡrape atima mo dei fopaae buturaalu, sereke hale yalepó.

⁵⁵ Téyaletei, Stipen a Deḡ Kepe Wisi faaturaalu, saãpaae kese horalemó, Tale a tuãmó ere deḡó Yesutamo Kótóné turu naase demó daapa kelalepó.

⁵⁶ Atépa duraalu, “Kelae! Hepen be tu tukwe fóló, Whḡné Naalema Kótóné turu naase demó daapa mió yało kelerapó,” yalepó.

⁵⁷ Atétepa, atimané ai dere fo wosaalo meipóló, naasené woséli kinóló fo fake yóló a daale tikipaae mo hapale tourãle walepó.

⁵⁸ Atéroró, Stipen naasemó seḡ sóro be tipi aãpaae taae deróló kapo duné siróló daai kaae salepó. Até yaaipatei, ama i ala depa kelalepóló yale whḡrape atimané fõloi kutirape sorokóló, betã kokopei

whiné kaae tanópóló, ama hó betemó mulaleta yalepó. Ai whiné ama doita, Sol-pó.

⁵⁹ Atimané Stipen ą kapo duné siritepa, ama Talepaae momatu duraalu, “Tale Yesu-ó, yąlo kepe bete betą naao dape sae,” yalepó.

⁶⁰ Atéró, ą bukutiri teyaró biłi doropóló fo fakeyóló duraalu, “Tale-ó, i dere alamó naao atimané dowi ala kwia aluróló kemerae,” yalepó. Ai fo yóló kale whi ą mo ti sinalepó. Atétere alata, Sol ąkélé aimó daalu, wisirapa téyae du betalepó.

8

Keriso so whi susupu sóró dapo dapo yale fo

¹ Atéyale sukamó, Jerusalem bemó betó mole Keriso so whipaae doa susupu sere ala eralepó. Atei ala depa, Talepaae tuę tiki tiró betere Keriso so whi Judia hae kwiaró Samaria hae kwiata-mopaae dapo dapo yóló felepó. Atétepa, kale *apospel* whirape atima betą Jerusalem bemó betó molepó.

² Téró, mepaae Kótóné ala eró tare whirapené Stipen douróló, doasi dekené sini moló-u du betalepó.

³ Téyaletei, Sol-né Keriso so whi doraté kwęyaaairaaalu, kaae salepó. Tétu, be dokọ ą kwęyóló, Keriso so whi fea sįyóló *dipula* beterąleta du betalepó.

Filip Samaria haepaae fóló yale ala

⁴ Atéró dapo dapo yóló fele so whi fóló betó mole tikimó, mió wosetere kisi fo wisi so whipaae yó mótu betalepó.

⁵ Filip Samaria hae kwiamó tene be huluapaae doropóló, so whípaae Yesu Kerisota, Kótóné i haemó betó mole so whi teteróló kaae tanópóló sóró betero betere whípóló yó mótu betalepó.

⁶ Aimó wóló touró betere so whi feané Filip-né yale foró erale kemei alarapetamo kilitu, ama dere fo wisiyóló wosaairaaalu, atima fea woséli muló beterepó.

⁷ Atétu, so whi tuamó tepeyóló betale dowi keperape sókó furaalu, keteré yóló sókó fua yalepó. Hó naase dore so whiró tiki dāamu yóló momaare so whitamó wisirótua yalepó.

⁸ Atétere ala kilituraalu, ai be huluamó betó mole so whi atima mo hēkesené sukutu betalepó.

Isi whi Saimon-paae yale fo

⁹ Téró, ai be huluamó whi betā Saimon beterepó. Ba fo doasimó ai seké ą isi whi bitu, du betere alamó Samaria so whi feané sira dua yalepó. Atéteremó ą mo doasi seké whípóló bopé fake du beterepó.

¹⁰ Atétepa, mepaae doasi doi mole whirapekélé, doi munire whirapekélé, mo fea wóló ama dere fo wosóló ą dukirótu betalepó. Atétu duraalu, “I whita, Kótóné doasi bole fotokó kaae bulapó,” du betalepó.

¹¹ Téró, mo take ą isi whi bitiré wouraaalu, du betale ala kolóló, siratu betaletiné so whi fea ai alatei sya felepó.

¹² Téyaletei, Filip-né atimapaae Kótóné teteróló betere aqmó mole alaró Yesu Kerisoné ere alatamo etérópóló yó melótu betalepó. Ama atéro yó matere fo wosóló so whi fea kisipa feteyóló

Talepaae wapa, Filip-né atima Yesuné doimó wẹi tópurótua yalepó.

13 Kale whị Saimon ąkélé, tuę tiki feteyóló Talepaae wapa, Filip-né ą wẹi tópuralepó. Téró, Filip kotere tiki dokọ fea Saimon atimaamo wusuró kuturaalu, me ala yaairemó dere kelemei alaró sira yaaire alatamo Filip-né eratepa kilitu, Saimon-né sira dua yalepó.

14 Jerusalem bemó betere *apospel* whịrapené Samaria so whị Talené fo wosalepó dere wosetu atimané Pitaró Jon-tamo dotęyalepó.

15 Téró, kale seké tamo fóló, ai Samaria hae kwiamó tene be huluumó Talepaae kisipa tiki tiró betere so whị Dẹi Kepe Wisi sọpóló momaralepó.

16 Ti noa betené meipó. Dẹi Kepe Wisi atima tuapaae tepeyóló bitị waai teópatei, Yesu Kerisoné doimó atima wẹi maaté tópuralepó.

17 Atépa, Pitaró Jon-tamoné ai so whị tikimó naase mulalemó, Dẹi Kepe Wisi atima tiki tuapaae bitị dorowalepó.

18 Saimon-né kale *apospel* whị tamoné so whịné tikimó naase mulalemó, Dẹi Kepe Wisi bitị wale ala kolóló, atimaamomó *moni* melaai i fo yalepó.

19 “Diaamoné dere ala kaae ọlókélé, mepaae so whị Dẹi Kepe Wisi sọpóló naase moolaai dapa, epaae ai alakó eraasepóló dapó,” yalepó.

20 Ti fo depa, Pitané apaae duraalu, “Naa *moni* ọtamo wusuró kẹlaa yóló alu yọpóló, yae. Ti noatepae, naa kisané Kótóné kọlené sukutu-raalu, hẹle matere ọla *moniné* dupu dere aọrapóló de? yalepó.

21 Ọ dọtamo Talené ama kutó dirópóló sóró

beteró bitinireteiné. Kótóné keletómó naao hosaa tuámó wisi kisipa munipó.

²² Térapa, dowi ala taaróló Talepaae kisipa feteyae. Atétepa, ti Kótóné naao hosaa tuámó muale dowi kisipamó kwia melaai yaleteti, hãle aluraalopó.

²³ Ti naao hosaa tuámó dowi kisipa fãayóló mupa, yãlo kelerapó. Atéruraalu, dowi alanétei yã dokóló wae sóró beteró beterapó,” yalepó.

²⁴ Ti fo depa Saimon-né apaae duraalu, “Ti naao epaae ai yale fo mo yaqsórópa, naaotei emó momarae,” yalepó.

²⁵ Atéró, Pitaró Jon-tamoné kelené mo kelale alaró Talené fotamo yó mótu beteró, momó Jerusalem bepaae fesaae faai felepó. Atéró, furaalu, ai Samaria hae kwiamó tene be hulua tũ felekemó tẽ mole berapemó kale fo wisi yó melaté felepó.

Filip-ró Itiopia whĩtamoné yale fo

²⁶ Atéró eté yalepó. Talené ama *ensel*-né Filip-paae duraalu, “Yãta, Jerusalem be taaróló Kasa be huluapaae derepaae *saoti* fakeró kópu kãae fale hae tikimó fole tũ sya fae,” yalepó.

²⁷ Téró, Filip ą ai tũmó fu betalemó, betą Etiopia whĩkó nóluku soki whĩ mo umó wapa kelalepó. Ai whĩ ąta, Etiopia hae kwia tẽteróló kaae tare topo so Kandas-né *moniró* mepaae néli ęlatamo kaae tanópoló sóró beteró betere doasi whĩpó.

²⁸ Ai seké ąta, Jerusalem bepaae Talepaae moma ene fi fesaae wou, ama *hos* hupuné sįyóló sóró kotere ęla tómó beteró Kótóné kóló whĩ Aisaiané asere fo dosąaté wou betalepó.

29 Atéro dosaaté wou betepa, Talené Deji Kepené Filip-paae duraalu, “Ya mo hapale fóló kale whi betero wou betere *hos* hupuné siyóló só fole qlatamo hokolaa yóló betamó faai fae,” yalepó.

30 Ai fo depa, Filip a mo hapale fóló, kale whitamó betamó titi yóló fu betalepó. Atéro wosalemó, Aisaiané asere fo kale whiné dosaaté fu betepa, Filip-né apaae woseturaalu, “Naao ai dosaaté fu betere foné bete naao kisipare?” yalepó.

31 Ti depa kale whiné Filip-paae tokó mótu duraalu, “Mené epaae yó menitepa, ti netéro tué saaloé?” yalepó. Ti fo yóló kale whiné Filip-paae atamo bití holae depa, a titiyóló bití holalepó.

32 Kale Etiopiané whiné dosaaté wale kóló whi Aisaiané asere fo i ape.

“Ata, *sipsip* hupu daai duóló alisoró fu dere kaae yalepó. Téro, me kale *sipsip* hupu male niki tikitepa, keteré initere kaae ama kóló mo nomalepó.

33 Apaae doakale hale seróló susupuraterere alakélé fo tokóló taletere alakélé ini, hale só deraterere ala betá yalepó.

A naale senaale nalopaae yaai dere ala kolóló né yó melaaloé?

Ti atimané a i haemó betaqsóro kisipa mutu, mo ti dalepó,” yalepó.

34 Téro kale Etiopia whiné Filip-paae woseturaalu, “I asere kóló whiné ere fo amó erépé whi me kaemó ere?” yalepó.

35 Tétépa, Filip-né Aisaiané ai asere fomótóro kaae sóro Yesu Kerisoné mió wosetere kisi fo wisi yó maté felepó.

³⁶ Atéró, atimaamo fu beteremó tų tuamó wẹi ke belepa kolóló, kale sekéné Filip-paae duraalu, “Wẹi ke wisinaale ti belerapa kelae. I wẹi kemó ẹ tópuratere dore?” yalepó.

³⁸ Ai fo yóló, kale sekéné ama *hos* hupu néli tare whípaae kejróló daayae yalepó. Atéró daapa, atimaamo wusuró ai kale wẹi ke dolopaae doropóló daalu, Filip-né kale seké wẹi tópuralepó.

³⁹ Atéró, atimaamo hae taopaae taae holalemó, mo ai fapotóró Talené ama Dẹi Kepe Wisiné Filip tokó sóró felepó. Atéró, kale Etiopia whinė Filip momó kae kilinipó. Tétepa, kale seké ẹ tųmó fu bituraalu, hẹkesené sukuté felepó.

⁴⁰ Téyaletei, kale Filip ẹkélé, keke ẹlinameróló dapesó wale ala kilinipatei, Asotas bemó sókó felepó. Atéró sókó fóló, ai tų demó tẹ mole be hularapemó, so whípaae mió wosetere kisi fo wisi yó melaté felepó. Atéró, yó melaté fóló, Sesaria be huluamó sókó felepó.

9

Sol dowi ala deté kutu beteraþó yale fo

¹ Ai ala du betere tuamó, Sol-né Talené ala eró tare whırape atima daalopóló wiratere fo hẹle yó tarepó. Damaskus be huluapaae faai, so whımó Talepaae momaratere topo whı beterepaae felepó.

² Atéró duraalu, “E Damaskus be huluapaae faai dapa, diąné u bemó betere Juda fakené fo wosetere be kaae tare whırapené ẹ mo whı nisiyaqsóró *fas* mekó aseýóló ẹlae. Ai *fas*-mó i kaae fo yae. Aimó Yesu Kerisoné ala sya fole

so whikó betepa, ti i Jerusalem-paae *dipula* sóró wópóló, epaae sóró fae yóló asę yae,” yalepó.

³ Atéró, Sol ą Damaskus be felekepaae sókó faai deremó, ó hepen-mó Talené de hapale sókó wóló ą daale tiki mo fea deýó felepó.

⁴ Téteremó ą haepaae deraapisa fóló mupa, samó fo yóló duraalu, “Sol! Sol! Naao ę noatepa doróló supuraté kutu bitu de?” yalepó.

⁵ Tétepa, Sol-né duraalu, “Tale-ó, ya né de?” depa Yesuné duraalu, “Ęta, naao doróló susupuraté kutu betere whi Yesupó,” yalepó.

⁶ “Térapa, ya turukó holóló Damaskus be hulua-paae fae. Aimó betepa, ti whi mené naao yaaire ala yępaae yó melaalopa, ama dere fo naao sya fóló yae,” yalepó.

⁷ Ai ala deremó, Sol-tamo wale whirape atima fokélé tekeni, hokomó sókó finé daae mulu, dere fomaaté wosalepó. Téyaletci, ai fo dere whiné kelepaa atima kilinipó.

⁸ Téró, Sol ą turukó holóló keke fisęae horóló keke keke yalemó me ęlakélé koló feni, keke dilikiyalepó. Atépa, ątamo wale whirapené ą naasemó tawóló ąlisóró fóló, Damaskus bemó sókó felepó.

⁹ Atéró, be de soremó keke dilikiyóló bitu, ęlakélé, weikélé néni, hęle betalepó.

¹⁰ Atéró betepa, ai bemó Yesuné ala eró tare whi betę Ananias beterepó. Ai whiné noke naró dere kaaené Talené ępaae duraalu, “Ananias-ól,” depa, ama duraalu, “Tale-ó maé, ę i betere ape,” yalepó.

¹¹ Tétepa, Talené ai kale whipaae duraalu, “Mo donoi tupóló doi mole tu seraa fóló, Judas-né bemó

sókó fae. Atéro Tarsus whi Sol momó betere? yóló wosae. A ai bemó bituraalu, epaae moma ai du betere ape.

¹² Atérapa, ama noke naró dere kaaené i ala depa, kelalepó. Beta whi Ananias a beterepaae wóló ama tikimó naase mulale wapa, ama kele wisi yaairetei kolóló, ai betere ape,” yalepó.

¹³ Ti fo depa, Ananias-né duraalu, “Tale-ó, mepaae so whiné epaae i fo ene wuatepa, wos-alepó. Ai seké ata, Jerusalem bemó naao kae betero betere so whi doróló mo doakale dowi ala erótu betere whipó yalepó.

¹⁴ Mió ipaae wóló betereiteikélé hãle meipó. Jerusalem be huluamó du betere ala kaae, i be huluamókélé, naao doi yóló momatu betere so whirape *dipula* saai so whimó momaratere topo whiné ai ala yaai fae yóló, *fas* matepa sóró walepó,” yalepó.

¹⁵ Tétepatei, Talené Ananias-paae duraalu, “ Ai whita, ai ala du betale whitei, mió yalo ala yó taruraalu, yalo kutó diraté fópóló sóró beterat-apa, fae. Ti ata, take nalopaae Juda meire fake so whipaaekélé, doasi tetéroló kaae tare topo whirapepaaekélé, Israel so whipaaekélé, yalo doi eraté kutu betaaire whi ai ape.

¹⁶ A até deté kutu betepa, yalo doimó a mo doasi dele sóró susupui ala saalopóló, yalo apaae yó melaalopó,” yalepó.

¹⁷ Ai fo depa, Ananias a fóló, Talené apaae yó male bepaae felepó. Atéro sókó fóló, kale seké betere be dolopaae holóló Sol-né tikimó naase mulóló duraalu, “Yalo no Sol-ó, Tale Yesu Keriso

ya i Damaskus bepaee waai wapa, tu tuamó sókó walepó. Atéyale sekéné naao ai dilikire kele momó wisiróló ọla ọla kolóo, Deji Kepe Wisi ya tiki tuapaae bitị wóló ẹanóo yópóló, ama ẹ ya beterepaae dotonatepa wóló i daale ape,” yalepó.

¹⁸ Ai fo deteretamotóro, kale whiné kele dolomó ya fumi kaae ọla sókó dorowóló ama kele momó wisiyalepó. Atéro wisi depa, ẹ weji tópuralepó.

¹⁹ Atéro ẹ ọla nóló ama fotokọ momó bune walepó. Sol ẹ Yesuné ala erótu betere whirapetamo ai Damaskus bemó mepaae be derape betalepó.

Sol-né Damaskus beró Jerusalem betamomó yale ala

²⁰ Ai be demótóro kaae sóro, Juda whirapené fo wosetere berapemó Yesu Keriso ẹ mo Kótóné Naalemapó yóló, so whipaae haķeamó yó mótu betalepó.

²¹ Atétepa, so whi feané ama yó matere fo wosóló sirayóló duraalu, “I whita, take ó Jerusalem bemó Yesupaae tué tiki tiróló betó mole so whipaae doakale susupui ala eraté kutu betale whi meié? Ẹ ipaae waleteita, i bemó betó mole Keriso so whipaae doasi dowi seķei ala eróló, so whimó momaraterere topo whipaae *dipula* sóro male faai wale whi meié?” yalepó.

²² Téyaletei, Sol-né Talené fo eratere ala mo ti fake deté fóló mo fosó fosóre whi betalepó. Atéru, Damaskus bemó betó mole Juda so whipaae Yesuta, so whi tetéroló kaae tanópóló sóro betéro betere Kerisopóló yó matepa, so whiné mo dono dapóló kisipa yalepó.

²³ Atéró, yó melaté fóló mepaae be ɔrape keme-tepa, Juda wh̄rapené Sol daai kisipa mutu, atima betapaae tourale wóló atimasisi kikiti fo dukutu betalepó.

²⁴ Atéyaletei, atimané ɔ daai du betere ala ama kisipa yalepó. Dilikitamokélé, ɔtamokélé, ai be bopéro betere tipi tɔ sókó wale tiki dokɔ ɔ daai, melaa yóló bit̄ta dua yalepó.

²⁵ Ai fo woseturaalu, kale mepaae Sol-né dere fo wosóló sya fu betere wh̄rapené ɔ tao suraalu, ai be bopéro betere tipi dolo sokóló dilikitamo yomó deyóló halikané duwóló deralepó.

²⁶ Téró, Sol ɔ Jerusalem bepaae holóló bituraalu, aimó mepaae Yesuné ala erótu betere wh̄rapetamo touyóló betaai yaletei, atima ɔ ke-laɔsóró wiyalepó. Atima wi yaleteita, ɔ Yesuné ala erateré wh̄póló kisipa tiréni yaleteinépó.

²⁷ Atétu betepa, Banabas-né kale wh̄i Pol *aposel* wh̄rape beterepaae dapesó fóló daaló bitu, i sek̄ta Damaskus bepaae faai fu betepa tɔ tuámó, Tale wóló daapa, ama kelené mo kilipakalepó. Téró, aimó Talené ɔpaae fo ipakalepó. Ai fo yóló Damaskus bemó bituraalu, ɔ mo wikélé ini, halaainé Yesu Kerisoné doimó fo yó mótu bitipakalepó.

²⁸ Atéró, Sol ɔ atimatamo betámó bituraalu, ai Jerusalem be huluamó so wh̄paae Talené fo wikélé ini, mo halaainé Yesuné doimó yó maté kutu betalepó. Atéteremó, wh̄i mené ɔ sesékélé inipó.

²⁹ Téró, Sol-né Krik be fo bole Juda so wh̄paae Yesu ɔta, mo Kótóné Naalemapóló kisipa yópóló,

fo tokótamo du betaleteti, mepaae Juda fake whīrapené Sol daairaalu du betalepó.

³⁰ Ai fo woseturaalu, Keriso norapené Sol daqsóro tao suraalu, Sesaria bepaee dapesó dorowóló, Tarsus bepaee fópóló dotonalepó.

³¹ Atéro, Judia hae kwiamókélé, Kaleli hae kwiamókélé, Samaria hae kwiamókélé, Keriso so whītamo bóe dóló susupui ala erótu betaleteti, mió i alimó hajné sukóló dua betó molepó. Talené Dei Kepe Wisiné atima fotokoróló ketekę bulatepa, Yesupaae tuę tiki tiratere so whī mo ti fake deté felepó. Atéro, Kótó ąta, mo doa fotokę bole Talepóló wi kisipa mutu, hemée deyóló mo dua betó molepó.

Pitané Enias-ró Dokas-tamo wisirale fo

³² Téró Pita ą mepaae Kótóné kae beteró betere so whī betó mole be hulua dokę fea keleté fóló Lida be huluamó betó mole Keriso so whītamokélé ekei fo yóló betaai felepó.

³³ ą atéro wóló, ai bemó betą whī ama doi Enias betepa kelalepó. Ai sekę ąta, tiki dąamuyóló hąle fiyótóro mupa, 8-ró ba fo kemeyale whīpó.

³⁴ Atéro mupa, Pitané kale whīpaae duraalu, “Enias-ó, Tale Yesu Kerisoné yą mió ai wisiratapa, turukó holae. Téró naao beseķ tukóló bopeyóló tupaae mulae,” yalepó. Téyalemó, kale whī ą mo hapale tėti turukó holóló daane holalepó.

³⁵ Atéro, ai kale Lida be huluamó betó mole so whīró Saron be huluamó betó mole so whītamóné tiki sinóló dąamure whī Enias wisiratere ala kilituraalu, Talepaae kisipa tiki tirótua yalepó.

³⁶ Téró, Jopa bemó Talené ala eratere sokó beta ama doi Tabitapó. Krik foné ai doi Dorkas doi mulapó. Ai so ata, betere dokó fea hekesené sinóló yaala sókó fóló wisi ala erótu, yolealere so whimó ɔla ɔla hale tao sóró matere ala faane so wisinaalepó.

³⁷ Atétu betale sukamó, kale so a heponé sukalepó. Atéró sukutepa, mepaae sorapené ama tiki fokóló kutiné bopeyóló siki be kepaee mulale holalepó.

³⁸ Ai be Jopata, Lida be felekemó erapó. Atéreteiné Talené ala eratere whirapené Pita Lida bemó beteraapó depa woseturaalu, atimakó whi tamo fópóló doteyalepó. Atéró fóló Pitapaae duraalu, “No-ó yaata, mió mo damotamotóró hapale faai dapesene walepó,” yalepó.

³⁹ Tétepa, Pita a atimaamotamo fóló, Jopa bemó sókó fóló, kale so sukóló mole siki be kepaee dapesó horalepó. Atéró aimó betó mole wulia sorape Pita daalepaae wóló moló-u yóló duraalu, “Ita, ai sukale so a sukai bituraalu, male doasi deróló sókó fatere fɔloi kutiró mepaae deratere kutirapetamo i ape yóló,” yó malepó.

⁴⁰ Tétepa, Pitané ai sorape belapaae hɔkonóló a bukutiri teyaró bituraalu, moma yalepó. Atéró moma yóló a kale so molepaae fetée wóló duraalu, “Tapita-ó, ya turukó holae,” depa kale so kele fisaae horóló, Pita kaae taru turukó holóló bitɔ holalepó.

⁴¹ Atéró betepa, Pitané kale soné naasemó tao sóró turukó horóló daalalepó. Atéró kale wulia soraperó Keriso so whitamopaae kepaayale so i

ape yóló yó malepó.

⁴² Pitané kale mo ti sinóló mole sotei, momó kepaaróló beteralepó dere fo kulu kulu só kwęyóló fakeratepa, Jopa be huluamó betó mole so whı mo feané wosalepó. Até yalepó dere fo woseturaalu, so whı mo fea Talepaae feteyóló kisipa tiki tirótua yalepó.

⁴³ Téró, Pita ą Saimon-tamo mepaae be ęrape betalepó. Saimon-ta, hupu sekaęné mepaae ęla ęla ale yaairaalu, bé bé yópóló węimó fokotu betere whıpó.

10

Konilias-né Pitapaae ape yale fo

¹ Atéyale sukamó, Sesaria whıkó ama doi Konilias beterepó. ąta, ai be huluamó 100 Rom diki tare whırape kaae tare topo whıpó. Ai diki tare whırapeta, Itali hae kwiaró walepó.

² Konilias-ró ama naale senaaletamokélé, somakélé, atima mo fea Talené ala yó taruraalu, Kótó aęmó sukóló beterepó. Atéru, yoleale yóló betó mole so whımó, betere dokę fea ęla ęla hęle matere alaró, moma dere alatamo yó tarepó.

³ Atéró betą sukamó, kuluka 3 *kilok* ą ama be dolomó betepa, noke naró dere kaaené Kótóné *ensel* sókó wóló daane wapa, ama mo diriyóló ke-lalepó. Atéru ąpaae duraalu, “Konilias-ó,” yalepó.

⁴ Atéró dere fo woseturaalu, kale whı ą witamo *ensel* daalepaae kese faróló duraalu, “Tale-ó, maé?” yalepó.

Tétepa, *ensel*-né ąpaae duraalu, “Naao moma dere alaró yoleale yóló betó mole so whımó

hamoko yóló hãle matere alatamo Kótóné kilitu-raalu, kokõné sukunapó. Atei ala dereteiné yã tué keteréni, ama kisipa yó tarapó.

⁵ Térãpa Konilias-ó, Jopa bemó whị betã ai betere ape. Ai whịné ama doita, Saimon-tei Pitapó du beterapó. Térãpa, ai whị Jopa bepaãe dape sene fópóló, diãkó mepããe whị dotonãe.

⁶ Aãta ama yakoma Saimon-tamo ai betere ape. Ai Saimon-ta, hupu sekaené to ó mepããe òla òla aleyaairaaalu bé yópóló, wẹi fokotere whípó. Ama beta wẹi fókumó ai tene ape,” yalepó.

⁷ Aãpããe ai fo yóló, kale *ensel* fupa Konilias-né ama bemó kutó diratere whị tamo yóo, Kótóné ala eró tare ama diki tare whịrapekó betã yóo, yóló ape yalepó.

⁸ Téró betepã, atimãpããe kale *ensel*-né aãpããe yale fo fea yóló, Jopa bepaãe fópóló dotonãlepó.

Pitané noke kaaené kelale ala

⁹ Atéró tumó fiyóló, hịka be dẽtẽpa, atimã Jopa be huluãpããe sókó faai feleke deretamo eté ipakãlepó. Pita ã Jopa bemó 12 *kilok* sukakelemó moma yaairaaalu, kelekele dere siki bepaãe holóló beterepó.

¹⁰ Atẽtẽpã, yakoma Saimon-ró somatamo aoró bemó naaire òla donoróló muló betepã, ã siki bepaãe holóló moma du betãlemó, ã wote yalepó. Atẽpã, noke naró dere kaaené i ala depã kelãlepó.

¹¹ Ó hepen be tũ tukwẹ fóló doasi dẹi kuti kããe òla douró kwia dokọ dorokó fóló amatei dorowou betepã kelãlepó.

¹² Ai dorowale kuti kããe òla dolomó i haemó niki daani ke detere òlarãperó barãpetãmokélé,

hó naase daae mole ɔlarapekélé, mo fea ai kuti dolomó betó mupa kelalepó.

13 Atépa, ó samó fo yóló duraalu, “Pita-ó, ya turukó holóló ai betó mole ɔla dóló nae,” yalepó.

14 Ti fo depa Pitané duraalu, “Tale-ó, mo deretei mo take naao ɔapaae, ‘Ai ɔla naɔse,’ yóló muló betepa ɛ werapó,” yalepó.

15 Ti fo depa, kale dere kaae momó ɔpaae duraalu, “Kótóné ɔpaae wisirapa nae dere ɔla, ɛ werapó ekesé. Sóró nó betɔ yae,” yalepó.

16 ɔpaae ai fo dere alata, sore félimó yóló mo ai fapotóro kale kuti ó hepen-paae momó sóró holalepó.

17 Pitané ɔpaae i yó male ala noa betené yalerópóló kisipa teketu betalepó. Atétu betepa, Konilias-né dotonale whirape wóló, Saimon-né be momó tenérópóló keketé wóló, be bopéro betere tipi tɔ sókó walemó daae molepó.

18 Atima atéro daalu, fo tekeróló duraalu, kale Saimon-tei Pitapó du betere whikó imó betere yóló wosalepó.

19 Pita ai yale alané bete kisipa hɔle teketu betepa, Deɪ Kepe Wisiné ɔpaae duraalu, “Saimon-ó, whirape sorené ya keketé ai kutu betere ape.

20 Térapa, ya turukó holóló aɔró bepaee derepae. Ai whirapéné ɔpaae atimatamo faalopó depa me kisipa muni, atima ɔalo dotonalepa fó betɔ yae,” yalepó.

21 Téró, Pita ɔ doropóló kale whirapepaae duraalu, “Diaaɔ ai keketé kutu betere whita, ɛ i ape. Térapa diɔ noatepa waleé?” yalepó.

²² Ti fo depa atimané duraalu, “D̄ata, kale diki tare wh̄irapené topo wh̄i Konilias-né dotonatepa walepó. Ai wh̄i ̄ata, dowi alakélé enei Kótóné ala erótu betepa, Juda so wh̄i mo feané wh̄i wisipóló doi sóró horótu betepapó. Tépa, mo kae betero betere *ensel*-né ̄apaae duraalu, ȳa ama bepaae wóló, naao dere fokó wosaaipa dape sene fae depa, walepó,” yalepó.

²³ Ti fo depa, Pitané atima bepaae dapesó fóló fiyalepó. Atéro, h̄ika be d̄etepa, kale wh̄irapetamo Pitakélé, mepaae Jopa bemó betó mole Keriso wh̄irapekélé fea felepó.

²⁴ Atima atéro, t̄u tūamó diki bet̄a fiyóló, h̄ika Sesaria bemó sókó felepó. Téyalemó Konilias-né fake wh̄irapekélé, ama fulumu wh̄irapekélé, mo fea touróló Pita dapesó wópóló kaae tawóló beterepó.

²⁵ Pita atéro sókó wapa, Konilias-né ̄a doasi wh̄ipa kilitu, ama hó āomó bukutiri t̄eyaró bit̄i derepelepó.

²⁶ Atétepa, Pitané kale wh̄i tao sóró turukó horóló duraalu, “Turukó holae. D̄amo wusuróta mo wh̄ipó,” yalepó.

²⁷ Téro, Pitaró Konilias-tamo fo deté fóló be tūapaae kelalemó, so wh̄i mo fea touró beterepó.

²⁸ Atéro betó mupa Pitané duraalu, “D̄a Juda fake dīa Juda meire fake so wh̄itamó bet̄amó fo yóló ó ̄la nokole ala yāse eretei dīa feané ai kiswa ere ape. Téretei, mió Kótóné ̄apaae i ala yó malepó. D̄a Juda fake so wh̄ine kae kae fake so wh̄ipaae i ala dorapó, i ala wisirapóló eratere fo yāse yóló ̄apaae yalepó. Atéyaletiné mió ̄e

diatamo betamó beaai ape dere fo wosóló hōrapó enénipó.

²⁹ Kótóné epaae ai fo yaletiné naao ę dape sene wópóló dotonale wh̄rapepaae faalomeipó ini, atima dere fo betā wosóló i daale ape. Térapa, naao ę noatepa dape sene wópóló dotonaleé?” yalepó.

³⁰ Ti fo depa, Konilias-né apaae duraalu, “Douró be de kemeyaaai h̄ale bitu, kuluka 3 *kilok* suka kelemó ę yalo be dolomó moma du betalepó. Atétu betepa, mo deḡ kuti deréli *ensel* mo hapale sókó wóló yalo hosaa tuamó daane walepó.

³¹ Atéró daalu epaae duraalu, ‘Konilias-ó, naao hamoko yóló, yolealere so wh̄i tao sóró h̄ale matere alaró moma dere alatamota, Kótóné ama keletómó mo donoi ala dapóló kisipa mutapó.

³² Térapa, Konilias-ó, wh̄i betané ama doi Saimon-tei, Pitapó du betere wh̄i Jopa bemó ama yakoma Saimon-tamo betepa, dape sene fae. Ama yakoma Saimonta, hupu sekaené mepaae ęla ęlarape aleyaairaaalu, bé yópóló weḡimó fokotere wh̄i ai ape. Ama beta, ti weḡi fókumó ai tene ape,’ yalepó.

³³ *Ensel*-né epaae ai fo depa, ai wh̄irapené ya dape sene wópóló, yalo atima hapale dotonalepó. Atétepa, ya atimatamo waletiné mo kée dapó. Ti Talené keletómó da fea wóló i betó moletei, Talené yapaae yae yale fo wisi naao dapaae depa wosaai dapó,” yalepó.

³⁴ Tétepa, Pitané fo kaae sóró Konilias-paae duraalu, “Ę Jopa bemó betepa, Talené epaae yó male alané bete mió yalo tuę yalepó. Tale Kótó ęta, mepaae wh̄i tao sóró wisi kisipa mulótu, mepaae

whimo dowi kisipa mulatere Tale meipó. Aṭa, da mo feapaae beta alatóró erótua yaaire kisipa mulapó.

³⁵ I hae kwia dokọ feamó betó mole so whi Kótó aomó sukóló bitu, ama yae dere ala beta erópóló tu wisi donorótu betere so whita, ti Kótóné ama dape saalopó.

³⁶ I fota, Kótóné da Israel so whipaae yalepó. Ama kale mió wosetere kisi fo wisi etéro yó melalepó. Da Kótótamo dua beterópóló Yesu Kerisoné ama yale alané da hosaa muni deyóló beteró beterapó. Ti aṭa, i haemó betóló fale so whi mo feané Talepó.

³⁷ Jon-né so whi wei tópuraalopó, fo yó male kilipaae Kaleli haemó kaae sóró Yesu Kerisoné fo yó melaté fóló, Judia haemó sókó waleteti diḡ feané kisiparapó.

³⁸ Kótóné Deḡ Kepe Wisi Nasaret whikó Yesu tuamó beteróló, so whi fea tetéroló kaae tawópóló ama doasi fotokokélé bulóló sóró beteralepó. Atéro, hae kwia dokọ feamó kuturaalu wisi ala eróo, dowi kepe tepeyóló betere so whikélé wisiróo yópóló, Kótó aṭamo betaḡmó kutu betalepó.

³⁹ Dḡta, Israel so whi betere tikiró Jerusalem betamomó bitu, ama erale alarape dané kelené kelaletei yó maté kutu beterapó. Aṭa, atimané filipaaró betere ni tómó oleróló dalepó.

⁴⁰ Téyaletei, a sinóló dou dolomó sore sukamó mupa, Kótóné kepaaró beterapó. Atéro kepaayóló betereiteita, mepaae so whiné kolópóló yalepó.

⁴¹ Atéro bitu, sókó wua dere alata, so whi feané keletómó ini, Kótóné ama sorokó su yóló

beteró betere so wh̄rape beterepaae maaté sókó wua yalepó. Ti ai sókó su yóló beteró betere wh̄rapetamo bituraalu, ɔlaró w̄ɛitamo nukua yale wh̄rapeta, ti ɔapó.

⁴² Téró, take ama ɔapaae i fo ene fae yalepó. ‘Kale mió wosetere kisi fo wisi yó móturaalu, ɛta Kótóné ɔi sukale so wh̄tamokélé ó betó mole so wh̄tamokélé, fo tokóló talerópóló, sóró daaló beteropó yóló yó melale fae,’ yalepó.

⁴³ Take Kótóné kóló wh̄rape dokɔ feané mepaae so wh̄i de apaae kisipa tiki tiró betepa, atétere so wh̄iné dowi ala kwia ama kemeróló aluraalopó erapó,” yalepó.

⁴⁴ Téró, Pitané ama fo hale du betepatei, ɔei Kepe Wisi dorowóló ama dere fo wosetu betere so wh̄iné tiki tuamó bit̄i dorowalepó.

⁴⁵ Até dere ala Jopa bemó Yesupaae tué tiki tiró bitu tiki sekaɛ tikire Juda wh̄rapené kelalepó. Tétu, Juda meire fakepaaetei, ɔei Kepe Wisi matapóló sira du betalepó.

⁴⁶ Ti noa betené mei, atimané kae kae be fo yóló Kótóné doi hale sóró horótu betepa wosalepó.

Até dere ala kolóló, Pitané i fo yalepó.

⁴⁷ “Take ɔa Juda fake so wh̄i ɔei Kepe Wisi su yale kae, mió atimakélé ai sale ape. Atéro atima w̄ei tópuratepa né sesé yaaloé?” yalepó.

⁴⁸ Atéro, ai so wh̄ipaae duraalu, “ɔi fea Yesu Kerisoné doimó w̄ei tópuraalopa ape,” yóló tópurótua yalepó. Atéyale kilipaae Pitapaae woseturaalu, “Mepaae be ɔekó ya ɔatamo betóló fenére?” yalepó.

11

Pitané ama du betere ala haķearale fo

¹ Juda meire fake so wh̄rapekélé, Kótóné fo wosóló kisipa tiralepó deté kotere fo Judia hae kwiamó betó mole *apospel* wh̄raperó Keriso no-rapetamoné wosalepó.

² Atéró Pita ą Jerusalem bepaae holalemó, mepaae tiki sekaę tikiru Talepaae tuę tiróló betere wh̄rapené Pita foné sóró i fo yalepó.

³ “Yąta tiki sekaę tikinire fakené bemó bitu, ęlaró węitamo nuku betalepó. Aita fo mole alatei naao erapó,” yalepó.

⁴⁻⁵ Tétepa, Pitané atimapaae duraalu, “Ę Jopa bemó betepa erale ala mo fea deté wóló Sesaria bemó betepa yale alapaae sókó waalopa dią fea wosae. Ę doasi be hulua Jopamó momatu betalemó, noke naró dere kaaené i ala depa kelalepó. Doasi bukutere kuti kaae ó sąmó douró kwia dokó dorokó fóló amatei haęle dorowóló ę betere tikimó muni dorowalepó.

⁶ Atétepa kelalemó, i haemó betó mole niki meire ke detere ęlaraperó barapetamokélé, hó naase daae mole ęlaraperó syaae ęlarapetamokélé, mo fea betó mupa kelalepó.

⁷ Atépa, ó sąmó fo yóló duraalu, ‘Pita-ó, yą turukó holóló ai ęlarape fea dóló nae,’ yalepó.

⁸ Ai fo depa yąlo duraalu, ‘Tale-ó, ai ęlarape yąlo nókélé inireteiné ai ala mo enénipó.’ yalepó.

⁹ Ti fo yalemó, kale dere kaae momó fo yóló duraalu, ‘Tale Kótóné nae dere ęlatei, werapó ekese. Talené wisipa nópóló muló betere ęla ti nae,’ yalepó.

¹⁰ Atei kaae fo sore félimó yóló, kale ɔlarape fea momó ó hepen-paae siyóló sóró holalepó,” yalepó.

¹¹ “Atéteretamo, Konilias-né Sesaria bemó ɛ beterepaae dotonale wh̄rape sore wóló, ɛ betere be belamó daaipakalepó.

¹² Atéparaalu, D̄ei Kepe Wisiné ɛpaae duraalu, ‘Ya ai wh̄rapetamo faaloé yóló kisipa tekeni, atimatamo fae,’ yalepó. Atétepa, i daae mole aporó norape ɛtamo fóló kale wh̄i Konilias-né be dolopaae d̄a fea holalepó.

¹³ D̄a atéró beteremó, Konilias-né d̄apaae i fo yalepó. A ama be dolomó momatu beteremó, *ensel* a beterepaae sókó wóló duraalu, ‘Diakó mepaae wh̄rape Jopa bepaae Saimon-tei Pitapó du betere wh̄i ai beterepa dape sene fae.

¹⁴ Ama diapaae dere foné yaró naao naale senaaletamokélé, naao fake so wh̄ikélé, naao be wh̄i so wh̄ikélé, dīa aluyaɔsóró tao saalopóló,’ *ensel*-né ɛpaae depa, ama ɛpaae yalepó.

¹⁵ Ai fo epa, ɛ wóló yało fo kaae sóró du be-talemó, D̄ei Kepe Wisi atima tuapaae bit̄i walepó. Aita, me kae kisi ala ini, mo take kaae suraalu, d̄a Juda so wh̄ipaae erótu yale kaaetóró atimapaakélé eralepó.

¹⁶ Ai ala kolóló, Yesuné yale fo kisipa mualepó. Yesuné d̄apaae duraalu, ‘W̄ei tópuratere wh̄ikó Jon-né amata, ti dīa w̄ei h̄ale maaté tópuraletei nalota kale D̄ei Kepe Wisitamo tópuraałopó ere fo mopó.’

¹⁷ Térapa, i ala bet̄a wisiyóló kisipa muae. Yesu Kerisopaae kisipa tiki tiratepa, D̄ei Kepe Wisi d̄amó h̄ale mótu yale kaae Kótóné atimapaakélé, ai melale ape. Tétepatei, ɛ Kótó kaae betepapakó

atei ala ekese yóló sesé yaaloé? Atei ala mo enénipó,” yalepó.

¹⁸ Téró, kale be whiné Pitané dere fo wosetu, atimané ʔ foné saletei taaralepó. Atéro Talené doi hale horótu duraalu, “Kótóné Juda meire fake so whikélé, hoko betere ala taaróló, kepaayóló mo ti betaire bete sópóló ai menélirapó,” yalepó.

Antiok so whi kisipa feteyale fo

¹⁹ Stipen dale sukamó su betale susupui alamó dapo dapo yóló fele whirapekó mepaae Fonisia hae kwiapaaekélé, weiné bopéro daaló betere Saiprus hae kwiapaaekélé, Antiok be huluapaaekélé, Juda fake so whipaaekélé, kale fo wisi yó maté kutu betalepó.

²⁰ Téyaletei, mepaae dapo dapo yóló fele Saiprus be hulua whiró Sairin whirapetamo Antiok be hulua mó betó mole Juda meire so whipaae Yesu Kerisoné mió wosetere kisi fo wisi yó melaai kaae salepó.

²¹ Téró, kale whirape Talené atima fotokoratepa, so whi mo feané du betere dowi ala taaróló, Talepaae kisipa tiki feteyóló wou betalepó.

²² Atétu beterapó dere fo Jerusalem bemó betó mole Keriso so whiné wosalepó. Atéro wosetu-raalu, ai so whiné Banabas ʔ Antiok bepaae fópóló dotonalepó.

²³ Téró, ʔ Antiok bemó sókó fóló, aimó betó mole Keriso so whipaae Kótóné ama kolené sukutu hale tao sere ala atima tuamó mupa kelalepó. Atépa, Banabas hajné sukuturaalu, Kótóné ere ala dia tuamó hale muó tanópóló yae yóló, fotokọ bulóló ma fo yalepó.

²⁴ Banabas-ta, Deji Kepe Wisiró tuę tiki tiratere alatamo faane whi wisi naalepó. Téruraalu, mo turó so whi Yesu Kerisopaae tuę tiki tiralepó.

²⁵ Atétu beteró, Banabas ą Tarsus bepaae Sol kekene faai felepó.

²⁶ Atéró, kale whi ą fóló Sol kekóló dape sóró atimaamo wusuró Antiok bepaae momó walepó. Wóló ba fo betą atimaamo ai Keriso so whitamo bituraalu, Kótóné fo so whi mo feapaae yó mótu betalepó.

²⁷ Atéyale sukamó, mepaae Kótóné kóló whirape atima Jerusalem be taaróló, Antiok bepaae dorowalepó.

²⁸ Ai whirapekó betą whiné doi Akabas-pó. Ai whi ą Deji Kepe Wisiné fotokoratepa, turukó holóló duraalu, “Rom *Gavman*-né teteróló kaae tare hae kwia feapaae doakale dowi wote ali waalo ai ape,” du betalepó. Ai alata, kale Rom *Gavman* whi Kaladias-né teteróló kaae tare alimó weipakalepó.

²⁹ Atéró, Yesuné yó matere whirapené Judia hae kwiamó betó mole Keriso so whi tuąpaae wale doasi sekei alamó kisipa mutu, ai so whi tao saai atima fo dokalepó. Atéró duraalu, dané tare *moni* sutóróti deraalopóló, derąleta du betalepó.

³⁰ Atimané atétu betaleteita, Judia hae kwiamó betó mole Keriso norape hąle tao sóró, Jerusalem be huluamó betó mole whi disirapepaae male fópóló, Banabas-ró Sol-tamo sóró beteralepó.

12

Kin Herot-né Jems dóló Pita dipula beterale fo

¹ Atétu betere alimó *Kin* Herot-né mepaae Keriso wh̄ipaae doakale susupui ala eróló ama diki tare wh̄irapepaae *dipula* beteraleta yae yóló mulalepó.

² Atéró, Jon-né noma Jems atima doakale bóe dele sepakené depa tikalepó.

³ Kale *Kin* Herot-né Jems delemó Juda so wh̄i h̄ekesené sinitu betalepó. Atétere ala kilituraalu, ama diki tare wh̄irapepaae Pitakélé, *dipula* beteraai, dape sene fae depa, fóló tawalepó. Atétere alata, kale fopei *bred* o bulayóló nokole alimó yalepó.

⁴ Atéró Pita tawóló sóró fóló, so wh̄i feané keletómó fo tokóló taleyaairaaalu, diki tare wh̄irapené naase tuapaae sóró beteralepó. Téró, ai diki tare wh̄irape atima fake douro aleyóló betero beterepó. Téró, Herot-né yóló mulóturaalu, kale bosenée fele be de kemetepa, ti dané Pita a dópóló fo tokóló taleyaalopó yalepó.

⁵ Pita atéró *dipula* betero betepa, Keriso so wh̄iné Kótóné Pita tao sópóló, momatere ala hale yótóro tarepó.

Pita dipula betepa, ensel-né sokale fo

⁶ Téró, kale *Kin* Herot-né h̄ika be de tepa, so wh̄i feané keletómó fo tokóló taleyaai diki tare wh̄i uté betóo, ité betóo, ere tuamó Pita *sein* képiné dokóló beteralepó. Atéró betepa, ai tu sókó walemó diki tare wh̄iné kaae tawóló daalepó.

⁷ Tépa, Talené ama hepen bemó kutó diratere *ensel* wóló, dené Pita betero betere *dipula* be dolo deyo felepó. Atéró kale *ensel* sókó wóló, Pita-né hulúmó haróló duraalu, “Pita-ó, mo hapale turukó

holae,” deremó Pitané naasemó sere *sein* képi whaalóyóló hāletei teraae derepelepó.

⁸ Atétepa, kale *ensel*-né Pitapaae duraalu, “Naao hó beró kutitamo hapale sae,” depa, salepó. Atéro, “Naao tómó bukutere kutikélé, bukóló ę sya ape,” yalepó.

⁹ Pita ą atéro, ai *dipula* be taaróló *ensel* fole tiki sya furaalu, ita ąpaae *ensel*-né dapóló kisipa muni, noke naró dere nisi yalepó.

¹⁰ Atimaamo atéro furaalu, mo folosóro kaae tawóló daaló betere diki tare whi dekeróló tuamó daale diki tare whikélé, kale dere kaae dekeróló sókó felepó. Atéro furaalu, kale be hulua bopéro betere tipi tumó doakale *aiyon kapa* fak-ené aleyóló kinó betere tukélé, ama hāletei, tukwe fóló mupa, atimaamo belapaae sókó felepó. Téro, atimaamo ai tu dapo tópaee derepelemó, kale *ensel* Pita taaróló, aimótei alu yó deyalepó.

¹¹ Téro, Pitané *ensel*-né ąpaae erale alarape fea kisipa yóló duraalu, “Mió ęalo kisiparapó. Ita, noke naró dere nisi yalemó motei irapó. Kale *Kin* Herot-ró Juda so whitamó atima hękesené sukuturaalu, ępaae eraaire ala mo eraosóropóló, Talené ama *ensel*-né ę tao sene ai weirapó,” yalepó.

¹² Kale *ensel*-né ąpaae erale ala mo diriyóló tuę muturaalu, Mariané bepaae felepó. Mariata, Jon-tei, me doi Mark-né hamapó. Téyalemó, so whi mo fea betapaae touróló bitu, momatu beteremó sókó felepó.

¹³ Téro, Pita ą wóló bela tu aqró daalu kokopórotu betepa, ai bemó kutó diratere so seimale Roda tu tukiyaaai walepó.

14 Téyalemó, kale senaalené Pitané fo nakome wosóló haḡitu, tu hapale tukuni, fesaae folo bemó betó mole so whḡpaae kale Pita wóló a belamó daalapó fo ene felepó.

15 Ai fo deremó, kale so whḡné Roda-paae duraalu, “Ti senaale ya topo doyóló keyaa fu de?” yalepó. Ai fo depa, kale senaalekó duraalu, “Meipó. Pita mo wóló até belaró daale ape,” yalepó. Tétepa, kale so whḡné duraalu, “Motamo epa, ti a kaae tare *ensel-né* tao su yalepa kelae,” yalepó.

16 Atima ai fo du betepa, Pita daalu tu haḡe kokopórótu betalepó. Atétu betepa, nalo kale so whḡ atima fóló tu tukjóló kelalemó, Pita wóló daapa kilita sókó furaalu, siratu betalepó.

17 Tétepa, Pitané ama naasenétei yóló duraalu, atimapaee fo taalae yalepó. Téró atimapaee Tal-ené a *dipula* bemó betepa, tao sóró dape só wale ala fea yó melalepó. Atétu beteró, ai so whḡpaae duraalu, “I fota, Jems-ró mepaae Keriso norapeta-mopaae yó melae,” yóló a metikipaae faai felepó.

18 Atéró hḡka Pita a kemei fi sisópaae eté yalepó. Kale diki tare whḡrape atima wóló kelalemó, Pita bitinipa, a neyóló sókó felerópóló, atima mo doakale fo tiki kḡlaaratu betalepó.

19 Atépa, kale doasi topo whḡ Herot-né ama diki tare whḡrapepaae duraalu, mo dekéró keketé kwḡyae depa, kekḡletei a kilinipó. Tétepa, ama diki tare whḡrapepaae Pita *dipula* betepa kaae tawóló daalale diki tare whḡrapetamo fo tokóló kemetepa, mo ti sinópóló dae yóló mulalepó.

Kin Herot ama yale alamó a dóló sukunale fo

²⁰ Até du betero, suka memó Herot a Judia hae kwia taaroló Sesaria hae kwiapaae doropólo, aimó mepaae be dęrape betalepó.

Ti *Kin* Herot-né Tair be hulua so whı́ró Saidon be hulua so whı́tamopaae doakale fopaae bualepó. Atépa, atima tourólo betamó bituraalu, i fo du betalepó. “Doasi topo whı́ *kin*-ó, dąné yątamo fo sawa yaai dapa, naao be dę meko tukólo mulaaloé?” depa kale sekéné duraalu, “Ti wisirapa téyaalopó” yalepó. Ti fo depa, kale so whı́né *kin*-né kutó diratere whı́ko betą Blastas-paae woseturaalu, “Naao dą tao suraalu doasi whı́ *kin*-tamo naamei fokó yaaloé?” depa kale sekéné téyaalopó, yalepó. Atima atéro tourólo betamó bituraalu, kale doasi topo whı́ *kin*-paae duraalu, “Doasi topo whı́-ó, dątamo bóe dele ala taarólo dua wisiyólo betaalopó. Ti noatepae, kale *kin*-né tęterólo kaae tare hae kwiamó nokole ęla wó mupa, dupu du betereitei tikaęsóro kisipa muturaalu,” ai fo du betalepó.

²¹ Atéro, atimané kale tukólo mulale be dę wapa, Herot a *Kin*-né kuti wisinaale derólo so whı́ tourólo betere tikimó sóko felepó. Atéro doasi topo whı́ betere *sea*-mó bituraalu, so whı́paae fo du betalepó.

²² So whı́ feané ama dere fomó doi hale sóro horóturaalu, “Ama dere fota, kótóné fo kaae dapólo,” dukirótu betalepó.

²³ Téteremó, ai fapotóroti Talené *ensel* wólo kale sekéné Talené doi sóro horéniteremó a dóló ama tiki mokené turukó nólo mo ti sukunalepó.

²⁴ Atéturaalu, Tale Kótóné fo ai be felekemó betó mole so whı́ feané wosólo fakeraté felepó.

²⁵ Banabas-ró Sol-tamoné so whi tao saai sóró wale *moni* melólo Jerusalem taarólo momó fu-raalu, Jon-ró Mak-tamo dape sóró Antiok bepaae fesaae felepó.

13

Banabas-ró Pol-tamo Talené kutó dirópólo doteyale fo

¹ Atéro, Antiok bemó betere Keriso so whi kuamó Kótóné kóló whiraperó yó matere whirapetamo betó molepó. Ai whirape atimané doita Banabas, Simeon-tei, me doi Niser, Sairin be hulua whikó Lusias, kale *Kin* Herot-tamo betámó doayale whi Manain, Sol, atima atéro betó molepó.

² Téró kale Keriso so whi Tale aomó dua bitu, Talené doi sóró horótu betalepó. Atéturaalu, qlakélé weyólo betepa, Dçi Kepe Wisiné atimapaee du-raalu, “ Yalo tukólo muló betere kutó Banabas-ró Sol-tamoné dirópólopa, atimaamo sóró beterae,” yalepó.

³ Atima atéro, q̄la weyólo h̄ale bituraalu, moma deté fele k̄lipaae, kale wh̄itamo tikimó naase mulólo, f̄ópólo dotonalepó.

⁴ Sol-ró Banabas-tamo Dçi Kepe Wisiné dotonatepa, Selusia bepaee dorópólo, aimó atimaamo w̄ei nukumó w̄einé bopélo daaló betere hae kwia Saiprus-paae felepó.

⁵ Atimaamo atéro ai hae kwiamó t̄ene be Salamis bemó sókó fóló bituraalu, Juda wh̄irapené fo wosetere berapemó so wh̄ipaae Kótóné mió wosetere kisi fo wisi yó melótu betalepó. Téró, Jon

me doi Mark-kélé, atimaamo tao sóró kutó diyaa
atima fea fóló betalepó.

⁶ Atéro, atima ai wëiné bopéro daaló betere hae kwia tuamó kutu betero Papos be huluamó sókó felepó. Aimó Juda whikó isi whitei, Kótóné kóló whipó du betere seké Bar-Jisas beterepó. Atimaamo ai kale sekétamo Papos bemó hokolaa yalepó.

⁷ Kale isi whi Ba-Jisas, *Gavman* whi Sersias Polas sisó supuróló, atamo kutu betere whipó. Ai *Gavman* whita, tué tiki wisi mulu, Banabas-ró Soltamopaae Kótóné fokó a wosaaipa, yó melaai ape yalepó.

⁸ Atéyaletei, kale isi whiné Banabas-ró Soltamoné yó matere fo *Gavman* whiné wosóló kisipa tiki tiraosóró, kae kae fotei du betalepó. Elimas doita, Krik be foné isi whipó.

⁹ Téro Sol akélé, ama take mole doi Sol taaróló, Pol doi mulalepó. Téro, Pol Dëi Kepe Wisiné fotokoratepa, Elimas kikéyóló kaae taaru duraalu, “Yata, mo dowi kepené naalemapó.

¹⁰ Naaota, donoi alaró wisi alatamo bóe ai du betere ape. Yata, mo dilikitere alaró kapala fotamo faanuraalu, Tale Kótóné donoi alaró donoi fotamo naao ai wérótu betere ape.

¹¹ Naao ai ala deremó, Talené ya deké supu, mió mepaae sawa be demó naao kele diliki yaalopó. Atéro bituraalu, sukané dekélé, naao kelaalomeipó,” yalepó.

Téyaletamotóró, ó samó diliki a tuapaae deróló kale sekéné kele dilikiralepó. Atétepa, a naase tawóló alísó faaire whikó daaléro sisité kweyalepó.

¹² Kale ai *Gavman* wh̄iné até dere ala kilituraalu, sirayóló ą kisipa tiki tiralepó. Ti noatepae, Talené ama fo yó matere ala mopóló kisipa mutu yalepó.

¹³ Até du beteró, Pol-ró ama fulumu wh̄irapetamo ai Papos be taaróló w̄ei nukumó Pampilia hae kwia tuamó t̄ene be hulua Perka-pae felepó. Atétepa, Jon-tei Mark-pó du betere wh̄i ą atimaamo taaróló Jerusalem bepaae fesaae felepó.

¹⁴ Atéró, atimaamo ai Perka be taaróló Pisidia hae kwiamó t̄ene Antiok be huluamó sókó felepó. Atéró fóló bituraalu, s̄a nóló betere sukamó atimaamo Juda wh̄irapené fo wosetere be dolopaae holóló betalepó.

¹⁵ Atimaamo atéró beteremó, kale Moses-né as̄ere foró Kótóné k̄oló wh̄irapetamoné as̄ere fo dos̄aatu betalepó. Atéyale k̄ilipaae kale ai fo wosetere be kaae tare wh̄irapené atimaamo faleyóló duraalu, “No tamo-ó, diaamoné so wh̄i h̄airatere fokó enére?” yalepó.

¹⁶ Ti fo depa, Pol ą turukó holóló fo yaai kaae su naase horóló duraalu, “Israel wh̄iraperó dīa Juda meire fake so wh̄itamo-ó, Kótópaae witu, naameyóló ą aomó betó mole so wh̄ipaae ȳalo i dere fo wosae.

¹⁷ Mo take d̄a Israel fakené Kótóné d̄ané ayarape deté faaire wh̄irape amatei sóró beteraté walepó. Atima atéró Isip bemó betepa, Talené atima so wh̄i doasi fake firalepó. Ai ala epa, Kótóné mo Taoró mole fotok̄onétei ai Isip hae tale dóló ama so wh̄i fasó sóró dapesó weipakalepó.

¹⁸ Atéró, so wh̄i bitinire tikimó kutu bitu, atimané kisipa mole ala yaairaaalu, dow̄aae fu

betepa, Kótó ɔpaae feteyóló wópóló kaae tawóló bitiré felepó. Até yalemókélé, feteyóló wénitepa, hãle kaae tarepó. Atétepa, ba fo whì siki tamo keme ipakalepó.

¹⁹ Téró, Tale Kótóné atima beteraaire Kanan hae kwia hãle muni, wẹikeró fakené tẹteróló kaae tapa dóló tokó faaróló, ai hae kwia Israel fake so whimó mo ti malepó.

²⁰ Isip hae kwiapaae fele ba fomó kaae sóró wóló, wẹikeró doasi be hulua doló torokó fale ba fomó sókó wouraalu, 450 ba fo kemeyalepó. Ai alarape deté wóló kɔlipaae Kótóné kale Israel whiné bóe topo whì sóró daalaté weipakalepó. Até deté wóló, Kótóné kóló whì Samuel betale alimó sókó walepó.

²¹ Atéró, Kótópaae atima kaae tawaaire topo whikó sóró beterae yóló wosetu betalepó. Tétepa, Kótóné Benjamin fake whikó Kisya naalema Sol topo whì *Kin* sóró beteralepó. Ai whì doasi *Kin* betepa, ba fo whì siki tamo kemeyalepó.

²² Téyaletei, nalo Kótóné Sol taaróló ɔ betale sirimó Depit topo whì *Kin* sóró beteralepó. Kótóné Depit kaae kelalemó, ɔ whì wisinaalepa, i fo yalepó. ‘Jesi naalema Depit-ta, mo whì wisi-naalepó. Ȧta, yãlo kisipa kaae muluraalu, yãlo erae, dere ala mo fea ama erótu betaalopó,’ yalepó.

²³ Yesuta, Depit-né deyale fake whikó betané deyalepó. Atéyale Yesu ɔ Kótóné Israel fake so whì mo ti aluyaosóró tao saaire whì diã beterepaae dotonaalopóló muló betere fo mo eróturaalu, ai dotonó betere ape.

²⁴ Mo take Yesuné ama kutó kaae sóró diyaaie epatei, folosóró Jon-pi wóló, Israel so whì feapaae

Kótóné fo tué yópóló yó mótu betalepó. Atéro yó mótu duraalu, ‘Diaḡ tuéné ęta, kale waalopó du betale whı̄ nisi yaḡse. Ęta, diaḡ kaae tawóló betere whı̄ meipa, i fo betā wosae. Aḡa, yaḡo kılipaae waalo ai ape. Ti ęta, ā kaae whı̄ wisi bitinireteiné ama hó bené kępikélé yaḡo teraayaaire mo sunipó.’

²⁵ Téró, Jon-né ama diyale kutó kemeraairaaalu, i fo yalepó. ‘Diaḡ tuéné ęta, kale waalopó du betale whı̄ nisi yaḡse. Ęta, diaḡ kaae tawóló betere whı̄ meipa, i fo betā wosae. Aḡa, yaḡo kılipaae waalo ai ape. Ti ęta, ā kaae whı̄ wisi bitinireteiné ama hó bené kępikélé yaḡo teraayaaire mo sunipó.’

²⁶ Yaḡo norape-ó, diḡta Abraham-né deyóló fak-erale naaleraperó Kótópaae wituraalu, ā aḡmó sukóló betere Juda meire fake so whı̄né deyóló fakerale so whıtamo da fea aluyaḡsóró dapesó faalopó, ere fo Kótóné mo ai eró betere ape.

²⁷ Jerusalem bemó betó mole so whı̄ró atimané topo whı̄rapetamoné Yesuta, dā aluyaḡsóró tao saaire whıpó tué munipó. Téró, Kótóné kóló whı̄rapené ašemó ere fo *fula* dokḡ fea dosḡatu bitutei wosóló kisipa munipó. Kale ašemó ere fotei dokonóturaalu, atimané ā mo ti sukópóló dae yóló só deralepó.

²⁸ Atimané Yesu daai kisipa mutu, ā tuḡmó me dowi ala kwiakó muléro tale yaleteti, me ala mupa kilinipó. Atépateti, atimané Pailat-paae duraalu, ‘Ā sinópóló dae,’ yóló sętu betalepó.

²⁹ Ai alarape yóló kemetepa, kale ašemó ere fo mo dokonóturaalu, filipaa ni tómó olepa, tokóló dourḡale felepó.

³⁰ Téyaleteti, Kótóné ā dou dolomó mupa kepaaralepó.

³¹ Atéro kepaayóló bitu, take betale Kaleli be

taaróló, Jerusalem bepaae ɔtamo wale whɪrapené ɔ kepaayóló betere ala kelalepó. Atéyale ala kelale whɪrapené da Juda fake so whɪpaae yó mótu betera-pó.

³² Kótóné ɔané ayarapepaae duraalu, ɔalo ɔiamó take i ala eraalopóló mulale fo wisi ɔané ɔiapaae mió i yó matapa wosae.

³³ Mo take Kótóné ɔané noutererapepaae duraalu, ‘Diɔkélé diaaɔ deté faaire naale senaalekélé, atima aluyaɔsóró tao saalopóló muló beterepó,’ Ai fo dokonóturaalu, Kótóné Yesu ai kepaaró betere ape. Ti ai yóló muló betere fota, *buk Sam saptá* 2-mó asɛrapó. Kótóné duraalu, ‘Yɔta, ɔalo naalepó. Mió ɛ naao aya alée felepó,’ erapó.

³⁴ Atéru, Yesuné tiki dou dolomó kɛlaa yópóló taaréni, kepaaró betera-pó. Atéyaalopóló, mo take asémó erapó. Ai fo i ape.

‘Yɔlo Depit-paae haɛle melaalopóló, kae muló betere ɔla ama ere fo dokonóturaalu, ɔamó mo melaalopóló,’ erapó.

³⁵ Ai fo kaaetei, Sam-mó duraalu,

‘Naaota, kale dowi alakélé, inire whɪ wisiné tiki haɛle dou dolomó kɛlaa yópóló kaae tawaalo meipó, fo asɛyóló muló betera-pó,’ erapó.

³⁶ Ti noatepae, Depit doasi so whɪ kuamó Talené kutó ɔité fu betero sukale whɪtei, sinitapa atimané alimarapetamo betámó douróló ama tiki ai kɛlaa yale ape.

³⁷ Depit-ta até yaleteti, ama Naale wisinaale, ti Kótóné dou dolomó mupa kɛlaa yópóló kaae tani, ama kepaaralepó.

38 Térapa norape-ó, ðané i yó matere fo wisi mo wisiyóló wosóló kisipa tiki tirae. Ai whiné ðané dowi alamó saai yale kwia ama tokóló taae faralepó.

39 Kale Moses-né asere foné ðané dowi ala tokóló kemeróló, whi wisi beteranipó. Téretei, Yesuné ða kepaayóló betaaire fo wisi yó materetei wosóló kisipa fetetepa, ti ðané dowi alamó kwia saairetei tokóló kemeraalopó.

40 Kótóné kóló whirapené i ala yaalo ai ape yale fo ðiäpaae eraqsóró, mo wisiyóló kaae tawae. Ai fo i ape.

41 ‘Diä faletere whirapené i dere fo wosae. Yälo ai depa kolóló sira deté fu beteró deté fu beteró, sinituraalu aluyae. Yälo doasi ala yaalopóló me whinékéle diäpaae depa, wosóló tué tiki tiraalo meipó, fo aseyóló muló beterapó,” yalepó.

42 Ai fo du beteró Pol-ró Banabas-tamo ai fo wosetere be taaróló faaitepa, kale be whi so whiné duraalu, “Diaamo momó kale fo wisikó uté waaire *fula*-mó yó melale waasepólópó,” yalepó.

43 Atima ai fo wosetere be taaróló, belapaae sókó felepó. Téró, Banabas-ró Pol-tamo fupa Juda so whiró Juda meire fake so whitei, Juda so whiné dere ala yó tare so whitamó kale whitamó sya wapa, atimaamoné duraalu, “Diä Kótóné kólené sukuturaalu, hãle matere ala tuámó betó tawópóló yae,” du betalepó.

44 Téró, me *fula*-mó fo wosetere be ðemó ai be huluamó betó mole so whi Kótóné fo wisi wosaairaalu, wóló betó molepó.

⁴⁵ Atétepa, atimaamoné yó mótu betere fo wosó tawóló betó mupa, mepaae Juda whırapené kolóló, atimané dere fo wosaai ai ala uşóró wisi uapóló dei kisipa muturaalu, Pol-ró Banabas-tamoné dere fo teteróló, kae kae fo du betalepó.

⁴⁶ Atétepa, Pol-ró Banabas-tamo né halaainé duraalu, “Kótóné fo dımoné diıpaae yó melaai yalemó, diı wosetere hı yalepó. Tétepa, mió dımoné diı sisó eróló, Juda meire fake so whı betó molepaae i kale fo wisi yó melaairaaalu fulapó. Ti aita hıle mei, diı Kótóné mo ti betere ala sere hıre aırapó.

⁴⁷ Talené dımopaae i ala yae yóló mulalepó.

‘I hae kwia feamó betó mole Juda meire fake so whı diliki tuamó betepa dırapóló yalo diı sóró beteralepó.

Ai dıné hae kwia dokı feamó betó mole so whı aluyaşóró tao sene fae erapó,” yalepó.

⁴⁸ Kale ai Juda meire fake so whı atima ai fo woseturaalu, mo doakale hajné sinóló, Talené fo hale sóró horótu betalepó. Talené ama taketi mo ti betere bete saalopóló muló betere so whı feané ai fo wosetu ıpaae tué tiki tiralepó.

⁴⁹ Tétu, Talené fo wosóló hae kwia feapaae fak-eralepó.

⁵⁰ Atétepa, Juda whırapené topo whırapepaaekélé, mepaae Juda meire fake sorapekó Kótópaae winé sukóló betó mole doi mole sorapepaaekélé, Pol-ró Banabas-tamo fopaae buıpóló, sesemeraté kwıyalepó. Até deté

kweyóló atimaamo ai be hulua tuámó beteretei, taaróló hòkó faralepó.

⁵¹ Atétepa, faairaalu diaaḡ dere dowi alamó ḡamo i fole ape yóló, atimaamoné hó bemó ere hae terepeyóló Ikoniam bepaae felepó.

⁵² Téró, furaalu Talené ala eró tare whị tamo tuámó Ɖei Kepe Wisi faanuraalu, mo doa hekesené sukuté fu betalepó.

14

Pol-ró Banabas-tamo Ikoniam-mó Kótóné fo yó maletei

¹ Téró, Ikoniam bemó Pol-ró Banabas-tamo dua dere kaae, Juda whịrapené fo wosetere be dolopaae holalepó. Téró, atimaamoné mo wisiyóló yó matere foné, Juda so whịró Juda meire fake so whịtamo hosaamó suraalu, mo dekéro so whị kisipa tiralepó.

² Téyaleteti, kisipa tiki tirénire Juda so whịné ai dere fo hò yóló, mepaae haḡe betó mole Juda meire fake so whịné Keriso so whịtamo fopaae buópóló sesemeralepó.

³ Atétepatei, Pol-ró Banabas-tamoné woseni, faleyóló Talené fo beta halaainé daalu, foḡo sukamó yó maté fu betalepó. Atéro, yó mótu betepa, Kótóné ama kolené sukuturaalu, haḡe tao sere fo wisi kapala fo nisi yaḡsóró, kolóló sira yaaitere alaró kelemei alatamo erópóló, Talené atimaamopaae mo sụrapó.

⁴ Ai be huluamó betó mole so whị bukótamo yóló, mepaae Juda whịrapetamo muóo, mepaae ti Yesuné fo yó matere *apospel* whịrapetamo muóo, yalepó.

⁵ Atéro kilipaae, Juda so whikélé mepaae Juda meire so whikélé, mepaae topo whirapekélé, betapaae touró bitu, Pol-ró Banabas-tamo kane duné siriyóló daalopó yóló fo deyalepó.

⁶ Até yaai yaleteti, kale whi tamo daalopó dere fo woseturaalu, ai be taaróló Likonia hae kwiamó tene be Listra be huluaró Derbe be huluatamomó kutu betalepó.

⁷ Atéro, Kótóné ama mió wosetere kisi fo wisi yó maté kweyalepó.

Pol-ró Banabas-tamo Listra bemó fo yó maleteti

⁸ Téró, Listra be huluamó beta whi hamané depemótei hokele dowi beterepó. Atéru, a mo sawa turukókélé feni, betere tikimótóro hale betó tarepó.

⁹⁻¹⁰ Atéturaalu, Pol-né yó matere fo mopóló wosó tarepó.

Pol-né ai whi kikeró kaae tawalemó, ama kisipa tiki tiró betere alané a sumó wisiranérapóló kisipa mutu apaae duraalu, “Ya turukó holóló, naao dore hokele donoyóló daayae,” yalepó. Tétepa, kale whi turukó holóló kweyaaai kaae salepó.

¹¹ Ai so whiné Pol-né yale ala kolóló Likonia be foné “Haió, ita, mo kótó tamotei dorowóló mo whi alée fóló da tuamó i betere ape,” yalepó.

¹² Atéro atima kisikané Banabas-ta, ti atimané kótó Susi nisiyóló, ai doi mulóo, Pol-ta fo dere whi betepa, atimané fo fosó fosó dere kótó Hermes nisiyóló, kótó Hermes doi mulóo, yalepó.

¹³ Atéro, atimané kótó Susipaae moma dere beta, doasi be tu aupalo demó tenepó. Ai moma dere be kaae tare whikélé, mo so whikélé, atima

mo fea wóló Pol-ró Banabas-tamopaae hupu dóló momaraairaaalu, wạ *bulmakau* hupuraperó ne fuané aleyóló depa dere meleetamo sóró, ai be hulua bopéro betere tipi tų serekemó sókó walepó.

¹⁴ Até du betere fo Pol-ró Banabas-tamoné wosóló ai ala yaşsóró sesé duraalu, atimaamoné deró betere kuti bisayalepó. Atéro bisayayóló sururu yóló fóló, kale be whị so whị wó mole kua dolomó fo fake yóló duraalu, “Dişné aita noa ala du bitu de?

¹⁵ Dạmo Kótó mei, dạ fea betạ tiki daale whị i ape. Dạmota, kale mió wosetere kisi fo wisi dişpaae yó melaairaaalu, sóró wale whị tamo i ape. Térapa, ai betekélé munire kapala kótópaae hupu dóló moma dere ala taaróló, mo ti betere Kótó, haekélé, şakélé, wẹi kẹlakélé, ere ọla ọlakélé, fea aleyóló muló betere Kótópaae betạ kisipa tiki tiróló betae.

¹⁶ Mo take bitiré wale ba fo dokọ hae kwia feamó betó mole so whịné kisipa mutere ala yaai dowşae fu betepa, Talené atimapaae até ekesé yóló sesé ini, atimané tué mole ala yópóló taalalepó.

¹⁷ Téyaletei, Kótóné amatei ạ mo beterapóló kisipa muópóló, diş tao sóró wisi ala eróturaalu, dạmó hali alikélé suka alikélé, ba fo alikélé, fea Talené ọlọtụ beterapó. Ti até dere alata, diş hajné sukóló beterópóló Kótóné ama eratapó,” yalepó.

¹⁸ Atimaamoné ai be whị so whịpaae atei ala wisinipa ekesé yóló sesé yaletei, mo dowşae felepó. Téturaalu, felekemó atimaamopaae hupu dóló momaraai yalepó.

¹⁹ Téró, mepaae Fisiria hae kwiamó tẹne Antiok beró Ikoniam betamomó betó mole Juda whịrape

atima fea Listra be huluapaae tourale walepó. Atéro touró bituraalu, Pol-ró Banabas-tamopaae fopaae buópóló sesemeratere fo yalepó. Atéro, kapo duné siriyóló daletikimó, Pol mo ti sinale nisiyóló kale sekérapené ama tiki sýyóló sóró, ai be hulua bopéro betere tipi tu aopaae taae deralepó.

²⁰ Atéro mupa, Talepaae kisipa tiró betere whirape bopéroló daae mupa, kale seké a turukó holalepó. Atéro, a dale bepaaetei momó felepó. Téro, ai hika ti Banabas atimaamo Derbe bepaae faai felepó.

Pol-ró Banabas-tamo Siria hae kwiamó tene Antiok bepaae fesaae fele fo

²¹ Atimaamo ai be huluamó Kótóné mió wosetere kisi fo wisi yó melale tikimó, so whi mo dekéro Talepaae kisipa tiralepó.

²² Até du betero nalo atimaamo momó Listra be huluamókélé, Ikoniam be huluamókélé, Antiok be huluamókélé, Talepaae kisipa tiró betere so whi atima ere alatóro yó tanópóló, ketekéro fotokotamo bulatere fo yó melaté felepó. Atéro, yó mótu duraalu, “Diñé kisipa tiki diriyóló bitu, Tale Kótóné tetéroló daale aopaae sókó faaitapa, ti doasi sekei ala tuamókélé bitiré fu betaalopó,” yalepó.

²³ Téro, Pol-ró Banabas-tamo mepaae be hulua dokó Keriso so whi kaae tanópóló, Keriso dirire whi disirape sóró beterotua deté kweyalepó. Atétua yóló, atima ɔla weyóló bituraalu, Talepaae kisipa tiró betere so whimó atimané tué tiki tiratere alamó Talené atima wisiyóló kaae tanópóló momaralepó.

²⁴ Atimaamo ai so whimó momaróló, Pisidia hae kwia tuamó fóló, momó kale Pampilia haemó sókó walepó.

²⁵ Aimó atimaamo Perka be hulua so whipaae Talené mió wosetere kisi fo wisi yó melóló, Itali bepaee felepó.

²⁶ Ai wei fókumó tene Atelia bemó atimaamo wei nukumó Antiok bepaee walepó. Ai bemóta, take atimaamo Talené kutó dirópóló Keriso so whiné Kótópaae momaróló sóró beteralepó. Atéro, Kótóné ama kōleturaalu, tao sóró dirae yale kutó diyóló kemberóló, kale bepaee momó fesaae walepó.

²⁷ Atimaamo atéro fóló bituraalu, kale Keriso so whi mo fea touróló betó mupa, Kótóné atimaamo fotokōratepa erale alarape fea yó melalepó. Atéro yó melótu duraalu, Juda meire fake so whiné Kótópaae kisipa tirópóló, Kótóné amatei tu tukiyóló mulalepó yalepó.

²⁸ Ai forape yóló, Yesuné ala eró tare so whitamó doa fōlo sukamó bitiré felepó.

15

Jerusalem bemó tourale fo

¹ Mepaae Judia hae kwiamó betó mole whirape Antiok bepaee dorowóló, ai bemó betere Keriso norapepaae etei fo yó mótu betalepó. “Diā Mosesné asere fo aomó bituraalu, diaaḡ tiki sekaḡ tikini depa, ti Kótóné diā mo ti aluyaḡsóró tao saalo meipó,” du betalepó.

² Kale whirapené ai fo du betepa, Pol-ró Banabas-tamoné ai whirapetamo mo doasi

fo tokótamo yóló atei kaae fo yó makesé yóló foné u só derótu i só derótu du betalepó. Até du beteró, Antiok Keriso so whiné Pol-ró Banabas-tamo yóo, mepaae tué tiki tiró betere Keriso whirape yóo, yóló Jerusalem bepaae dotęyaai sóró beteralepó. Ti aita, Kótóné ama *apospel* whiraperó whi disirapetamopaae i du betere fo moé? yóló wosene fópóló yalepó.

³ Téró, Keriso so whiné atima dotonatepa fu-raalu, Fonisia hae kwiaró Samaria hae kwiata-momó i fo yó melaté felepó. “Kale Juda meire fake so whi atimata, Talepaae tué tiki feteyóló betó mulapó,” deté fu betalepó. Ai fo dere woseturaalu, ai be huluamó betó mole Keriso norape atima hajné sukutu betalepó.

⁴ Téró, atima Jerusalem be huluamó sókó felemó, kale *apospel* whirapekélé whi disirapekélé, Keriso so whikélé, atima mo wisiyóló dape salepó. Téró, Pol-ró Banabas-tamoné Kótóné atimaamo fotokoratepa erale alarape fea atimapaae yó melalepó.

⁵ Téyaletei, mepaae Farisi fakekó Talepaae kisipa tiró betere Keriso whirape turukó holóló duraalu, “Ti ai Juda meire fake so whi Moses-né asęre fo aomó sukóló betóo, atimané tiki sekaę tukóo, yópóló yae,” yalepó.

⁶ Atétepa, kale *apospel* whiraperó whi disirapetamo fea ai fo donoraai betapaae touręle walepó.

⁷ Atima ai forape du beteró kemetepa, Pita turukó holóló duraalu, “Norape-ó, kale Juda meire fake so whi Kótóné ama kisi fo wisi yalo kólóné

eratepa, wosóló tué tiki tirópóló, mo taketi Kótóné dā tuámó ę sókó sóró beteraletei diaaę kisiparapó.

⁸ So whı feané tué tiki tuámó mole ala keletere Kótóné Juda meire fake so whı dape sere ala yó móturaalu, Dęi Kepe Wisi dā melalé kaaetóro atimakélé malepó.

⁹ Ama dāpaae kae ala eróo, atimapaee kae ala eróo, ini, atima tué tiki tiratere alanétei, atimané hosaa tuámó mole dowi ala tokóló taae faróló wisiralepó.

¹⁰ Térapa, diaaę Kótó surémóló kęae kelaairaaalu, ai Keriso so whıné hulúmó sekeı ala noatepa bel-erótu de? Mo take dāné ayarapenékélé, dānékélé, atei kaae sekeı ala beleyaaire mo sunıpó.

¹¹ Dāné atei kaae fo mo enénipó. Tale Yesuné ama kólené sukuturaalu, aluyaęsóró hāle tao sere alané dā tao su dere kaae, atimakélé atétóro dāpó,” yalepó.

¹² Téró ai touró betere so whı fea fo tekeni, Banabas-ró Pol-tamoné dere fo wosaai, dua betó molepó. Atéro betó mupa, Kótóné atimaamopaae kae kae kelemei alaró me ala yaai deremó er-atero alatamo Juda meire fake so whı kuamó eraté kweyale fo yó mótu betalepó.

¹³ Atimaamoné ai fo yóló kemetepa, Jems ę turukó holóló duraalu, “Norape-ó, yālo i dere fo wosae.

¹⁴ Folosóro kaae su, Kótóné ama kólené sukuturaalu, Juda meire fake so whı ama fake beteraai kisipa mutu, ere ala take Simeontei me doi Pitané dāpaae yalepó.

¹⁵ Take Kótóné ama kóló whırapenékélé ai tué muturaalu, i fo aseýóló muló beterapó.

16 'I ala yóló kemetepa, Depit-né tɛyale be fisikó fóló moletei, ɛ wóló yálo momó tɛyaalopó. Mepaae kɛlaa yóló doyale ɔla ɔlarapekélé fea yálo aleyóló mulaalopó.

17-18 Fisikóló momó tɛyaalopó dere fota, ti Juda meire fake so whı́ró mepaae dosɔani tukó fale so whı́tamo Talepaae wópóló tɛyaalopóló erapó.

Ti noatepae, ai ala eraalopóló ere Talené ama fo dokonótu ai ere ape.

19 Térené yálo kisipané kale ai Juda meire fake so whı́ Kótópaae tuɛ tiki tiratepatei, ɗané atimapaee doasi sekɛi ala eraalo meipó.

20 Atei ala ini, atima etei kaae ma fotei aseýóló dotɛyaalopa sae. 'Kapala kótópaae moma yóló detere hupu ó na naɔse. Mené so ó whı́ ɔlémi nokole alakélé, hupu ó na depamó képi duwóló sukuteretei nokole alakélé, na ó hupu samea nokole alakélé, mo yaɔse,' yaalopó.

21 Ti noa betené dumipó. I fota, mo taketi Moses-né asɛre fo atima betere be huluarapemó yó melaté waleteti, feané tuɛrapó," yalepó.

22 Atéró, *apose*l whı́raperó Keriso whı́ disir-apetamokélé, mo Keriso so whı́kélé, fea betɔpaae touróló, atimakó whı́ tamo Antiok bepaae doton-aaı sóró beteraai tale yalepó. Téró, kale so whı́né Pol-ró Banabas-tamo atima fea fópóló Judas me doi Barsabas-ró Sailas-tamo sóró beteralepó. Ai whı́ tamota, ai bemó betó mole Keriso so whı́ dapesó fu betere whı́ tamopó.

23 Téró, ai dotɛyaaire whı́rapené só fópóló, i fo aseýalepó.

“Dạ *apospel* whịró whị disirapetamota, diaaọ norape i ape. Dạ feané diạ Antiok bemó Talepaae kisipa tiró betere Juda meire fake norapepaaekélé, Siria hae kwiamó betó mole norapepaaekélé, Silisia hae kwiamó betó mole norapepaaekélé, mo doa kọléó, dapó.

²⁴ I dere fota, ọkọ mepaae whịrape diạ beterepaae wóló yale foné diaaọ kisipa seke yalepó depa, ọnẹ wosalepó. Ti ai whịrapeta, ọ Keriso so whịné dotoréni, atima koleyaané diạ beterepaae wóló, atimané kisipa mole fo ai ere ape.

²⁵ Norape-ó, até dere alamó ọ fea betapaae touróló bitu, ọkóte, whị tamo sóró beteróo, ọnẹ hosaa mole no Banabas-ró Pol-tamo yóo, yóló diạ beterepaae ai dotonaterere ape.

²⁶ Ti ai whị tamota, ọnẹ Tale Yesu Kerisoné fo yó melaté kotepa atimaamo ọaọsóró wini, halaaíné Kótóné kutó diraté kotere whị tamopó.

²⁷ Térapa norape-ó, ọnẹ aseyale fo kaaetóró Judas-ró Sailas-tamoné kọlónékélé yó melaalopa wosae.

²⁸ Ọnẹ tuénékélé, Ọẹi Kepe Wisinékélé, i ala kolóló mo wisirapóló kisipa moleteiné i fo betapapa, wosae.

²⁹ Kapala kótópaae momatere hupu ó nakélé, Hupu ó na sameakélé, na ó hupu depamó képi duwóló sinitereteikélé, mené so nópu nokole alakélé, mo yaose. Atei alarape initepa, mo wisirapó. Diạ fea mo doa kọléó,” dapó.

³⁰ Téro, kale doteyale whịrape Antiok bemó sókó fóló, ai kale Keriso so whị mo fea betapaae touróló betó mupa, kale *fas* malepó.

³¹ Atéró, ai bemó betó mole Keriso so wh̄iné ai *fas*-mó aseḡyale foné atima hosaa diriralepó.

³² Judas-ró Sailas-tamokélé, Kótóné k̄oló wh̄i tamo ereteiné Keriso so wh̄i fotok̄oróló ketek̄e bulatere fo mo dekéró yalepó.

³³ Atétu betéró, atimaamo aimó betó mole Keriso so wh̄itamo mepaae be d̄erape betalepó. Atéró, momó atimaamo dotonale Keriso so wh̄i beterepaae f̄ópóló dotonaa duraalu, “Kótóné di-aamo hosaa muni deyóló dua betere ala er̄ópóló yae,” yóló dotonalepó.

³⁵ Atétepa, Pol-ró Banabas-tamo Antiok bemó bitu, atimaamonékélé mepaae wh̄irapenékélé, so wh̄ipaae Talené fo yó melóo, Keriso so wh̄ipaae Yesuné dere ala etérópóló yó melóo du betalepó.

Pol-ró Banabas-tamo tekeyóló fele fo

³⁶ Atétu betéró, nalo me sukamó Pol-né Banabas-paae duraalu, “D̄amo take folosóró Talené fo yó maté kweḡyale be huluarapepaae d̄ané no nerape netéró beteréró keleté kweḡyaa faalopó,” yalepó.

³⁷⁻³⁸ Atéró, Banabas-né Jon me doi Mark-kélé, atimaamotamo faai yaleteti, Pol-né ̄ faalo meipó yalepó. Ti noatepae, take folosóró Pampilia bemó Talené kutó diraalopó yalemó, ̄ h̄oyóló atimaamo taaróló fesaae feleteinépó.

³⁹ Atimaamo atéró dóroi du betéró tekeyóló Banabas-né Jon-tei, me doi Mark dape sóró weḡiné bopéró daaló betere hae kwia Saiprus-paae weḡi nukumó faai felepó.

⁴⁰ Tétepa, Pol-né ̄tamo faaitere wh̄i Sailas dape sóró atimaamo faaitepa, Keriso norapené

duraalu, “Talené kolené sukutu, hãle tao sere alané diaamo wisiyóló kaae tanópóló yae,” yóló dotonalepó.

⁴¹ Téró, atimaamo Siria hae kwiaró Silisia hae kwiatamo tuãmó Kótóné betãpaae touróló betó mole Keriso so whì fotokọ bulaté felepó.

16

Timoti Pol-tamo fele fo

¹ Pol ą Derbe be huluapaae fóló nalo Listra be huluamó sókó felemó, ai bemó Yesuné ala eró tare whì betã ama doi Timoti beterepó. Ama hamata, Juda fakekó Talepaae kisipa tiró betere sotei, alimata Krik fake whìpó.

² Ai Listra be huluamó betó mole Keriso noraperó Ikoniam be huluamó betó mole norapetamoné Timotita, Keriso whì wisinaalepóló dukirótu beterepó.

³ Pol-né Timotikélé ątamo kweyaai tuę muturaalu, Timotiné tiki sekaę tukópóló yalepó. Ti aita hãle mei, Timotiné alimata Krik fake whìpóló ai be hulua so whì feané kisipareteiné Juda fake dée nalaqsóro yalepó.

⁴ Atima atéro, ai be huluarape dokọ kuturaalu, Jerusalem bemó betó mole whì disiraperó *apose*l whìrapetamoné Keriso so whìné wosóló, aqmó beterópóló aseyaale fo dosãayóló yó melaté felepó.

⁵ Atéro yó matere fo woseturaalu, ai be hulua dokómó betó mole Keriso so whì Talené alamó fotokọ bualepó. Até dere kilituraalu, mepaae hãle betó mole so whì atima Talepaae kisipa tirãleta yaletiné be dẽtere dokọ Keriso so whì fakeraté fu betalepó.

Pol-né nokenaró dere kaaené Masedonia whi kelale fo

⁶ Pol-ró ama fulumu whirapetamo Esia hae kwiapaae kale fo wisi yó melaté faqsóró Dēi Kepe Wisiné sesé depa taaróló, Frisia hae kwiaró Kale-sia hae kwiatamomó maaté yó maté felepó.

⁷ Atéro, atima Misia hae kwiaró Bitinia hae kwiatamo dalemó sókó wóló, Bitinia hae kwiapaae faai yaletēi, Yesuné ama dotonale Dēi Kepe Wisiné aipaae faqse yóló sesé yalepó.

⁸ Atétepa, atima Misia hae kwia dekeróló Troas bepaee derepelepó.

⁹ Atéro, dikitamo Pol-né nokenaró dere kaaené Masedonia whikó wóló kema yóló turaalu, “Dā Masedonia hae kwiamó betó mole so whi tao sene ape,” yalepó.

¹⁰ Até dere ala kolóló, mo ai fapotóróti dā turukó horóló, kale Masedonia hae kwiapaae faairaalu, ɔla ɔla sisóló mulalepó. Ti noatepae, Kótóné mió wosetere kisi fo wisi Masedonia so whipaae yó melale fópóló, dā dotetapóló kisipa mualepó.

Lidia Kótópaae kisipa tirale fo

¹¹ Atéro, dā faairaalu Troas bemó wēi nuku sóró Samotres bepaee fóló, aimó fiyalepó. Téró ai hika ti dā Neapolis bepaee felepó.

¹² Neapolis be hulua taaróló Filipai be huluamó sókó felepó. Ai be huluata, kale Rom *Gavman*-né doasi topo be ereteiné Masedonia hae kwia tuamó doi mulapó. Dā ai bemó betepa, mepaae be dērape kemeyalepó.

¹³ Sāa nóló fo wosetere be demó, dā ai be hulua bopéro betere tipi tūpaae sókó fóló derepelepó.

Atéró, tipi aoró fole weı fókumó, Juda fake so whiné momaneta dere tiki kelaai felemó, mepaae sorapekéle, wóló betó mupa kelalepó. Atépa, da doropóló, Kótóné fo yó melaairaalu kaae salepó.

¹⁴ Téró, ai yó matere fo wosetu betere sokó betané doi Lidiapó. Ai so a Taiyatira be whı soné sonaaı kuti mepaae so whıtamo dotonóló *moni* su beterepó. Ai so Lidia ata, Kótó aomó naameyóló dua bitu, Talené doi sóró horótu beterepó. Atére so Pol-né yó mótu betere fo wosópóló, Kótónétei ama hosaa feteralepó.

¹⁵ Atéró, kale sokélé, atamo betamó betere ama fake so whıkélé, atima fea weı tópuralepó. Atéyale kilipaae kale soné dapaae duraalu, “Diaağ tuénétamo e Talepaae kisipa tiró beterepó depa, ti diğ sawa be demó etamo betaalopa ape,” yóló dirii fo depa da ama dere fo wosóló felepó.

Pol-ró Sailas-tamo dipula beterele fo

¹⁶ Me sukamó da momaneta dere tikipaae felemó, tumó betą wae sóró kutó diratere so seimale hokolaa yalepó. Ai sota, dowi kepené fotokoratepa nalopaae yaaire ala kolóló i ala mo yaalopó dere fo mo dokonateremó doasi *moni* sóró a tetéroló kaae tare whırapepaae maleta dua yalepó.

¹⁷ Ai so seimalené Pol-sépi da sya wou fo fake yóló duraalu, “I whırape atimata, Mo ó Taoró daale Kótóné kutó diratere whırapepó. Atimata diğ mo ti aluyaosóró tao saaire ala wisi i ape, yóló diğpaae yó matere whırapepó,” yalepó.

¹⁸ Be detere dokọ kale soné kale fo kaaetóro du betepa, Pol a hótépa fetée wóló dowi kepe foné

sóro duraalu, “Yesu Kerisoné doimó dapa, ya ai senaale tuámó beteretei taaróló sókó fae,” yalepó. Mo ai fo deretamotóro dowi kepe kale senaale taaróló sókó felepó.

¹⁹ Até dere ala kale senaale talerapené kilitu, atima take du betale kaae *moni* saai dere tu tikalepó kisipa mualepó. Téturaalu, Pol-ró Sailas-tamopaae doasi fopaae buóló atimaamo naasemó etéé sóro tawalepó.

²⁰ Atéro, atima sóro beteró betere wh̄rapetamo fo tek̄airaalu, so wh̄ ɔla dotonótua dere tikipaae felepó. Atéro Rom *Gavman*-né fo tokóló taleyópoló sóro beteró betere wh̄rapené keletómó daalóló duraalu, “Atimaamota, Juda wh̄inétei dané be hulua dorópoló disirótu beterapó.

²¹ Atimaamonéta, da Rom *Gavman*-né yaose yóló fo muló betere fo tukóló i ala yae yóló yó mótu beterapó,” yalepó.

²² Téró, kale senaale talerapené dere alamó so wh̄ mo fea atimatamo muni folo, Pol-ró Sailas-tamo só deratere fo du betalepó. Até du betepa, kale fo tokóló tale dere wh̄rapené susupuratere wh̄rapepaae atimaamoné kuti sokóló biyané fokosói ala yae yalepó. Ti fo depa, atimaamoné deró betere kuti sorokóló taae faróló fokosoi ala yalepó.

²³ Ai ala du beteró, *dipula* be kaae tare wh̄iné naase tuapaae mulóló, apaae mo dirii fo yóló duraalu, “I wh̄ tamo botokó faosóro mo wisiyóló kaae tawae,” yalepó.

²⁴ Téró, kale sekéné yale fo wosóló, a wituraalu kale wh̄ tamo mo be ke tuā dolopaae beterale

felepó. Atéro, atimaamo botokó faqsóro ni fake dolopaae hõleke tamo deróló dulalepó

²⁵ Atéro bitu, mo dikitamo 12 *kilok* Pol-ró Sailas-tamo Kótópaae wole fo dere alaró momatamo deté fu betalepó. Atétu betepa, mepaae *dipula* bemó betó mole whırapené wosó tarepó.

²⁶ Téyalemó, mo doakale wii bao wóló be tao sóro worerale tikimó, ai *dipula* be tükélé, hãletei turukwę fóló whırape dulótua yale *sein* kėpirapekélé, fea whaaló yóló hãle teraae felepó.

²⁷ Atépa, kale *dipula* be kaae tare diki tare whı turukó holóló kelalemó, *dipula* be tı mo fea turukwę fóló mupa kelalepó. Atépa kilitu, ai whırape mo fea dapo dapo yóló fele nisi yóló ama sepakené ątei ama daai yalepó.

²⁸ Até depa, Pol-né fo fake yóló duraalu, “Naaotei yã doraai kisipa muaqse. Dãta, botokó feni, mo fea i betó mole ape,” yalepó.

²⁹ Ti fo depa, kale diki tare whıné mepaae whırapepaae sã sóro ape yóló *dipula* be dolopaae fóló kelalemó, u ere alamó ą Pol-ró Sailas-tamo betere aqmó deraapisa fóló muni dere felepó.

³⁰ Atéro, kale whı tamo dapesó fóló belamó daalo bitu, “Doa whı tamo-ó, ę aluyaqsóro tao sópóló, noa alakó yaaloé?” yalepó.

³¹ Ti fo depa kale whı tamoné ąpaae tokó mótu duraalu, “Yã Tale Yesu Kerisopaae kisipa tiki feteyóló tiratepata, ti Kótóné yãkélé, naao fake so whıkélé, mo fea aluyaqsóro tao saalo ai ape,” yalepó.

³² Atéro atimaamoné Talené fo ąpaaekélé, ama bemó betó mole so whı feapaaekélé, yó melalepó.

33 Téró, mo ai dilikitamotóró kale whi ati-maamo daale tikimó dowaléyale tiki wei fokora-lepó. Atéró mo tétitóró kale whi akélé, ama naale senaale sokélé, mo fea wei tópuralepó.

34 Atéró, kale whiné Pol-ró Sailas-tamo ama bepaae dapesó fóló, ɔla melalepó. Téturaalu, kale seké akélé, ama naale senaalekélé, somakélé, atima fea Tale Kótópaae kisipa tiki tiróló bituraalu, hainé sukóló həkese du betalepó.

35 Téró, hika be deŋepa, kale fo tokóló tale dere whirapené diki tare whirapepaae duraalu, “Kale *dipula* be kaae tare whipaae ai kale whi tamo fópólópa, dotɛyae,” fo ene fópóló dotonalepó.

36 Atéró wóló ai fo depa, kale *dipula* be kaae tare whiné Pol-ró Sailas-tamopaae duraalu, “Kale fo tokóló tale dere whirapené diaamopaae dua wisiyóló fae yó ɔló betepa, diaamo fae,” yalepó.

37 Ti fo yaletai Pol-né ai whirapepaae duraalu, “Damo kikiti sókó daaróló mo faalo meipó. Ti noa betené mei, damokélé Rom faketamo touróló doi betamó mole whitei, diaaɔ damotamo fo tokóló wisiyóló taleni, hakeamó so whiné keletómó damo hale hoko doló sameatamo *dipula* beteralepó. Até yaletai damopaae kikiti sókó daalóló fae dere wisirapóló de? Ai ala wisinipa, mo atimatóró wóló damo sokotepa wisirapó,” yalepó.

38 Ai fo depa, kale diki tare whirape fóló, topo whirapepaae ene felepó. Ai fo woseturaalu, atima kisané Pol-ró Sailas-tamo kae fake nisi yaletai, Rom faketamo touró betera-pó depa, woseturaalu atima wiyalepó.

39 Atéró atimané Pol-ró Sailas-tamopaae dua

naamei fo yóló duraalu, “Diaamo haḷe fópóló *dipula* sokotapa, i be hulua taaróló dua faasepe,” yalepó.

⁴⁰ Atétepa, Pol-ró Salasitamo *dipula* be taaróló Lidiané bepaae felepó. Atéró fóló kelalemó, aimó Yesu Kerisopaae kisipa tiki tiró betere hamo-marape touró betepa kelalepó. Atépa atimaamoné atimapaee Talené ala tuamó diriyóló beterópóló, ketekę bulatere fo du beteró atimaamo felepó.

17

Pol-ró Sailas-tamo daai yale fo

¹ Pol-sépi atima Ampipolis be huluaró Apolonia be huluatamomó bosenóló, Tesalonaika be huluamó sókó felepó. Ai be huluamó Juda fake so whjné fo wosetere be tēnepó.

²⁻³ Téró, ai fo wosetere bemó Pol-né ama dua dere kaae *fula* soremó maaté a fóló Kótóné fo dosayóló duraalu, Keriso susupu sóró sukaletei momó kepaa yalepó fo ašemó eretei mo dokonóturaalu, ai yale ape. Ai fo yóló duraalu, yaḷo diapaae du betere whj Yesuta, me kaae mei, Kótóné so whj tēteróló kaae tanópóló sóró beteró betere Kerisomó dapó du betalepó.

⁴ Mepaae mo turó Kótó aomó sukóló betó mole Krik fo bole so whj Pol-ró Sailas-tamoné dere fo mopóló kisipa mutu, atimaamotamo muni felepó. Até yale kaae, mepaae doi mole so-rapekélé, mepaae tóróti Juda so whjkélé ai alatóró yalepó.

⁵ Tétepa, Juda whjrape dei tuę muturaalu, so whj ęla dotonóló duputua dere tikimó, mepaae

dowi ala du betere wh̄irape dos̄ayóló dape siré kw̄eyóló bóe dóló h̄ole s̄ópóló sesemeratere fo yalepó. Atéró ai wh̄irapené kale wh̄i tamo so wh̄i feané keletómó s̄iyóló só faai, kisipa mutu Jeson-né be bopéróló duraalu, “Pol-ró Sailas-tamo aimó betepa ipaae tóę derae,” yalepó.

⁶⁻⁷ Ti fo yalemó, kale sek̄é tamo kilinitepa, Jeson-ró mepaae Keriso norapetamo s̄iyóló só fóló ai be hulua kaae tare topo wh̄irape beteremó beterafe felepó. Atéró beteró betepa, so wh̄iné fo fake yóló duraalu, “I hae kwia feamó kuturaalu, so wh̄iné betere ala doraté kutu betere wh̄irape mió imó wóló betepa, Jeson-né dape s̄óró firó beterafó. Téró, dané topo wh̄i Sisané muló betere fo tukóló, t̄eteróló daale topo wh̄i me Yesupó du beterafó,” yalepó.

⁸ Ai fo dere woseturaalu, mo so wh̄ikélé, doasi topo wh̄irapekélé, atima fea ai dere fo bete k̄óló k̄óló duraalu, kae kae sek̄e kisipa mualepó.

⁹ Atéró, kale topo wh̄irapené Jeson-s̄épipaae duraalu, dīa dot̄eyaalopa *moniné* dupu yae depa, atima f̄ópóló dupu yalepó.

Beria bemó yale ala

¹⁰ Téró, até yale dikitamo kale Keriso norapené Pol-ró Sailas-tamo Beria bepaae f̄ópóló dotonalepó. Atéró atimaamo ai bemó sókó fóló Juda wh̄irapené fo wosetere bepaae felepó.

¹¹ Beria wh̄irape atimané dere alata, Tesalonaika wh̄irapené dere ala kaae ini, atimata mo kisipa mulu wisi ala dua yalepó. Beria wh̄irapenéta, Pol-ró Sailas-tamoné yó mótu betere fo wosóló mo doasi h̄ekesetamo ketek̄e buóló i ala

dua yalepó. Atimaamoné yó mótu betere fo dono démóló k̄aae kelaai, betere dok̄o Kótóné fo mole as̄e keletétóro fu betalepó.

¹² Téró, kale Krik fo bole wh̄iraperó Juda so wh̄irapetamo mo turó Talepaae tūe tiralepó. Mepaae doi mole Krik sorapekélé, téyalepó.

¹³ Téró, Tesalonaika bemó betó mole Juda wh̄iné Pol-né Kótóné fo Beria bemó yó mótu beterapó dere fo woseturaalu, atima Beria bepaae felepó. Atéró, fóló Beria so wh̄iné Pol-ró Sailas-tamopaae fopaae buópóló sesemeratere fo du betalepó.

¹⁴ Atei fo wosetu, mo ai fapotóro mepaae Keriso norapené Pol w̄ei fóku sesek̄e f̄ópóló dotonalepó. Téyaletei, Sailas-ró Timoti-tamo ai Beria bemó beterepó.

¹⁵ Atétepa, Beria wh̄iné Pol dapesó fóló, Atenis bemó dot̄eyóló atima momó fesaae faaitepa, Pol-né Sailas-ró Timoti-tamopaae ̄a beterepaae hapale ape yae yalepó.

Pol Atenis bemó betale fo

¹⁶ Téró, Pol ai Atenis bemó kale wh̄itamo kaae taru, ai be huluamó wh̄iné aleale kapala kótórape h̄ale ̄la kaae yó mupa kilitu, ama kisipa tiki mo doasi sek̄e yalepó.

¹⁷ Até dere ala kilitu, ̄a Juda wh̄iné fo wosetere bepaae fóló bituraalu, mepaae Juda so wh̄iró mepaae Kótópaae winé sukutu, dua betó mole Krik so wh̄itamo atima ai alamó fo k̄elaaraleta du betalepó. Téturaalu, mepaae aimó touróló ̄la dotonótu betere so wh̄itamonékélé be d̄e dere dok̄o fo k̄elaaraleta du betalepó.

18 Ai be huluamó, doasi kisipare fake tamo Epikurian fakeró Stoik faketamo beterepó. Atépa, Pol-né kale mió wosetere kisi foné Yesu ą mo ti sukąletei momó kepaayóló beterapóló yó melóo, ąpaae kisipa tiki tiratere so whı ą kepaatu yale kaae kepaayaalopóló yó melóo, du betalepó. Atéró yó matepa, ai kale fake tamoné ątamo fo tokóló só deraai kaae salepó. Ai fakerapekó mepaaené duraalu, hoko fo du betere whıné noa fokó yaai du bitu derópó yalepó. Mepaaené duraalu i whınéta dą kisipa inire kótóné fo eraai derópó yalepó.

19 Tétu beteró, kale Areopakus fake tourąleta dere tikipaae atimané Pol dapesó fóló beteró bitu, ąpaae woseturaalu, naao so whıpaae ai yó maté kutu betere kisi fo dąmale kisipa yaaipa yae.

20 Naao dere fota mo wosókélé ini, kisi fo depa dapa, ai foné bete dąpaae hąkearóló yó melaasepé yalepó.

21 Atenis be whıró mepaae be torókóló wóló betó mole whırapetamo atima suka fea mepaaekélé feni, mo hąle betó taru atimané kae kisi ala yaairaaalu dere fokélé yóo, wosókélé yóo, du beterepó.

22 Atépa kale Areopakus whırape tourąleta dere tikimó, whırape betere kuamó Pol ą disó holóló duraalu, “Ti Atenis be hulua whı-ó, diąta, betere dokọ mo wisiyóló moma yó tare whı betepa, yąlo kelalepó.

23 Dią betó mole tuąmó ę kuturaalu kelalemó, di-aaọ moma dere kapó fakemó etei kaae fo aseýóló muló beterepó. ‘Ita, dąné kisipa inire Kótópaae moma dere kane fakepó,’ erepó. Ti diaaọ ą

derópóló kóló kóló irutei, ą aqomó dua bitu, mo-matere Kótó diąpaae i yó matapa wosae.

24 Ai Kótóta, i haeró haemó yó mole ąla ąlatamo fea ama alerapó. ąta ó saró i haetamoné Tale bitu, ąla ąla fea ama teteróló kaae tarapó. Térené ąta, mo whinė naasené teterere moma dere bemó bitinipó.

25 Kótóta Tale betepa, ą mepaae ąla ąla yąyątepa, ąané tao sóró manére? ąa so whi betero betere foró fea ąla ąlatamo ąamó ąale mótu betepapó.

26 Mo take beta whinėtei, i hae kwia feamó betó mole so whi deteyóló fake firópóló Talené ai whi aleyalepó. Téturaalu, atima betaaire hae kwiara-pekélé, atima betaaire ba fo alikélé, mo fea amatei tukóló muló betepapó.

27 Kótóné atéretei ąale ini, so whinė ą kekóló kolópóló kisipa muturaalu erapó. So whinė ą kelaai ketekę butupa, ti mo kelaalo ai ape. ąta ąa so whi betere tiki saletópaae bitini, ąa fea betere felekemó ai betere ape.

28 Ti noatepae, ąa betere beteta ą tuąmótóró muluraalu, ama ąa fotokę eratepa betepapó. ąi mepaae fo doląatere whirapené duraalu, ‘ąata, ama naale senaale betepapó.’ fo aseyóló muló betepapó.

29 Téreteiné, whinė naasené aleyóló muló betere *kold kapané ó silpa kapané ó kaporapené aleale ąlapaaetei*, noatepa kótópó du bitu de? Ti Kótóta, whinė kisipa fosó fosóre alané aleyóló muló betere ąla kaae aqnipó.

30 Take betale alimó mokęleyaa yóló bitu du

betale alamó, Kótóné kwia tokó menipó. Atétu betaleteti mió Kótóné mo doakale fotokoi fo yóló mulóturaalu, hae kwiamó beteró fale so whi mo feané du betere dowi ala taaróló, tuę tiki feteyóló betae fo erapó.

³¹ Ti noatepa meipó. Beta sukamó Kótóné ama sóró daaló betere whiné so whi mo feané yale ala mo dono tale yópóló ai be de ama tukóló kae muló beterapó. Até yaairaalu, a hale whi nisi yaosóró so whi feané kisipa yópóló a mo ti sukaletei momó kepaaróló beteralepó,” yalepó.

³² A kepaayóló beterapó dere fo woseturaalu, mepaae so whiné faleyóló kae kae fo yaleteti, mepaae so whiné duraalu, “Naao ai dere fota, me be demó diriyóló wosaalopó,” yalepó.

³³ Ai fo depa, Pol a fo tale dere tiki taaróló felepó.

³⁴ Beta beta whi Pol-né yó matere fo mopóló wosóló tuę tiki tiralepó. Atima kuamó kale Areopakus whikó Dionisius-ró beta so Damaris-tamokélé, Pol sya wóló, Talepaae tuę tiki tiralepó. Mepaae so whikélé tuę feteyóló tiralepó.

18

Korin bemó yale ala

¹ Atéro kilipaae, Pol Atenis be hulua taaróló, Korin be huluapaae felepó.

²⁻³ Téró, aimó Juda whikó Pontus bemó deyale whi Akuila betepa kelalepó. Ai sekéta mo dóti Rom *Gavman*-né doasi whi Kaladias-né Juda fake terekenatepa a ama soma Prisila-tamo, Itali hae kwia taaróló walepó. Atépa, Pol a ai soró whitamó beterepaae felepó. Akuilaró soma Prisila-tamo

be tẹtere kuti dokotere soró whịtamo betepa, Pol ọkélé ai kutó kisipa ereteiné atima fea betámó bitu, ai kutó diyaai yalepó.

⁴ Atéró, Pol ọ fo wosaae tukóló muló betere be de dokọ fea Juda whịrapené fo wosetere bepaae fóló, Juda so whịró Krik so whịtamo fea betapaae touróló bitua yalepó. Atéró bitu Talené alamó fo tiki kẹlaaróló, Pol-né ama dere ala sya wópóló kisipa muturaalu, Talené ala hẹkearótu betalepó.

⁵ Téró, Sailas-ró Timoti-tamo Masedonia hae kwia taaróló Korin bepaae wapa, Pol ọ kae kae kutó taaróló, Kótóné fo yó matere ala betọ yó tawalepó. Pol-né Juda fake so whịpaae etei fo yó mótu betalepó. “Yesuta mo hẹle whị mei, Kótóné so whị fea tẹteróló kaae tanópóló, sóró daaló betere whịpó,” du betalepó.

⁶ Téyaletei, Juda whịrapené Pol-né yó matere fo atima kae foné tẹteróló ọ doka doka yóló eratere fotei du betalepó. Atétepa, Pol ọ turukó holóló ama kuti terepetu duraalu, “Diaaọ dowi ala tokóló aluraaire fo wisi depatei, diọ wosetere họ dapó. Take diọ doasi sekei ala supa ti ai yało mei, diaaọ yale alanétei diọ alu yaalo ai ape. Térené mió ẹ Juda meire fake so whị beterepaae kale fo wisi yó male fulapó” yalepó.

⁷ Téró, Pol ai fo wosetere be taaróló ai felekemó betere whị Titius Jastus-né bepaae felepó. Ai sekẹta, Kótópaae doasi wituraalu, aomó dua sukóló betere whịpó.

⁸ Téró, Juda fakené fo wosetere be kaae tare topo whị Krispas-kélé, ama somakélé, naale senaalekélé, atima fea Yesupaae tuẹ tiki feteyóló tiralepó. Ai sekéné mepaae Korin bemó betere so

whípaae Talené fo yó male tikimó atima mo fea tué tiki feteyóló tiratepa, wēi tópurótua yalepó.

⁹ Betá dikitamo nokoné dere kaae Talené Pol-paae duraalu, “Yá wiyóló dua hāle betaqse. Ha-laainé daalu, kale fo wisi yó matere ala hāle yó tawae.

¹⁰ Ti noatepae, ęta yātamo betāmó betereteiné me whinė yāpaae me dowi ala eróló doraalo meipó. Ai be huluamóta, ępaae kisipa tiki feteyóló tiraaire so whi betereteiné atima feata yālo so whípó,” yalepó.

¹¹ Talené ąpaae ai fo depa, Pol ai bemó Kótóné fo yó mótu betepa, ba fo betá kemeyóló me ba foné wélié apo miró kemeyalepó.

¹² Kaliota Akaia hae kwia tęteróló kaae tanópoló Rom *Gavman*-né sóró daaló betere whípó. Ama atéró kaae tapa, kale Juda so whi mo fea touróló Pol-tamo fopaae buturaalu fo tokóló só deraai dapesó wóló beteralepó.

¹³ Atéró, daapa Pol só deraai Kaliopaae duraalu, “I whinéta so whípaae Kótópaae momaturaalu, etéró yae yó mótu, kale ašemó ere fo tukóló kópaee fópóló dere fotei du beterapó,” yalepó.

¹⁴ Atei fo depa, Pol-né atimapaee tokó matere fo yaai yalemó, Kalioné Juda so whípaae duraalu, “Ti i whiné *Gavman*-né muló betere fo tikitere ala ó mepaae sawa haşókó fole ala uaşóró, ti diąné dere fo wosóló fo tokóló tale uąpó.

¹⁵ Téretei, diąné ępaae wosene wouraalu, hāle fomó ó doi deremó maatépó dereteita, dią Juda whirapené yóló muló betere fopa, diąsisitei tale yae. Atei alamó yālo diąné dere fo taleyóló eraalo meipó,” yalepó.

16 Ti fo yóló, atima ai fo teketere bemó beteretei belapaae hòkó faralepó.

17 Ai kale fo tokóló taletere be belamótei kale so whiné fo wosetere be kaae tare whi Sostenes tawóló fokosói ala yalepó. Atétepa, kale kaae tare whi Kalioné ai dere alamó fo mekélé ini, hãle ɔla nisyalepó.

Akuila, Prisila, Apolos-sépi atimané yale ala

18 Pol ɔ Akuila-sépi somapiti atima ai Korin bemó be dɛrape dekéro betalepó. Take ama Tale Kótópaae yóló mulótu duraalu, yalo topo niki mió folo hapale tikaalo meipóló mulalepó. Atéro yóló mulale be dɛ kemetepa, ama topo niki Kenkria bemó tikalepó. Atéro atima faai furaalu, Keriso no nerapepaae kɔleó yóló Akuila-ró Prisila-tamokélé atima fea wei nukumó Siria hae kwiapaae faai felepó.

19 Atéro, atima Efesus bemó sókó fóló, ai bemó Prisila-ró Akuila-tamo betepa taaróló, Pol ɔ maaté Juda fakené fo wosetere bepaae fóló, Juda whirapetamo Talené ala etérópóló du betalepó.

20 Ai fo woseturaalu, kale so whiné ɔpaae ya dɛtamo betaalopó depatei, ɔ fulapó yalepó.

21 Atéro, ɔ faai Juda so whipaae kɔleó yóló duraalu, “Me sukamó Kótóné ɛ diɔ beterepaae wópóló tɛ mulatepa, ti momó fesaae wonérapó,” yalepó. Ai fo yóló kale seké Efesus be taaróló wei nukumó felepó.

22 Táyóló, Sesaria bemó sókó fóló ai be taaróló, Jerusalem bepaae holóló Keriso so whipaae kɔleó deté Antiok bepaae derepelepó.

²³ Ai bemó mepaae be dɛrape betero, nalo Antiok be taaróló, Kalesia hae kwiaró Frisia hae kwiatamomó tɛ mole be hulua dokɔ feapaae felepó. Atéro kuturaalu, Yesuné ala du betere so whɛrape diri yóló beteroóló ketekɛ bulatere fo deté kweyalepó.

²⁴ Pol ɔ até deté kutu betepa, betɔ Juda whikó Aleksandria bemó deyale whi Apolos Efesus bemó sókó walepó. Ai sekéta, *skul* yóló kisipare whi betereiné Talené asɛmó ere fo mo wisiyóló kisi-parapó.

²⁵ Apolos take mené Talené ala etéroóló ɔpaae yó matepa, kisiipa iruraalu yó mótu betalepó. ɔta, Jon-né wei tópuratere alamaaté kisiipa epatei, Yesuné yale ala mo doakale ketekɛ buóló so whiɔpaae mo donotóro yó mótu betalepó.

²⁶ Téro, ɔ Juda whiɔrapené fo wosetere bepaae fóló mo halaaíné kaae sóro yó matere fo Akuilaró soma Prisila-tamoné wosalepó. Atétu, mepaae fo bete ɔpaae mo wisiyóló yó melaairaaalu, atimaamoné bepaae dape salepó. Atéro bituraalu, Kótóné fo bete tokóló yó mótu betalepó.

²⁷ Atétu betero, nalo Apolos Akaia hae kwiapaae faai depa, Efesus Keriso so whiné ɔ ketekɛ bulatere fo, Akaia Keriso so whiné ɔ mo wisiyóló dape sópóló, fea fo asɛyalepó. Atéro, ai asɛ sóro wei nukumó fóló malemó, tuɛ tiki tiró betere so whiné ɔ mo wisiyóló dape salepó. Aimó bituraalu, Kótóné kɔlené sukutu tao supa, ɔpaae tuɛ tiki tiratere so whi Apolos-né doasi tao sere ala du betalepó.

²⁸ Apolos-né Yesuta hɔle whi mei, Kótóné so whi tɛteróló kaae tare whiɔpóló tuɛ yópóló, Juda

so whi feané keletómó Kótóné ašemó ere fo yó mótu betalepó. Atéro yó mótu duraalu, “Yesuta, da fea teteróló kaae tanópóló, Kótóné sóró betero betere whipó,” yalepó. Atéro, yó male foné Juda whirapéné yó matere fo teteralepó.

19

Pol Efesus bemó Kótóné fo yó maleteti

¹ Atéro, Apolos a Korin bemó betepa, Pol a du sorokó mole haemó fu betero Efesus bemó sókó felepó. Aimó, mepaae Talené ala erótu betere whirape betó mupa kelalepó.

² Atépa atimapaae duraalu, “Diã Yesupaae tué tiki tirale sukamó, Dëi Kepe Wisi saleé?” yóló wosalepó. Tétepa apaae tokó mótu duraalu, “Meipó. Da ai Dëi Kepe Wisi beterapó fokélé wosenipó,” yalepó.

³ Ai fo depa, Pol-né atimapaae momó wosetu-raalu, “Ti diã noa kaae ala yóló wëi tópualeé?” depa atimané duraalu, “Dãta, Jon-né wëi tópurale kaae yóló tópuralepó,” yalepó.

⁴ Ai fo depa, Pol-né duraalu, “Jon-né wëi tópurale alata, dowi ala taaróló kisipa feteyóló wale so whi tópurótua erapó. Atéro, wëi tópurótu duraalu, ‘Ë wale kilipaae betã seké whi waalopa, diaaø dowi ala taaróló, ai whipaae kisipa tirae. Ti ai whiné doita, Yesu ai ape,’ ” yalepó.

⁵ Atima fea ai fo wosóló, Tale Yesuné doimó wëi tópualepó.

⁶⁻⁷ Atéro, Pol-né atima tikimó naase mulalemó, kale Dëi Kepe Wisi atima tuapaae bitj wóló fokoratepa, kae kae be foné yóo, Kótóné kóló

wh̄irapené dere fo kaae yóo, du betalepó. Ai wh̄i tópurale wh̄irape touróturaalu, 12-rópó.

⁸ Téró, Pol ą Juda fakené fo wosetere bepaae fóló mo halaainé daalu yó mótu betepa, wélié sore kemeyalepó. Atéró, ai be wh̄i so wh̄ipaae Kótóné t̄eteróló daale aomó mole ala mopóló kisipa muópóló, diriiné wisiyóló yó mótu betalepó.

⁹ Téyaletei, mepaae so wh̄i Pol-né yó matere fo wosaalomeipóló dow̄aae furaalu, h̄akeamó Yesu Kerisoné ala eratere fotamo bóe dóló faletu betalepó. Até depa, ai fo wosetere be taaróló Yesuné ala eratere wh̄irape maaté dapesó fóló, Tiranus-né doasi be dolomó, betere dok̄o fea kale fo wisi bete tokóló k̄elaarótu betalepó.

¹⁰ Atétere alata, ba fo tamó tuamó bituraalu, du betalepó. Atéró, yó mótu betale tikimó Esia hae kwia tuamó betó mole Juda so wh̄ikélé, Juda meire fake so wh̄ikélé, mo fea Tale Kótóné fo wosalepó.

¹¹ Kótóné Pol fotok̄oratepa, mo kae kae kelemei alarape erótu betalepó.

¹² Até dere ala kilituraalu, mepaae kisi daale so wh̄iró dowi keperape tepeyóló betó mole so wh̄irapetamo wisirópóló kisipa mutu, k̄aanatere kutiró fosono helek̄etere kuti kwiatamo só fóló, Pol-né tikimó wolaa yó seneta yalepó. Atéró, ai kuti só fóló kale hepo daale so wh̄iró dowi kepe betere so wh̄itamóné tikimó olaa dua depa, hepo wisi yóo, dowi keperapekélé sókó fóo, dua yalepó.

¹³ Atéró, mepaae Juda wh̄irape atimanékélé, kale dowi keperape tepeyóló betó mole wh̄irapepaae duraalu, “Pol-né yó mótu betere wh̄i Yesuné doimó yalo yapaae dapa, ya wh̄i tuamó beteretei, taaróló sókó fae,” dua yalepó.

14 Téro, Kale Juda whikó so whimó Talepaae mo-maratere topo whi Skipané naalemarape weikeró beterepó. Ai naalerape atimanékélé, atei kaae ala du betalepó.

15 Ai ala du betalemó, betą sukamó i ala yalepó. Kale whiné tiki tuamó tepeyóló betere dowi kepené atimapaae tokó mótu duraalu, “Yesuró, Pol-tamota, yalo tuérapa, dią deé?” yalepó.

16 Ai fo yóló, kale dowi kepe tepeyóló betere whi kale naalerape tikipaae tuwó horóló, dekei ala yalepó. Atéro mo ti dóló sininóló, kale weikeró whirape atima kutikélé fea sorokóló taae fatepa, sameatamo belapaae tiki daapi hale sókó fóló, botokó dapo dapo yalepó.

17 Até yalepó dere fo kale Efesus bemó betó mole Juda so whiró Krik so whitamóné wosetu, atima winé sukóló Tale Yesuné doi hale sóró horótu betalepó.

18 Até deremó, mepaae mo dekéro so whi Yesupaae kisipa tiki tiróturaalu, atimané take du betale dowi alarape so whi feané keletómó Talepaae yó mótu betalepó.

19 Téturaalu, atimané kale hupu sekaémó isi whirapéné dere ala aseýóló muló betere *buk-rapemó* mole ala sya fu betere whirape atimakélé, mó fea wóló, ai *buk-rape* sóró wóló so whi feané keletómó si biliraleta du betalepó. Ai *buk-rape* dupuyale *moni* dokó sóró, 50,000 *silpa kapa moni* né dupuyalepó.

20 Ai alarape yóló, so whi fea Talené fo wosóló fakeróturaalu, hae kwia feapaae ama fo doasi f Tokó mo suralepó.

²¹ Atéyale kilipaae Pol ą Masedonia hae kwiaró Akaia hae kwiatamo tuámó tẹyóló Jerusalem bepaae faai yalepó. Atéró, fóló nalo ti ą u Rom be huluapaae faai kisipa mualepó.

²² Téró, Pol tao sóró kutó ditere whị tamo Timotiró Erastus-tamo Masedonia hae kwiapaae fópóló dotonalepó. Atéró Pol ama wotoró Esia hae kwia tuámó sawa sukamó kutu beterepó.

Efesus bemó Talené ala eratere whịtamo bóe dale fo

²³ Atéyale sukamó, mepaae mo so whịrapené Tale Yesu Kerisoné ala eratere so whịtamo dei kisipa mutu, kae kae eratere fo yóló bóe daai kaae salepó.

²⁴ Ai be huluamó *silpa kapané* ọla ọla aletere whịné doi Demitrias beterepó. Ai Efesus be huluamó kapala kótó Atemis-paae moma dere be doasi tẹnapó. Kale whị Demitrias-ró mepaae mo betą kaae kutó ditere whịrapetamoné *silpa kapa*-nétei, kapala kótó so Atemis sụróló, belekọtiki aleyóló mepaae mo so whịtamo dotonóló doasi *moni* sua yalepó.

²⁵ Kale whị Demitrias-né ama dere ala kaae du betere whịrapekélé, mepaae betą kutónétei, kae kae kutó ditere whịrapekélé, tourąle ape yóló duraalu, “Norape-ó, dąné doasi *moni* sere alata, ti i Atemis kótó sụróló aletere ọlané seretei diaaọ ai kisipa ere ape.

²⁶ Kale whị Pol-né i so whị mo fea kópaae fópóló kisipa mutu, mo dere nisiyóló wosópóló i fo yalepó. Whịné naasené aletere kótórapeta, mo kótó meipó yale fo diaaọ wosóo, diąné kolóo, ai

yale ape. Ai fota, da Efesus be hulua so wh̄ipaae maaté ini, Esia hae kwia tuámó betó mole so wh̄i feané ai wosalepó.

²⁷ Pol-né ai dere foné da *moni* sere kutómó maaté dumitei dané fo wosetere bekélé, doasi kótó Atemis sokélé, so wh̄i feané bete muni hale ɔla aoróló dorópóló dapó. Take Esia hae kwiamó betó mole so wh̄inékélé, i hae kwia feamó betóló fale so wh̄inékélé, dané kótó so Atemis aomó sukóló bitu, ɔpaae beta momatua yaletai, mió Pol-né dere foné dané kótó soné doi doróló folokole eraai dapó,” yalepó.

²⁸ Atéro dere fo woseturaalu, so wh̄i fea mo dowi fopaae buóló fo fakeyóló duraalu, “Da Efesus be hulua wh̄iné kótó so Atemis-ta doasi fotokɔ bole kótó wisinaalepó,” yalepó.

²⁹ Téró ai be huluamó betó mole so wh̄iné dei tué mutu mo doakale fo whaa du betalepó. Atéro Masedonia be hulua wh̄i tamo Kaius-ró Aristarkus-tamo Talené fo eratere Pol-tamo wóló betepa, wh̄irape fea fóló kale wh̄itamo s̄iyóló só walepó.

³⁰ Atéro kale wh̄i tamo tawóló daaló betere tikipaae Pol ɔkélé faai yaletai, mepaae Yesuné ala eró tare norapené sesé yalepó.

³¹ Ai maaté mei, mepaae Esia hae kwiamó doasiné kuto derópóló sóró betero betere Pol-né ama fulumu wh̄irapené ɔpaae so wh̄i touró betere tuapaae faɔse yalepó.

³² Atéro touró betere so wh̄i atima ai wóló betere bete atima kisipa ini, kóló kólóiné betó molepó. Atéro betó muluraalu, mepaaené dere fo kae, mepaaené fo kae du betalepó.

³³ Atétu betepa, Juda wh̄rapené Aleksandapaae naao diriyóló fo ene fae yóló t̄t̄é fóló so wh̄i touró betere tikimó daar̄ale felepó. Atéró fo yaairaalu, ama naase horalet̄ei so wh̄iné kisi-parutei ̄ata bóe dele ala kaarater̄e wh̄i nisi yalepó.

³⁴ Téyalet̄ei, nalo atimané ̄a kelalemó Juda wh̄ipa kisipa kilitu, fo fakeyóló duraalu, “D̄ané Efesus be hulua so wh̄iné doasi fotok̄o bole topo kótó so Atemis-póló,” h̄ale det̄étóró fu betepa, suka kele tamo kemeyalepó.

³⁵ Atétu bet̄eró, bet̄a *Gavman*-né as̄et̄ere kutó dir̄ópóló bet̄eró bet̄ere wh̄i, so wh̄i kuamó turukó holóló duraalu, “Ti Efesus so wh̄i-ó, Efesus be hulua so wh̄iné kótó so Atemis-ró ama momat̄ere betamo t̄et̄eróló kaae tat̄ere alata, ti i be hulua so wh̄iné er̄et̄ei, hae kwiamó betó mole so wh̄i mo feané kisiparapó. Ai kótó Atemis so s̄uróló aleale kane faketa, ó hepen-mó i bepaae dorowale ala kisipa inié?

³⁶ Ti aita, mené kapalapóló doraaire ala meipa, dīa so wh̄irape bóe dóló h̄ole sere ala hapale kilitaróló ini, dua betae.

³⁷ Dīané ai dapesó wóló daaló bet̄ere wh̄i tamota, d̄ané momat̄ere bemó mole ̄la ̄la ̄lémi sóró ó kótó so Atemis dorater̄e fok̄élé inipatei, diaāo h̄ale dapesó wóló daaló ai bet̄ere ape.

³⁸ Demitrīas-ró ama bet̄a kutó dit̄ere wh̄irap̄etamoné mepaae wh̄i só deraai kisipa mutepa, ti *Gavman*-né fo tokóló taler̄ópóló sóró bet̄eró bet̄ere wh̄irape ai betó mole ape. Ti *Gavman* wh̄irapeta, ai ala yópóló sóró daaló bet̄erapó.

³⁹ Motamo fo mekó yaai kisipa mutepa, ti d̄ané

tukóló muló betere be demó yaalopó. Ti noatepae, dané yóló mulale fo sya furaalu, ai ala yaalopó.

⁴⁰ Atei kaae doasi bóe dóló foya dere alamó *Gavman* whirapené dāpaae doasi sekei ala eraalopó. Atétere alamó *Gavman*-né mo doasi fo mupatei, dané tukóló ai du betere ape. Atimané dāpaae ai fo noa betené du bitu de? depa, dané yaaire fo meipó,” yalepó.

⁴¹ Kale ai *Gavman*-né kutó diratere whiné ai fo yóló kemetepa, atimapaee fae yalepó.

20

Pol Masedonia hae kwiaró Krik hae kwiata-mopaae fele fo

¹ Téró, kale so whi fo tiki whaa du betaletei kemetepa, Pol-né Yesuné ala erótu betere whirape tao sóró fotokọ bulóló diri eratere fo yalepó. Atéro atimapaee kọleó yóló, ą Masedonia hae kwiapaae felepó.

² ą ai hae kwia tuąmó Keriso so whi keteke bulóló fotokọratere fo dekéro yó melaté fóló nalo kemene furaalu, Kirik hae kwiapaae sókó felepó.

³ ą ai bemó betepa, wélié sore kemeyalepó. Atéyóló nalo ti ą weı nukumó Siria haepaae faai yaletei, kale Juda whirapené ą daalopó dere fo woseturaalu, taaróló momó Masedonia hae kwia-paae hae tųmó faai yalepó.

⁴ Atéro faairaalu, Beria whikó Pirus naalema Sopatakélé, Tesalonaika whi tamo Aristarkus-ró Sekundus-tamokélé, Derbe whikó Kaius-kélé, Timotikélé, Esia hae kwiaró wale whıtamo Tikikas-ró Tropimus-tamokélé, atima atéro felepó.

⁵ Téró, ai kale wh̄irape atimapi fóló, Troas bemó Pol-sépi d̄a kaae tawóló beterepó.

⁶ Atéro d̄a Juda wh̄irape atimané mara mole ala sya furaalu, fopei *bred* o bula yóló ɔla detere be d̄e kemetepa, w̄eɪ nuku sóró Filipai be taaróló, Troas bemó mepaae wh̄irapetamo hokolaa yaai furaalu, nuku tómó aporó d̄iki fité felepó. Téró, d̄a fea touyóló Troas bemó w̄eɪkeró be d̄e betalepó.

Troas bemó Yutikus kepaarale fo

⁷ Atéro *fula* kaae sere be demó, d̄a so wh̄i fea ɔla naairaalu bet̄apaae touróló betó mupa, Pol-né ai so wh̄ipaae f̄o yó maté fu betepatei, be mo ti dikiralepó. H̄ika be d̄etepa ̄a ai be taaróló me bepaae faai kisipa muturaalu, dilikitamokélé h̄ale yó maté fu betalepó.

⁸ D̄a touróló fo yó mótu betere siki be kemó, s̄a h̄ale ɔla kaae wolée molepó.

⁹ Aimó bet̄a kokopei wh̄i ama doi Yutikus-ta, d̄e sókó w̄ópóló muló betere tumó bituraalu, Pol-né yó mótu betere fo wosó tarepó. Pol-né ama yó matere fo mo f̄olo s̄iyóló yó maté fu betepa, kale sek̄e noke k̄elené sukutu betalepó. Atéturaalu, kale wh̄i dukó fóló, biliyó salepó. Atéro biliyó saleteita, tamo be ke teraae horóló, sore be kemó yalepó. Téró kale wh̄i biliyó sóró mupa d̄a doropóló ke-lalemó, sukóló molepó.

¹⁰ Atépa, Pol ̄a doropóló Yutikus-né bopé tómó deraapisa fóló mulu, ama naasené apuó sóró duraalu, “Turukó holaaitei kapala asiri ai firapa wh̄aalia ekesé,” yalepó.

¹¹ Téró, Pol ó siki be kepaee momó holóló atima *bred* o kolokóló ̄aliyóló nalepó. Atéro, kale sek̄ené

fo momó yó maté fu beteró, be deŧepa hika ą felepó.

¹² Kale kokopei whi Yutikus momó kepaayóló betepa, whirapené bepaae dapesó fóló atima hosaa muni deyóló haiyóló betalepó.

Pol ą faairaaluu Efesus Keriso whi disirapepaae kqleó yale fo

¹³ Atéró mepaae whirape dapi folosóró wei nukumó Asosi bepaae faai felepó. Pol-né dapaee atéró fae yóló, dątamo Asosi bemó hokolaa yaairaaluu, ą hae tumó felepó.

¹⁴ Dą ątamo ai Asosi bemó hokolaa yóló ą nukupaae dape sóró, Mitilini bepaae felepó.

¹⁵ Téró dą aimó fiyóló, hika ti wei nukumó weiné bopéro daaló betere hae Kios dekeróló felepó. Téró diki me nuku tómó fiyóló ai hika ti dą tuamó tukóló fóló Samos hae felekemó epa deŧó dekeróló felepó. Téró, diki mekéle kale dere kaae nuku tómó fiyóló, ai hika ti dą Miletus bemó sókó felepó.

¹⁶ Atéró Pol ą Esia hae kwiamó kutu betepa suka kele kemeyaqsóró, Jerusalem bemó *Pentikos* be deŧó dere ala kelaai ą ai Efesus be bosenóló mo hapale faai kisipa mualepó.

¹⁷ Atéró dą Miletus bemó sókó fóló bituraaluu, Efesus Keriso whi disirapepaae ą beterepaae tourale ape, yó faralepó.

¹⁸ Atima atéró dorowóló betó mupa, atimapaee duraaluu, “Ēta, Esia hae kwiamó folosóró sókó wale sukamó kaae sóró wóló, diątamo betamó bitu yale alarape feata, ti dią feané kisiparapó.

¹⁹ Ēta, so whi aomó dua sukóló bituraaluu, Tale Kótóné ama kutó betą mo ketekę buóló,

wole kaapetamo du betalepó. Atéteremó, Juda whìrapené ẹ daairaalu kemei fo dokotu betaleteita, ai alané ẹ noa kaae whì beteréro sù sóró kaae kilitu yalepó.

²⁰ Atépatei, Kótóné dià tao saaire fo wisi yàlo hiréni, ẹ mo hakeamó daalukélé, diàné be dokọ dokokélé, Talené fo dià tuẹ yópóló yó mótua yaletei, dià feané kisipa ai ere ape.

²¹ Juda so whìpaaekélé, Kirik so whìpaaekélé, diàné du betere dowi ala taaróló, Tale Yesupaae kisipa tiróló mo dua betae yóló hakearóló ai yó male ape.

²² Térapa, mió kale Dẹi Kepe Wisiné Jerusalem bepaae seýóló dapesó fóló betepa, ẹpaae noa alakó eraaloró ẹ tuénipó.

²³ Be hulua dokọ fea fo yó maté kotopa, kale Dẹi Kepe Wisiné ẹpaae duraalu, sekei alaró *dipula* beteraterere alatamo yapaae eraalo ai ape yale fo betà yàlo kisiparapó.

²⁴ Atérené, ẹ sukaqsóró yàlo tó tikimó wiyaalo meipó. Tale Yesuné ẹpaae dirae yóló male kutó betà diróturaalu, so whìpaae Kótóné dapaee yaala sókó furaalu, hãle tao sere fo wisi betà yó maté fóló tukóló muló betere dalemó sókó faai dapó.

²⁵ Mió yàlo kisipa fatepa, Kótóné tẹteróló daale aomó mole ala dià tuẹ yópóló yàlo yó matepa, wosetu betale whìrape diaaọ yàlo kelepaa momó kae kelaalo meipó.

²⁶ Térené yàlo diàpaae hakearóló i dere ape. Mió i alimó dià tuamó whì me dené i fo wisi taaróló dowi ala ene fupa, ti aita, ẹpaae kwia muni diaaọtei ai ape.

27 Ti Kótóné ama yaai kisipa mole ala meko hiréni, mo turó yało diąpaae ai yó melale ape.

28 Diąta, Kótóné ama Dęi Kepe Wisiné ama *sip-sip* hupu wisiyóló kaae tanópóló sóró ai beteró betepa, ai hupurape wisiyóló kaae taru, diąkéle mo wisiyóló kaae tawae. Yesuné ama sameané dupure Kótóné so whi betą mo dua wisiyóló kaae tawae.

29 I dere fota noa betené dumipó. ę fole sisópaae dowi bete haąrape dią tuąpaae wóló, Kótóné *sipsip* hupurape dóló nale waalo ai ape.

30 Diąkó mepaae whiné kale Yesuné ala eró tare whirape dei nópóló eratere alané, kale mo fo wisi kópaae wéróló, dią ąlisóró kae tuąpaae faraalo ai ape.

31 Até yaąsóró, dią mo wisiyóló kaae tawae. Atei ala yaairemó dią kisipa muló beterópóló ba fo sore ę diątamo bituraalu ai yale ape. Dętamokéle, dikitamokéle, yó maté fu bitu woletamo du be-talepó.

32 Téro mióta, dią Talené ama kólené sukutu-raalu, hałe tao sere alané dią wisiyóló tao sópóló i dere ape. Ai fonétei, diaą kisipa tiratere ala fotokóróló, Kótóné ama wisi wisi ąla dią ama kae sóró beteró betere so whimó ai mótu betere ape.

33 Yało diąné *silpa kapa ó kold kapa ó* kutikéle sené yóló au nokole ala inipó.

34 Yało fotokóńetei kutó diyóló, yało yaąare ąla ąlakéle, ó yało fulumu whirapemókéle mótua yaletei diaą ai tuęre ape.

35 Yało ai dua yale alata, ąla ąla fea dąné naasenétei depe tukó wei ala yóló sirapóló, diaą kolópóló ai yale ape. Até duraalu, mepaae ati-

manétei kutó diyóló nénire so whi tao sóró hãle melae. Ti noatepae, Tale Yesuné duraalu, ‘Ōla ōla hãle tao sóró matere whiné hã kisipatamo matere alané matepa sere whiné dere hẽkese tẽteró beterapó’ ere fo kisipa muae,” yalepó.

³⁶ Téró, Pol-né ai fo yóló k̄lipaae atima bukutiri teyaró bituraalu, ama moma yalepó.

³⁷ Atéró ą faaitepa, kale so whi feané Pol apuó taruraalu k̄ló tukó nóló wole du betalepó.

³⁸ Atétepa, kale sekéné duraalu, yãlo kelepaa diaaŋ momó kae kelaalo meipó yale fo kisipa mutu, atima doasi dekené sinitu wole du betalepó. Atétu beteró, atimané ą dapesó fóló, wẽi nukumó beteralepó.

21

Pol Jerusalem-paae fele fo

¹ Téró, dã atimapaee k̄leó yóló atima taaróló wẽi nukupaae bit̄i fóló wẽiné bopéróló daaló betere hae Kos felekemó seseķ felepó. Téró furaalu, wẽi tómó diki betã fiyóló, h̄ka Rodes hae wẽiné bopéróló daaló betere tiki felekemó seseķ fóló, Patara bepaee sókó felepó.

² Aimó betã wẽi nuku Fonisia hae kwiapaae faai fupa, dã ai nukumó bit̄i holóló felepó.

³ Atéró dã furaalu, wẽiné bopéróló daaló betere hae kwia Saiprus hae fẽ naase fakeró epa kele falaté fóló, Siria hae kwiamó tẽne Tair bemó sókó felepó. Ai Tair beta, take dãné i nukuné sóró wale ōla ōla sorokóló mulaai yale be huluapó.

⁴ Téro, ai bemó mepaae Yesuné ala eró tare whirape betepa, da atimatamo weikeró be de betalepó. Atéro betepa, ai bemó betó mole whirape atima Deï Kepe Wisiné fotokoratepa, Pol-paae duraalu, ya Jerusalem bepaee faose yóló seséyalepó.

⁵ Tétu beteró, aimó betaai yale be derape kemetepa da ai be taaroló faai felepó. Atéro faai fupa, kale Yesuné ala eratere whirape atimané somarape naale senaalekélé, mo fea datamo doropóló weï fóku atiká tómó bukutiri teyaró bituraalu, Talepaae moma yalepó.

⁶ Atétu beteró da faairaalu kóleó yóló da fea aputu beteró da weï nukumó bití hotopa, atima momó bepaee fesaae felepó.

⁷ Da atéro ai Tair be taaroló fóló, Tolemais bemó sókó felepó. Ai bemó betó mole Keriso norapepaaekélé kóleó yóló, be de betá atimatamo betalepó.

⁸ Atéro, hika da ai be taaroló Sesaria be huluamó sókó felepó. Ai bemó, take atimané so whi ọla taleróló melópóló beterale weikeró whikó betá Filip beterepó. Ai sekéta, kale mió wosetere kisi fo wisikélé yó matere whi betepa, da atamo fiyalepó.

⁹ Ai sekéné ama दौरó senaale seimalerape fea Kótóné fo eratere kóló sorape betó molepó.

¹⁰ Da ai bemó mepaae be derape dekéro betepa, Kótóné ama kóló whiné doi Akabas Judia hae kwiaró dorowalepó.

¹¹ Ai whi da beterepaae wóló daalu Pol-né to tao sóró kale sekéné ama naaseró hótamo dokóló duraalu, “Talené Deï Kepe Wisiné i fo dapó. ‘I to taleta, Jerusalem bemó betere Juda whirapéné

tawóló i ala kaae yóló, Juda meire fakené naase tuamó mulaalo ai ape,' ” yalepó.

¹² Ai fo depa woseturaalu, danékélé, mepaae ai be whi so whinékélé, Pol-paae Jerusalem bepaae holaqse yóló sesé yalepó.

¹³ Téyalemó ama dapaae duraalu, “Diqané noatepa atei kaae alamó wole-u yóló yało hosaa supuréli ala dute? Eta, susupuróló *dipula* beteratere alamaaté erópóló Talené e sóró betenénipó. E sukutere alakélé yópóló sóró beteró betereteiné yało Tale Yesu Kerisoné doimó Jerusalem bemó sukaii dapó,” yalepó

¹⁴ Dané a Jerusalem-paae faqsóro sesé yalemó, ama dané dere fo woseni, fo kae depa taaróló duraalu, “Ti wisirapa Talené ama yaai tué mole ala beta yópóló yae,” yalepó.

¹⁵ Atéyale kilipaae dané ọla ọla sisóló Jerusalem bepaae holalepó.

¹⁶ Tétepa, mepaae Yesuné ala eratere Sesaria whirape da fea touyóló atimané da Nason-né bepaae dapesó felepó. Nason-ta, Saiprus be hulua whikó mo taketi Talepaae kisipa tiki tiróló betere whipó.

Pol Jerusalem bemó sókó wale fo

¹⁷ Atéro da Jerusalem bemó sókó holalemó, Keriso norapené da heketamo mo wisiyóló dape salepó.

¹⁸ Atéro, fiyóló hika Pol-kélé, da mepaaekélé, Jerusalem bepaae Jems kele felemó, a mepaae Keriso whi disirapetamo beterepó.

19 Atépa, Pol-né atimapaee kọléó fo yóló Kótóné a fotokọratepa, amamo Juda meire fake so whịpaee erale ala mo fea yalepó.

20 Tétépa, kale whịrapené Tale Kótóné doi hale sóró horótu ọpaee duraalu, “No-ó, Yesu Kerisopaae kisipa tiki tiró betere Juda so whịta, mo hale ọla kaae i betere ape. Ai so whịta, Moses-né asẹre fokélé eraai mo doakale ketekẹ bulapó.

21 Térapa, mepaae i betó mole Juda whịrapepaae metikipaae wale whịrapené i fo du beterapó. ‘Pol-né Juda meire fake so whị kuamó betó mole Juda so whịpaee Moses-né asẹre foné diaaọ naalerape tiki sekaẹ tikae ere taalae yóo, ayarapené mara mole alakélé, sya faọse yóo,’ deté kutu beterapó depa wosalepó.

22 Térapa, ai alarape mo dere ala nisi yaọsórọpa, dọ noa ala yaaloé? Atimané ya ipaae wóló beterapó dere fo mo wosaalo ai ape.

23 Atérapa, dạné tuẹ mole fo betọ i dapa wosae. Dọ i betere douró whịrape atima Tale Kótópaae dirii malo yóló atimané topo niki tikaalo meipóló muló beterapó.

24 Ai whịrapetamo yaékélé touyóló fóló atimané Juda so whịné keletómó, yaai dere ala yópóló naaotei atima dupu erae. Atéro atimané topo niki tukóló momatere be dolopaae fupa, ti wisirapó yaalopó. Ai ala depa atimané kilituraalu, i whịta, kale tukóló muló betere fo tikitere whị meipó yaalopó. Téturaalu, naao yalepó dere fomó atima fopaae butu betere ala kapala airapó kisipa muaalopó. Tétu yaata, Moses-né asẹre fo aqomó sukóló bituraalu, ai fo tikitere whị meipó yaalopó.

25 Téretei me fo i ape. Yesupaae kisipa tiki tiró betere Juda meire fake so whi dané fo muló betere ɔla naosóro, i fo aseýoló faralepó. Kapala kótópaae moma yaai dele hupu ó na, ó sameakélé, depamó képi duwóló sukunatere hupu ó nakélé, mené so ɔlémi nokole alakélé mo yaɔse yalepó. Ai forape feata, da fo dokóló beta tuɛ muóló atimapaee aseýoló faralepó,” yalepó.

26 Téró, fiyóló hika Pol-sépi atima douro whirape momatere be dolopaae faairaalu, folosóro dua dere alarape yalepó. Atéro fokotere alarape feata, kale tukóló mulale be demótóro kemeyaalopóló ali male felepó. Atéro tukóló mulale be de sókó wapa, atimamó kale momatere be kaae tare whirapené *sipsip* hupu daalopó yóló mulalepó.

27 Téró, kale weikeró be de felekemó kemeyaa deremó, Esia hae kwiamó betó mole Juda so whiné Pol momatere be belamó daapa kelalepó. Atépa, ai whirapené Pol tao taru, mepaae so whi sesemeratere fo yalepó.

28 Atétu, fo fake yóló duraalu, “Israel fake so whi-ó, da tao sae. I whinéta, hae kwia feamó betó mole so whipaae yó matere foné da Israel so whitamokélé, Moses-né asere fotamokélé, dané momatere betamokélé, fopaae buópóló bóe delaté kotapó. Téturaalu, dané mo dowi alakélé, inire be wisi Kirik whirapekélé, ai dapesó wóló daae mole ape. Até dere alané i be doróló folokole ai eratere ape,” yalepó.

29 Atimané ai fo yaleteita, Efesus whikó Tropimus Pol-tamo ai be huluamó daapa kelaletiné Pol-né ai momatere bepaae dapesó

fele nisiyóló yalepó.

³⁰ Atéro, fopaae fo doasi depa, Jerusalem so whiné woseturaalu, fea sururu yóló wóló betapaae touróló bóe duraalu, fo tiki whaa du betalepó. Atétu beteró, Pol a moma dere be dolomó betepa, šiýóló só wóló ai be bopéro betere tipi belapaae hokó derólós tu kinalepó.

³¹ Atéro daapa, atimané Pol daai Jerusalem-mó doasi bóe duraalu, fo whaa du betteretei Rom *Gavman*-né diki tare whırapené topo whiné wosalepó.

³² Téturaalu, kale sekéné ama diki tare whırapéro mepaae topo whırapetamo atima sururu yóló, ai whaa du betterepaae dorowalepó. Téteremó, ai bóe du betale so whiné doasiró ama diki tare whırapetamo wale ala kilitu, Pol du betaletei, taalalepó.

³³ Atétepa, kale diki tare whırapené topo whı Pol daale felekepaae fóló duraalu, *sein* képi tamoné ama naase tamo dokae yóló ai so whıpaae woseturaalu, i whı a deé? Ama noa alakó depa yaleé yóló wosalepó.

³⁴ Ai fo deremó, mepaae so whiné dere fo kae yóo, mepaae whırapené dere fo kae yóo yóló, doasi fo tiki whaa yalepó. Atétere foné diki tare whırapené toponé Pol só deratere fo bete wisiyóló wosenipó. Atétepa, kale topo whiné diki tare whırapepaae duraalu, Pol diki tare whırape touróló betere tikipaae dapesó fae yalepó.

³⁵ Téró, Pol diki tare whırapené be hola tó dóló hutu betepa, so whı feané a daairaalu ketekę butu betalepó. Atétepa, diki tare whırapené topo whiné ama diki tare whırapepaae Pol beleyóló sóró holae yalepó.

³⁶ Atétepa, mo turó so whị sya fu bitu, doasi fo fake yóló duraalu, “A mo ti sukópóló dae,” deté fu betalepó.

Pol-né so whịpaae yale fo.

³⁷ Diki tare whịrapené Pol atimané be dolopaae sóró faaitepa, ama diki tare whịné topo whịpaae duraalu, “Yálo yátamo me fokó enére?” yalepó. Ti fo depa, kale whịné ịpaae woseturaalu, “Yá Krik fo bole whịé?”

³⁸ Yáta, mepaae kemeyale be demó 4,000 whịrape ịlísó fóló, so whị bitinire tikimó *Gavman* whítamo bóe daale Isip whị meié?” yalepó.

³⁹ Ti fo depa, Pol-né ịpaae duraalu, “Eta, Juda fake whị doasi doi mole be hulua Silisia hae kwiamó tene Tarsus be whịkópó. Térapa, ai so whịpaae yálo fo yaai dapa, naao noa kisipa mute?” yalepó.

⁴⁰ Ti fo depa, topo whịné Pol-paae yae yalepó. Tétepa, ị disó horóló be hola tómó daalu, naase horóló Híbru whịrapené du betere foné yalepó.

22

¹ Téro ama atimapaae duraalu, “Noraperó ayarapetamo-ó, diaaọ kisipané ẹta dowi ala du betere whị nisi yaosóró, yálo diápaae hákeamó i dapa wosae,” yalepó.

² Téro, Pol-né Híbru whịrapené du betere be foné deremó, fo tekeni dua betó molepó. Tépa, kale sekéné atimapaae i fo yalepó.

³ “Eta, Juda whítei ẹ deyale beta, ti Silisia hae kwiamó tene be hulua Tarsus-pó. Téyaletéi, ẹ holóló i Jerusalem bemó doayalepó. Atéro betepa,

kale doi mole yó matere wh̄i Kamaliel-né ę *skul* yó malepó. Ama ę atéro yó móturaalu, kale Moses-né asęre foró dané ayarapené mara mole alatamo mo wisiyóló yó matepa, ęalo mo diriyóló kisipa salepó. Atéyale be demó, Kótóné ala eraai mió diaaę ai bole ketekeę kaae ęalokélé yalepó.

⁴ ę até du bitu, Yesu Keriso sya fu betere sokélé wh̄ikélé susupuróló mo ti sukópóló daairaalu doakale sekei ala eróló *dipulakélé* beteręleta du betalepó.

⁵ ęalo yale alata, ai so wh̄imó momaratero topo wh̄iró fo tokóló taleratero wh̄irapetamoné kisi-pareteiné atima ęalo dere fo woseturaalu, mo dapó enérápó. Ai wh̄irapené ę Damaskus bemó betó mole nomarapepaae asę sóró fae depa, ęalo sóró felepó. Ti ai asęta, Damaskus bemó betó mole Keriso so wh̄i tawóló Jerusalem bemó susupuróló *dipula* beteraai sóró waaire tų mulópóló yalepó.

⁶ ę atéro fu betalemó, 12 *kilok* felekemó saai depa Damaskus bepaae sókó faai deremó, samó deę doasi dorowóló ęalo tiki husiralepó.

⁷ Até dereteiné ę haepaae dóló taae deróló mupa, ai deę tuamó fo fakeyóló duraalu, ‘Sol! Sol! Naa ę noatepa, susupuraté kutu bitu de?’ yalepó.

⁸ Tétepa ęalo duraalu, ‘Tale-ó, ęa né de?’ yalemó, ama ępaae duraalu, ‘Ęta, Nasaret wh̄ikó naao susupurótu betere wh̄i Yesu i ape,’ yalepó.

⁹ Tétepa, ętamo wale ęalo fulumu wh̄irapené ai deę kelaletai, ępaae dere fo bete atimané diriyóló wosenipó.

¹⁰ Atétepa ęalo ępaae woseturaalu, ‘Tale-ó, mió ęalo noa alakó yaró de?’ depa, Talené ępaae du-

raalu, ‘Turukó holóló Damaskus bepaae fae. Fóló, aimó naao yaaire ala yało tukóló muló betereitei, betā whinė yapaae yó melaalo ai ape,’ yalepó.

¹¹ Ai dēné yało kele dilikiraletiné tu fenitepa, yało fulumu whirapené ę naase tawóló ąlisóró Damaskus bepaae felepó.

¹² Ai be huluamó whi betané doi Ananias ę beterepaae walepó. Ai sekéta, Moses-né asere fo mo wisiyóló tuęru eró tare whi betepa, Damaskus bemó betó mole Juda so whinė ą mo doasi kisipa dotoróę fale whi wisipó du beterepó.

¹³ Ai sekę ę fire felekemó daane wóló duraalu, ‘No Sol-ó, naao kele fisąae horóló kelae,’ yalemó, mo ai fapotóro yało kele momó wisiyalepó.

¹⁴ Téró, ama ępaae duraalu, ‘Dané ayarapené Kótóné tuę mole ala naao tuę yópóló ya sóró ai daalale ape. Dowi ala betakélé, inire whi kolóo, ama kolómó sókó wale fokélé, wosóo, yópóló ya ai sóró daalale ape.

¹⁵ Naaota, ama yó matepa kelale alaró wosale fotamo so whi feapaae yó maté kwęyópóló erapó.

¹⁶ Térapa, ya noatepa hałe bitu de? Yesu Kerisoné doimó naao dowi ala kwia kemerópóló węi tópuaii turukó horóló ąpaae kema yae,’ yalepó.

¹⁷⁻¹⁸ Atéró ę Jerusalem be huluapaae wale be demó fo wosetere bepaae fóló moma du betaalemó noke kaaené Tale kelalepó. Atéró ama ępaae duraalu, ‘Ya hapale turukó horóló Jerusalem be taaróló fae. Ti noatepae, i Jerusalem bemó atimapaae Yesuné ala etérópóló yó materetei atimanémo wisiyóló wosaalo meipó,’ yalepó.

19 Ai fo depa, yało ąpaae duraalu, ‘Tale-ó, ti mo deretei, ai be hulua so whi atima feané yało yale ala kolóló kisiparapó. Ẹ atimané fo wosetere be dokọ feamó ąpaae kisipa tiki tiróló betó mole Keriso so whi susupuróló, *dipula* beteraleta yaleteti atimané mó kisiparapó.

20 Naaó ala etérópóló haķeamó yó mótu betere whi wisi Stipen dale sukamó, ẹkélé daalu ą dilapó depa yało duraalu, “Téyae,” yalepó. Ai whirapené Stipen duraalu, atimané tómó bukóló kotere kutirape ẹ daale tikimó sorokóló mulatepa kaae tawóló daayale whi ẹtórótípó,’ yalepó.

21 Téyalemó, Talené ama ẹpaae duraalu, ‘Yało ąa Juda meire fake so whi betó mole be huluarape saletópaae dotonatapa fae,’ ” yalepó.

Pol ą Rom Gavman-tamo doi mole whipó yale fo

22 Kale so whi Pol-né dere fo woseté feletei, Juda meire fake so whipaaekélé, yó male fae dere fo woseturaalu, fo fake yóló i fo yalepó. “Atei kaae whi imó ątamo betaalo meipa, dóló alurae,” yalepó.

23 Atéturaalu, atimané tómó bukó mole kutirape sókó mulóló dokómu buó sóró ópaae fesekée horóló fo fake du betalepó.

24 Atétepa, kale diki tare whirapené topo whiné duraalu, “Doai so whiné fo tiki whaa du betere noatepa déró, ai seké diki tare whirape beterepaae ąapesó holóló, halika tikiné fokosoi ala yóló dae. Téturaalu, i dere fo bete noa betené déró ąpaae wosae,” yalepó.

25 Tétepa, kale whirapené Pol naasemó bulaakó sóró daaló bitu, halika tikiné fokosoi ala yaai

yalepó. Atétepa, Pol-né ai diki tare wh̄rapené topo wh̄paae duraalu, “Rom *Gavman*-né so wh̄ tuamó doi mole wh̄ fo tokóló tale inipatei, fokosói ala yóló dae fo ere?” yalepó.

²⁶ Ti fo depa, kale diki tare wh̄rapené topo wh̄iné ʔ kaae tare topo wh̄paae i fo yalepóló ene felepó. Atéro duraalu, “I wh̄ta, Rom *Gavman*-né fake so wh̄tamo betamó doi mole wh̄patei du betepa, naao yaai dere ala kisipa faróló yae,” yalepó.

²⁷ Tétepa kale doasi topo wh̄ wóló Pol-paae woseturaalu, “Yʔ Rom wh̄ié,” depa, ama tokó mótu duraalu, “Épó,” yalepó.

²⁸ Ti fo depa kale topo wh̄iné duraalu, “Yʔlo doi Rom fake so wh̄tamo touróló mulaairaaalu, doakale *moni*-né dupu yalepó,” yalepó. Ai fo depa Pol-né tokó mótu duraalu, “Yʔata atéretei, ʔ ti Tarsus bemó deyaletiné Rom wh̄ betepapó,” yalepó.

²⁹ Ai fo depa, woseturaalu, ʔ daai yale wh̄rape mo hapale h̄kili fóló tumó daane felepó. Kale doasi topo wh̄iné Pol ʔta, Rom fake so wh̄ tuamó doi mole wh̄tei *sein* képiné dokirapóló ʔ witu yalepó.

Juda wh̄rapené Pol-tamo fo tekʔle fo

³⁰ Téró, h̄ka be d̄tepa, kale diki tare wh̄rapené topo wh̄iné Pol daai du betere fo tale yaairaaalu, ʔ *dipula* beteraletei sokóló so wh̄imó momaratere wh̄rapené topo wh̄raperó, fo tokóló taletere wh̄rapetamo tourʔle ape yalepó. Atéro wóló betó mupa, Pol dapesó fóló atima betó mole tuamó daalalepó.

23

¹ Atéró, Pol-né kale fo tokóló taletere whĩrape kaae taru duraalu, “Yalo norape-ó, ẹ take bitiré waleteti yalo Kótóné keletómó wisiyóló bitiré wouraalu, ama erae dere ala fea eraté walepó. Atéturaalu, mió yalo hosaamó me seke muni, mo dua muni deyóló beterapó,” yalepó.

² Pol-né ai fo depa, so whĩmó Talepaae momaraterere topo whĩ Ananias-né Pol-tamo felekemó daae mole whĩrapepaae duraalu, “Ai seké folópu derakae,” yalepó.

³ Ti fo depa, Pol-né apaae duraalu, “Ni bolópaae kẹlaa epatei, tó sekaené wisire nisi dere whĩ naao dere alamó, Kótóné yatei deké saalopó. Kale ašemó yóló muló betere fo sya furaalu, ẹtamo fo tokóló taleyaa bitutei naao kólónétei mepaae whĩpaae ẹ daae dere foné, kale yóló muló betere fo naaotei ai tikitere ape,” yalepó.

⁴ Ai fo depa, mepaae ẹ felekemó daae mole whĩrapené duraalu, “Yá winié? Naao ai dere foné so whĩmó momaraterere topo whĩ faletapó,” yalepó.

⁵ Ti fo depa Pol-né duraalu, “Yalo norape-ó, ẹ so whĩmó momaraterere topo whĩ betere ẹ tuénipó. Ti noatepa mei, ašemó i fo erapó. Diẹ kaae tare doasi topo whĩpaae me dowi fo yaqse, yóló fo moleteti yalo tuẹrapó,” yalepó.

⁶ Ai fo tokóló taletere whĩrape mepaae Sadyusi fake yóo, mepaae Farisi fake yóo, yóló beterapóló ama kisiparu, Pol-né fo fake yóló duraalu, “Yalo norape-ó, yalo apata Farisi whĩ eru ẹkélé Farisi whĩpó. Ẹ fo teketeremó sóró i daalo betereteita, sukale whĩ momó kepaayaalopó ere fomó kisipa

tiki tiróló ę hajné sukutu betepa, atimané ętamo fo tokóló só deraai ai du betere ape,” yalepó.

⁷ Ai fo depa woseturaalu, kale Farisi whırapero Sadyusi whırapetamo arale sóró atima tuamó tekétamo yalepó.

⁸ Ti noa betené mei, kale Sadyusi whırapenéta, sukutere whı momó kepaayaalo meipóló kisipa mulu, *ensel*-raperó keperapetamokélé bitinipóló kisipa mulapó. Tépatei, Farisi whırapenéta, sukutere whı momó kepaayaalopó dere fo mopóló kisipa yóo, *ensel*-rapekélé beteropóló kisipa yóo, keperapekélé beteropóló kisipa yóo, erapó.

⁹ Até du betepa, Moses-né asere fo yó matere Farisi whırape atima turukó holóló fo fakeyóló duraalu, “I whı tikimó me dowi alakélé, muni-patei, dané ą hąle noatepa só deróló, daai du bitu de? Ama dere alaró dere fotamota, ti *ensel*-né ó kepené yae depa démólópó,” yalepó.

¹⁰ Ai fo du betero so whı tuamó bukótamo yóló bóe du bituraalu, Pol dóló seı seı yóló ama tiki turukée fóló munépa, kale topo whıné kilitu, Pol-mó whaalıa doasi yalepó. Atéru, kale sekéné ama diki tare whırapepaae diaaą fotokótamo doropóló, Pol dapesó atima betere bepaae beterae fae yalepó.

¹¹ Atéyale dikitamo, Tale Pol beterepaae wóló duraalu, “Pol-ó, até dere alamó ya wi ini, diri yólótei daayae. Atéro bitu, yało ala etérópóló so whı feapaae Jerusalem be huluamó erótu yale kaae, Rom be huluamókélé, mo erae fae,” yalepó.

Pol daai deyatei fo

¹² Téró, ai hıka mepaae Juda whırape atima betapaae tourae wóló, Pol tawóló daairaalu kikitı

fo deyalepó. Atéró duraalu, ðané Pol ą daai hałe betepa, ða ularó weıtamo naalo meipó. Motamo ðané ą mo ti dóló aluratepata, ti ıla naalopóló mo dirii malo yóló mulalepó.

13 Atéró, Pol daai fo dokale whırape touróturaalu, whı siki tamo tómó mepaae whırapekélépó.

14 Ai whırape atima fóló, so whımó momaratere topo whıró whı disi disirapetamopaae i fo yalepó. “Đa fo deyóló dirii malo yóló duraalu, ðané Pol dupa ti ularó weıtamo naai, mió ą hałe betepa ti weyóló betaalopó fo yóló mulalepó.

15 Térapa mió ðianékélé, fo tokóló taleraterere whırape feanékélé, diki tare whırapené topo whı dilikóló i fo yó falae. Pol-né yale fo bete ða mo wisiyóló wosenireteiné ða mo diri yóló wosaaipa, dapesó dere ape fo yó falae. Atéteremó ą dorowapa, ti tu tuamó melaa yóló daaipó,” yalepó.

16 Ti fo du betepa, Pol-né ama nema naalemané wosóló diki tare whırapené bepaae fóló Pol-paae duraalu, “Yata, atimané tumó melaa muóló daaipó fo ai du betere ape,” yalepó.

17 Tétepa, Pol-né diki tare whırape kaae tare whıkó betapaae duraalu, “I naalené ðiané topo whıtamo fo yaai dapa, ą dapesó fae,” yalepó.

18 Ti fo depa, kale whıné kale naale topo whı beterepaae dapesó fóló duraalu, “Kale *dipula* betere whı Pol-né i naale yıtamo yaaire fo mulapa dapesó fae depa, i wale ape,” yalepó.

19 Tétepa, topo whıné kale naale naasemó tao sóró tu ðepaae dapesó fóló, kale naalepaae wose-turaalu, “Nao epaae noa fo yaai waleé?” yalepó.

20 Ti fo depa kale naalené duraalu, “Juda wh̄irapené ȳapaae i fo yaalo ai ape. Pol-né dere fo bete mo diriyóló wosaai dapa, ̄ fo tokóló taletere bepaae dó dapesó dere ape depa, aita mo mei, tumó melaa yóló Pol daai kapala fo ai dere ape.

21 Wh̄i siki tamo kemeyóló mepaae tómó bel-eróló wh̄irapené ̄ daai tumó melaa muaai du beterapó. Téyaaairaaalu, ai wh̄irape atima Pol dóló ti ɔlaró w̄ɛitamo naairaaalu, mió h̄ale weyóló beterapó yalepó. Atéyaaairaaalu, atimané ȳapaae wosetere fomó naao noa fokó deró kelaai wosó tawóló ai betere ape,” yalepó.

22 Ai fo depa kale topo wh̄iné kale naale doton-aaí, ̄paae fo mulóló duraalu, “Naao ̄paae etei fo yalepóló mepaae so wh̄ipaae mo yaɔse,” yalepó.

Pol Sisareapaae dipula só fele fo

23 Ti fo depa, kale topo wh̄iné ama aɔmó bitu mepaae diki tare wh̄irape kaae tare wh̄irapekó tamopaae ape yóló duraalu, “Diaamo fóló 200 diki tare wh̄irape tale yóló sóró beteróo, *hos* hupu tómó beteró faaire 70 diki tare wh̄irape sóró beteróo, bóe dele wuti tawóló faaire 200 diki tare wh̄irape sóró beteróo, dilikitamo 9 *kilok* Sesaria bepaae faai donoróló fae.

24 Atéro faairaaalu, Pol betóló faaire *hos* hupukókélé, tale yóló beterae. Atéro dī furaalu, t̄ tuamó Pol mo wisiyóló kaae taté fae. Atéro dapesó fóló, *Gavman* wh̄i Feliks beteremó sókó fae,” yalepó.

25 Atéro diki tare wh̄iné topo wh̄iné *fas*-mó i fo asēyalepó.

26 “Ēta, Kaladias Lisias-né doasi *Gavman* topo wh̄iné Feliks yaṗaae i dere ape. Ya mo doa k̄leó.

27 Juda wh̄irapené i wh̄i tawóló daaitepa, ę yało diki tare wh̄irapetamo doropóló kelalemó, ą Rom fake so wh̄itamó doi mole wh̄iṗa kilituraalu, ḁané atimané naase tuṗmó betepa fasó salepó.

28 Atéró daai depa, noa betené déró yało wosaairaaalu, Juda fake atimané fo tokóló taleraterere wh̄irape beterepaae dapesó felepó.

29 Téyaletēi, Juda wh̄irapené fo tokóló taletere tikimó ą sukópóló daaire betekélé, ó *dipula* beteraaire betekélé yało kilinitepa dapesó felepó. Juda wh̄irapené muló betere fo tikitu betepa dapó dere fo betą yało wosalepó.

30 Ai fomótei, atimané ą daairaaalu kikititi fo deyóló tuṗ tuṗmó melaa muaai dere fo yało woseturaalu, yaṗa beterepaae ai dotonaterere ape. Térapa, atimané ą só deraterere fo naao keletómókélé yópóló, yaṗa beterepaae ai dotonaterere ape,” yalepó.

31 Kale topo wh̄iné yale fotóró diki tare wh̄irapené sya fóló dikitamotei Pol dapesó Antipatris bemó sókó felepó.

32 Aimó fiyóló h̄ika, mepaae diki tare wh̄irape ti bepaae momó fesaayóló wapa, kale *hos* hupurape tó mó beteró fele wh̄irape betą ti Pol dapesó Sesaria bemó sókó felepó.

33 Téró, kale diki tare wh̄irape *Gavman* topo wh̄i betere Sesaria be huluamó sókó felepó. Atéró, kale *fas*-kélé, melóo, Pol-kélé, kale topo wh̄iné naase tuṗmó mulóo yalepó.

³⁴ Tétépa, kale whiné *fas* dosayóló Pol-paae woseturaalu, “Ya mé hae kwiamó wale whié?” yalepó. Ti fo depa Pol-né apaae tokó mótu duraalu, “Ęta, Silisia hae kwiaró wale whikópó,” yalepó.

³⁵ Ai fo depa, kale whiné duraalu, “Ti wisirapa, ya só deraai dere whirapené keletómó naao fo bete wosaa i atima ipaae wópólópó,” yalepó. Ai fo yóló ama diki tare whirapepaae duraalu “Pol kale Herot-né doi mole doasi be wisinaalemó beteróló kaae tawae,” yalepó.

24

Pol Feliks-né keletómó fo tekale fo

¹ Téró aporó be de kemetepa, so whimó momaraterere whirapené topo whi Ananias-ró whi disirapetamo yóo, me atima tao sóró fo tekenaterere whi Tertulus yóo, yóló atima Sesaria bepaae derepelepó. Atima atéró, kale *Gavman* doasi whipaae Pol só deraai dere fo yalepó.

² Atéró Pol-paae ape yóló wóló daapa, atimané fo eraterere whi Tertulus turukó holóló Feliks-né keletómó Pol só deróló dere fo etéró yalepó. “Doa whi-ó, naao tetéróló kaae tare aomó da me ala ini, hosaa muni deyóló mo dua wisiyóló haitamo beterapó. Ti noatepae, take da i hae kwia feamó betó mole so whi hoko betaletai, naao da betere ala wisi eraleteiné mió da fea mo dua wisiyóló i betó mole ape.

³ Téró, be hulua feapaaekélé, atimané dere ala feakélé, naao da wisiyóló beterópóló tao sóró beteró betteretei tueru, yapaae mo doa kée yóló dukirótu beterapó.

⁴ Yá fóturu yaṣóró ḁané yaṭamo doa fo yaai dumitei, i fo sawa betaḁa dapa wosae.

⁵ Ai wh̄inéta, i hae kwia feamó betó mole Juda so wh̄i kuamó bóe dópóló fopaae bulaté kutu beterapó. Atétu, atima kae Nasaret fakepó. Téró Pol ḁta, ai fake so wh̄i kuamó doasi topo wh̄i bituraalu, atima ḁlisó fu beterapó.

⁶ Téturaalu, ama ḁané moma dere be doraairaaalu wapa, ḁané ḁ tawalepó.

⁸ ḁané ḁtamo fo tokóló taleyaai dere beteta, naao ai wh̄ipaae mo wisiyóló wosetepa, ti fo fea amatei depa naao kisipa yaalo ai ape,” yalepó.

⁹ Até yóló, Pol só deratere Juda so wh̄iné Tertulus-né dere fo mopó yópóló duraalu, “Ai dere fo feata, mo dapó,” yalepó.

¹⁰ Ai fo depa, kale *Gavman* topo wh̄iné Pol-paae naasené yóló ḁpaae naao fo yae depa, Pol-né duraalu. “Naao i hae kwia feamó betó mole so wh̄itamo fo tokóló taletu betepa, doasi ba fo keme yaletai, yaḁo kisiparapó. Térené, mió atimané ḁ só deratere fo tokó móturaalu, naao keletómó ḁ feléi kisipatamo yaai dapó.

¹¹ E Jerusalem bepaee Talepaae moma yaairaaalu fele be ḁemó, kaae sóró mió imó sókó wouraalu, 12 be ḁe i kemetere ape. Yaḁo i dere fo mo dépe kapala dutéro naao mo ḁakemó kelenérapó.

¹² Mió ḁ só deraai du betere Juda so wh̄iné ḁ me wh̄itamo moma dere bemó ó fo wosetere bemó ó bela tuamó ó metikimókélé, me wh̄itamo fopaae fo depa, kolóló dumipó.

¹³ Mió atimané ḁtamo fopaae buló só deraai fo tokóló taleyaai deretei, i betené dapóló fo wisi

mekó depa naao wosaalo meipó.

¹⁴ Atérené ęta, dané ayarapené Kótó aomó dua bitu, Yesu Kerisoné ala sya i fu beterapó. Atéruraalu Moses-né asęre foró Kótóné kóló whırapené ere fotamo aomó sukóló bituraalu, mopóló kisipa tiróló sya fu beterapó.

¹⁵ Ai betó mole whırapené take waaire alimó Kótóné atimapaae eraaire wisi alamó hajné sukóló biture kaae ękélé mo betą kaae alatóró yóló beterapó. Ti noatepae, wisi ala dere so whıkélé, dowi ala du betere so whıkélé, Kótóné ama kepaaraalopó ereteinépó.

¹⁶ Atéreteiné, suka fea mo whıné kele tómókélé, Kótóné kele tómókélé, hosaa tuamó me seķę muni, haķeamó mo donoyóló dua i fu betere ape.

¹⁷ Be hulua dokọ fea ę atéro kutu betepa, mepaae ba forape keme deté felepó. Atéro momó ę Jerusalem bepaae wouta, *moni* sóró yolealere so whı tao sóró melóo, Talepaae haķe melatere alakélé yóo, yaairaalu walepó.

¹⁸ Yaķo ai alarape yóló ę moma dere be dolopaae faai yaleteita, kale momaratere be kaae tare whıné ę fopeyóló duraalu, ‘Ya me ala munipa fae,’ depa faai yalepó. Ę mepaae so whırapetamo touyóló betere alakélé, so whı bóe delatere alakélé depa, atimané kilinipó.

¹⁹ Téretei, Esia hae kwiaró wale Juda whırapené ę só deraai kisipa mutu yaleteiné, atima ipaae wóló naao keletómó ę só deróluasóró ti mo wisi wuapó.

²⁰ Esia hae kwiaró wale Juda whırape ętamo fo tokóló taleyóló só deraai wnitepata, ti i daae

mole wh̄rapené yālo yale dowi ala etérópóló déró kelaai atimapaee wosae.

21 Atéyale sukamó ę turukó holóló daalu fo fakeyóló duraalu, Kótóné sukutere wh̄i momó kepaaraalopóló kisipa tirateremó atimané ętamo fo tokóló só deraai ai du betere ape,” yalepó.

22 Yesuné tų wisipaae fole ala Feliks-né mo diriyóló kisipa eruraalu, Juda so wh̄ipaae duraalu “Doasi topo wh̄i Lisias ą ipaae dorowapata, ti ąkélé, dą fea betamó bituraalu taleyaalopó,” yalepó.

23 Feliks-né betą diki tare wh̄irape kaae tare wh̄ipaae duraalu, “Pol wisiyóló kaae tarutei ą bemó tų kinóló beteréni ama fulumu wh̄rapené mepaae yā yāre ọla ọlakó male wapa téyópóló yae,” yalepó.

24 Téro mepaae be dęrape kemetepa, Feliks ama soma Drusilatamo walepó. Drusilata Juda fake sokó ama omatamo atéro wóló bituraalu, diki tare wh̄irapepaae Pol dape sene fae depa, dape sene felepó. Atéro wóló bitu, Pol-né Yesu Kerisopaae tuę tiki tiratere ala etérópóló yó matepa, kale sekéro somatamoné wosetu betalepó.

25 Pol-né atimamopaae Yesuné alamó mo dono yóló fole ala wisiró, tó tikiné dere ala fea dua wisiyóló kaae tatere alatomokélé, take nalopaae betą sukamó Kótóné dąné dere ala fea taleyaaire be dę waalopóló dere fokélé du betalepó. Feliks-né ai dere fo woseturaalu, ą witepa Pol-paae duraalu, “Mió sųpa fae. Take nalopaae me dęmó tę mutepa, ti yālo yāpaae ape yaalopó,” yalepó.

26 Feliks-né Pol-né dere fo wosaai ekęle yóló

hękese yaleteita, hałe mei, Pol-né *monikó* melópóló kisipa muturaalu, ama dere fo wosetua, momómo *dipula* beteraleta dua du betalepó.

²⁷ Atéró, ba fo tamo kemeyóló kılıpaae Porsius Festus Feliks betale sirimó sóró beteralepó. Tétepa, Feliks-né Pol *dipula* hałe beterópóló taaralepó. Aita noa betené ini, kale Juda so whinė tuę tiki felé eraai kisipa muturaalu, betepa taaralepó.

25

Pol Festus-né keletómó fo tekale fo

¹ Téró, kale whı Festus-né ama tęteróló kaae tawaaire hae kwia tuamó tęne be Sesaria bemó sókó wóló, be de sore kemetepa ai be taaróló Jerusalem bepaae holalepó.

² A atéró fóló beteremó, so whımó Talepaae momaratere topo whırapero Juda topo whırapetamoné Festus-paae Pol só deraai fo fea yalepó.

³ Ti fo yóló apaae woseturaalu “Naao da feléi kisipa muaire alakó eróturaalu, ai whı i Jerusalem bepaae wópóló, dotonaasepe,” yalepó. Atimané atéró yale fota, Pol Jerusalem bepaae hotepa tumó melaa yóló daai kisipa mutu yalepó.

⁴ Tétepa kale topo whı Festus-né atimapaee duraalu, “Pol a Sesaria *dipula* bemó me ala yaşóró kaae tawóló beteralepó. Ekelé, imó sawa betóló momó Sesaria bepaae faai asiri horalepó.

⁵ Térapa, diaaę kisané ai whı tuamó me dowi alakó mupa, ti dię be kaae tare whırape etamo Sesaria bepaae fópóló dotonaasepe. Atétepa, ti

atimané ama yale ala haķearatepa, ti aimó fo tokóló tale yaalopó,” yalepó.

⁶ Festus a Jerusalem bemó 8 ó 10-ró be dęrape kemetepa ti a Sesaria bepaae derepelepó. Atéro hika be dętepa, kale whi fo tokóló taleraterere bemó bituraalu, Pol dape só ape, yóló fo tokóló tale yaai yalepó.

⁷ Tétepa, Pol dapesó wóló daapa, Jerusalem beró dorowale Juda whirape atima Pol daalepaae bopęrale wóló daae molepó. Atépa, atimané atamo fo tokóló taleraterere fo betekélé meipatei, kae kae só deróló dere dowi forape dekéro hoko du be-talepó.

⁸ Tétepa, Pol-né atimapaee i fo yalepó. “Yalo atima Juda whirapené muló betere fo tukóló, ó atimané moma dere bekélé, ó tęteróló kaae tare *Gavman* whi Sisané fo muló betere alakélé, doraterere ala mo inipó,” yalepó.

⁹ Ti fo depa, Festus-né Juda so whiné kisipa felé yópóló kisipa mutu, Pol-paae duraalu, “Fo tokóló taleterere ala yalo ó Jerusalem bemó yaalopa, ya ópaae honére?” yalepó

¹⁰ Ai fo depa, Pol-né apaae duraalu, “E i betere fo tekęterere beta, Sisané fo tekęterere bepó. Térené fo tekęterere ala imótóro depa ti surapó. Ai Juda fake whirapepaae yalo me dowi alakélé eréniretei naao mo kisiparapó.

¹¹ E tuamótamo me dowi ala kwia mupa, ti e yalo yale alamó kwia mótu, sinaaipa, dópóló yae. Téretei, mepaae Juda whiné bete meipatei hale e só deraai depata, ti mepaae whiné Juda fakené heķesere ala eraai e mené naase tuamó

mulaairetei Rom *Gavman*-né ai tų munipó. Térené Rom *Gavman* Sisané yalo fo tokóló taleyópóló Sisa doi dapó,” yalepó.

¹² Atétepa, kale whı Festus ą tao su mepaae kisipa matere whırapetamopi fo betámó yóló duraalu, “Sisané naao fo wosópólópó yóló kisipa mutupata, ti Sisa beterepaae faasepóló dotęyaalopó,” yalepó.

Festus-né Agripapaae Pol-né yale fo du betaletei

¹³ Ai ala yóló mepaae be dę kemetepa, *Kin Agriparó* ama nema Bernais-tamo Sesaria bepaae wóló, Festus ą doasi whı sóró beteró betereiteiné ąpaae mo kée yóló ekéi fo wisi yaai felepó.

¹⁴ Atimaamo Sesaria bemó be dęrape dekéro bituraalu, Festus-né Pol-né yale alarape fea yó mótu betalepó. Atéro duraalu, “I whıta, mo take Feliks-né *dipula* beteraleteitóro hęle betepa taaló beterapó.

¹⁵ Take ę Jerusalem bemó betere sukamó so whımó momaratere topo whıró Juda whırape tęteróló kaae tare whı disirapetamo ę beterepaae wóló, Pol só deraaire fo ene walepó. Atéro duraalu, ama yale alamó kwia mótu só derae yalepó.

¹⁶ Ti fo depa, yalo atimapaae duraalu, dą Rom fakené fo tokóló tale inipatei, hęle susupuratere ala hoko dumipó. Térapa, dię mepaae whıné ątamo fo tokóló taleturaalu, dąné keletómó diaaę só deratere fokélé, ama yale fokélé, depa wosaalopó,” yalepó.

¹⁷ “Atéro kale whırape dą fea wóló, ai hıkatóro fo teketerere bepaae fóló, atimapaae Pol dapesó ape yalepó.

18 Téró, Pol só deraai wóló betó mole wh̄rape wóló, i wh̄i etei kaae dowi ala depa dapóló bete mole fokó yaalo nisi yalemó inipó.

19 Atétepa, atimané Kótópaae moma dere ala kae yóo, Pol-né kale sukale wh̄i Yesu momó kepaayóló beterapó yóló dere fo kae yóo, dere fomó dóroi yóló dere fomaaté wosalepó.

20 Atétepa, ai fo bete wisiyóló kekalemó, tų me munipa, yalo Pol-paae ya só deratere fo Jerusalem bemó fo tokóló wosaalopa, ya ópaae holaaloé? yóló wosalepó.

21 Téyalemó ama duraalu, Sisané fo tokóló tale erópóló depa, ą Sisa beterepaae dotonaairaalu wēi nuku kaae tawóló i beteró betere ape,” yalepó.

22 Ai fo depa, kale *Kin* Agripané duraalu, “Ēkélé ama dere fo betekó wosaai dapó,” yalepó. Ti fo depa Festus-né duraalu, “Dó h̄ika be dētepa ama dere fo bete naao wosaasepe,” yalepó.

Pol Agripané keletómó daayale fo

23 Atéro h̄ika be dētepa, Agriparó Bernais-tamo *kin*-né kuti deróló walepó. Atéro wapa, kale *Gavman*-né sóró daaló betere topo wh̄iraperó ai be hulua kaae tare doasi wh̄irapetamo atima fea wóló touratere bepaae derepelepó. Atéro betepa, Festus-né diki tare wh̄irapené doasipaae Pol dape sene fae depa, dapesó wóló daalepó.

24 Téró, Festus-né duraalu, “Doa *Kin* Agriparó doasi wh̄irapetamo-ó, dīané i wh̄i kela. Juda so wh̄i feanékélé, Jerusalem be hulua so wh̄inékélé, i be wh̄i so wh̄inékélé, ai wh̄itamo fopaae buturaalu, epaae fo tokóló taleyóló só deraai du betere wh̄i ai ape. Tétu, atima fo fakeyóló epaae duraalu,

ai whi momó beteropóló meipa mo ti dóló alurae du betere whi ai ape.

²⁵ Yalo kisipa fatepa, i whi tuamó a sukópóló daaire betekélé, mo meipó. Téretei amatei, Sisané ama fo wosóló taleyópólópó yaletiné yalo a Rom *Gavman* Sisa beterepaae dotonaaai yalepó.

²⁶ Té yaairaalu, dané doasi topo whipaae etérapóló asę yaai dere dowi ala kwia mekó yalo kilinipó. Tépatéi, yalo hęle noa fo asę yaaloé? Téreteiné, doa whi Agripa yata, ti doasi tetéroló daale topo whipa, naaotei fo bete donoróló wisiraterere fo wosaai dapó.

²⁷ Ti noatepae, ama yale alarape fea ašemó eróló sóró fupata, ti wisirapó. Aténi, *dipula* whi *Gavman* whi beterepaae hęle hoko dotonaterere ala tu munipó,” yalepó.

26

¹ Ai fo du betero kemetepa, Agripané Pol-paae duraalu, “Nao yale alarape fea naaotei yae,” depa, ama naase horóló atimané a só deratere mo nisi yaqsóro, kaae sóro yalepó.

² “Doasi *Kin* Agripa-ó, ai Juda whirapené ę só deratere fo yalo me dowi alakó yalemó dere nisi yaqsóro, nao keletómó ę hękesetamo atima dere fo tokó melaai dapó.

³ Ti noatepae, yata da Juda so whiné mara mole alakélé, atimané dóroi du betere fokélé, nao mo wisiyóló kisiparapó. Téreteiné, yalo i dere fo beta nao wosaasepóló dapó.

⁴ Ę mo take ketemó yalo turuku bemó bituraalu, yale alaró Jerusalem be huluaamó bituraalu yale

alarapetamokélé, mió i deté kutu betere alarapekélé, mo fea Juda wh̄irape atima kisiparapó.

⁵ Ti ęta mió kisi wale wh̄i mei, take bituraalu yale alarape fea atimané tuę ereteiné yało noa alakó depa, atimané kilitikimó ti atimané enérápó. Kale Farisi wh̄irapeta, Kótóné ala eraai mo doakale ketekę bole fakerapetamo titiyóló betą kutó yale wh̄i ę i ape.

⁶ Take Kótóné dąné ayarapepaae etei ala mo eraalopóló ere fo yało mopóló kisipa tiratere alamó atimané mió ętamo fo tokóló só deraai ai du betere ape.

⁷ Kale dą 12 Israel fakerape dokopaae, Tale Kótóné i ala eraalopó yóló mulale fo mo dokonatepa kelaai haıtamó beterapó. Tétu, dętamokélé, dikitamokélé, betere dokọ fea Kótóné dirae ere kutó betą dirótu beterapó. Agripa-ó, ai ala du beteremó ai Juda so wh̄iné ętamo haıletei fopaae buló só deraai dapó yalepó.

⁸ Sukutere wh̄i Kótóné ama momó kepaaróló beteratapó dere fomó, dią noatepa sira du bitu de?

⁹ Take yałokélé, ai Nasaret wh̄ikó Yesu Kerisoné doimó du betere ala taalópóló sesé dere ala yaairaalu, yało tuęné mo wisi ala nisiyóló ę mo doakale ketekę buale wh̄ipó.

¹⁰ Yałokélé ai kaae kisipa mutu, Jerusalem bemókélé, atei alatóro yalepó. So wh̄imó momaratere topo wh̄irapené Keriso so wh̄i sóró *dipula* beteraleta yae depa, ai ala dua yalepó. Téturaalu, mepaae so wh̄i mo ti daairaalu ępaae wosetepa, yało ‘Téyaalopa sae,’ dua yalepó.

¹¹ Be dę dere dokọ ę Keriso so wh̄i Juda wh̄iné fo wosetere berape dokọ yóló, betó mole so wh̄i

tawóló sóró susupu eraairaalu beteraleta dua yalepó. Atéturaalu, atimané Talepaae dowi fo yópóló, doakale dowi susupui ala erótua yóló, ę doasi fopaae butu, botokó fóló kae hae kwiamó betó mole so whíkélé sya kwęyóló susupurótua yalepó.

¹² Yalo até dere alamó so whímó momaratere topo whirapené yalo dere ala wisirapóló atimané ę sóró daalóló Damaskus bepaae dotonalepó.

¹³ *Kin* Agripa-ó, atimané ę atéró dotonatepa fu betalemó, tų tuamó 12 *kilok* sukakelemó samó mo ama kae dęné ękélé, yalo fulumu whirapekélé, da fea daale tiki dęralepó. Ti ai dęta, sukané dękélé ai kaae meipó.

¹⁴ Ai dęnétei, da fea dóló beseké yóló haemó muó molemó, betą foné Erameike fo yóló duraalu, ‘Sol! Sol! naao noatepa ę susupuraté kutu bitu de? Naao ai dere alata, kale *bulmakao* hupu hokotere whi dósuyóló nuku dere kae, naao dere alané yątei, susupu saalo ai ape,’ yalepó.

¹⁵ Tétépa yalo ąpaae woseturaalu, ‘Tale-ó, yą né de?’ depa, Talené ępaae duraalu, ‘Ęta, naao susupuraté kutu betere whi Yesupó.

¹⁶ Tęrapa yą turukó holóló, naao hęleke donoyóló daane holae. Mió ę yą beterepaae wóló i daaleteita, yą yalo kutó diratere whi bitu, naao keletere ala yó maté kwęyópóló sóró beteraleta walepó. Téturaalu, nalo yalo yąpaae me ala yó melaalopó.

¹⁷ Atétu, yą naao fake so whinékélé, Juda meire fake so whinékélé, yą daqsóró ę yątamo wusuró betaalopó.

18 Yalo yapaae ai eratere alata, ya fóló kale kele dikire so whi kele fisaae faraalopó. Téturaalu, atima diliki tuamó betereitei taaróló de tuapaae waalopó. Atima kale Satan-né teteróló kaae tareitei taaróló, Kótó beterepaae wapa, ti atimané dowi ala yalo tokóló kemeraalopó. Até depata, ti ai so whi epaae tué tiki tiróló betó mole so whi kuamó, betamó beteraalopó, yalepó.

19 Térapa, *Kin* Agripa-ó, i dere forape feata, yalo ó hepen bemó noke naró dere kaaené depa kelale ala taaréni, hãle tué yó tareiteiné yalo i fo tukóló me ala enénipó.

20 Ai alarape fea, mo folosóró Damaskus be hulia so whipaaepi yó melóló nalota, ti i Jerusalem bemó betó mole so whipaae yó melale walepó. Téturaalu, Judia hae kwiapaaekélé, Juda meire so whi betere hae kwiapaaekélé, mo fea Kótóné fo tué yópóló yó melaté kweyalepó. Dowi ala fea taaróló, tué tiki feteyóló Kótó beterepaae wapa ti tó tikimó dere nisi yaqsóró, mo ala dapó yópóló, naao dere alané hãkearae.

21 Yalo ai fo yó matere betené Juda whirape wóló moma dere be dolomó ę tawóló daai yalepó.

22 Téyaleitei, Kótóné ę tao sere ala take kaae sale be demó deté waleitei, mió i daale tuamókélé ai alatóró hãle yó tapa i daale ape. Atéreteiné, mió diã doasi doi mole whiraperó doi munire whirapetamo betó mole tuamó yalo kelale ala i yó mótu betereiteita, me kae kisi fo meipó. Mo take Moses-ró Kótóné kóló whirapetamoné i ala yaalopó ere fo mo dokonótu erale ala i yó mótu betere ape.

23 Ai wh̄rapené ere fo i ape. T̄teróló kaae tanópóló sóró daaló betere wh̄ Keriso doakale dele sóró mo ti suk̄alotei, momó kepaayóló be-taalopó. A atéró kepaayóló bitu, Kótóné d̄ tao saaire fota, diliki tuamó d̄ erótu betere kaae ama Juda so wh̄iró Juda meire fake so wh̄itamopaae yó mótu betaalopóló erapó. Ai ere fota, mió i yó mótu betere ape,” yalepó.

24 Pol-né ai fo deremó Festus-né ama du betere fo t̄teróló fo fake yóló duraalu, “Pol-ó, naao ai du betere fota, ȳ doakale *skul* du betale tikimó naao topo doturaalu ai dere ape,” yalepó.

25 Ti fo depa, Pol-né ap̄aae tokó mótu duraalu, “Doa wh̄ Festus-ó, ̄ topo doayóló dumi, mo bete mole fotóro ȳalo i dere ape.

26 Kale *Kin* Agripané i du betere foraperó dere alatamo bete mo fea ama diriyóló kisiparapó. Atérené wi yóló ini, mo halaainé ap̄aae du beter-apó. Ti noatepae, ai ala feata hiyóló yaaire ala meipóló kiswa mutu dapó.

27 *Kin* Agripa-ó, kale Kótóné kóló wh̄rapené ere fo naao dos̄ayóló mopó yóló tū tiki tiróló beter-apóló ȳalo mo diriyóló kisiparapó,” yalepó.

28 Ai fo depa, Agripané Pol-paae duraalu, “Naao ai dere foné miótitoró ȳalo tū tiki hapale feteyóló Keriso wh̄ beteraalóé?” yalepó.

29 Ti fo depa Pol-né ap̄aae duraalu, “Miótitoró kiswa feteyóló Keriso wh̄ betaai depakélé, me be demó betaai depakélé, ti me ̄la meipó. Téreteiné ȳalo i dere fota, ȳapaae maaté dumi, mepaae ai daai mole so wh̄ feapaaekélé, ̄ betere kaae

beterópóló kisipa mutu, Talepaae moma du beter-apó. Tépatei ę i ere kaae *sein* képiné dokotere ala betą erópóló moma erótumipó,” yalepó.

³⁰ Pol-né ai fo deremó kale *Kin* Agriparó ama nema Bernais-tamokélé, kale *Gavman* whjné sóró beteró betere whjkélé, atimatamo betó mole so whjkélé, fea turukó holóló belapaae felepó.

³¹ Atima atéró belapaae tóę fóló daae muluraalu atimasisi fo tiki kęlaaróló duraalu, “I whj sukópóló daaire ala ó *dipula* beteraaire ala betekélé munipó,” yalepó.

³² Téró, Agripané Festus-paae duraalu, “Ai whjné amatamo Sisané doi yóló ama fo talerópólópó uęmeisóró, ti mióti fópóló yąlo dotonóluąpó,” yalepó.

27

Pol węi nukumó Rom bepaae fele fo

¹ Atimané dą Itali hae kwiapaae węi nukumó fópóló, taleyóló tukóló muló betepa, Pol-tamo mepaae *dipula* whjrapekélé, diki tare whjrape kaae tare whjné naase tuąmó mulóló dotęyaai yalepó. Ai kaae tare whj Julias-ta, Sisané ama kae beteró betere diki tare whj doi mole fakekópó.

² Téró, dą fóló Adramitium be whjné nukutei Esia hae kwiamó węi fóku sесеkę kotere nuku duló betepa, dą sóró felepó. Ai nukumó Masedonia hae kwiamó tęne be Tesalonaika be hulua whjkó Aristarkus-kélé, dątamo felepó.

³ Dą atéró fóló węi tómó fiyóló hika Saidon bemó sókó felepó. Ai bemó nuku daaróló Julias tuę wisi muturaalu, Pol ama fulumu whjrape betere

tikipaae a yaɣare ɔlakó melópoló kweyae yóló dotonalepó.

⁴ Téró, da ai Saidon be hulua taaróló felemó, da faaire tikiró doakale besé tiki wouraalu faai dere sunipa, Saiprus hae kwia fakeró wei fanoko seseke besé wale tiki kinaté felepó.

⁵ Téró, da Silisia beró Pampilia betamomó mole wei keɣa tuamó tukóló fóló, Lisia hae kwiamó tene be Maira bemó sókó walepó.

⁶ Téró da ai bemó sókó fóló, kale diki tare whirape kaae tare whiné Aleksandria be huluamó Itali be huluapaae faaire nuku duló betepa ke-lalepó. Atépa, da ai nukumó beteró felepó.

⁷ Téró, da beséné dere alamó dua wóputé fu betepatei, be derape dekéro kemeyalepó. Até deté furaalu, Nidus be kese faté felemó doasi besé tiki-iné fenénipa, depaae bolokó felepó. Atéró, weiné bopéro daaló betere hae kwia Krit tuamó wei fókumó tene Salmone bemó sókó felepó.

⁸ Téró da mo doasi besé tiki-iné fenénipa, hae duné kinaté mo dua wóputé wei fanoko seseke fu betalepó. Téró Lasea be felekemó beta wei sukóló mulale fale tiki wisinaale doi mole nuku dulótua dere tikimó sókó felepó.

⁹ Atéró, wóputé fu betepatei, be derape dekéro hale kemeyalepó. Téró, kale Juda whirapéné ɔla weyóló betere be de kemene folepaae, beséro sosóli alitamo felekemó waai yalepó. Atei kaae be demó wei tómó nukutamo kotere ala mo wisinipóló kisipa mutu, Pol-né nuku só kotere whirapepaae i fo yalepó.

¹⁰ “Ti be whi-ó, da mió doai sosóliro besé alitamo tuamó fupata, ti dakélé, i nukukélé ɔla ɔlakélé, mo

fea tuą tikimó aluyaalopó,” yalepó.

¹¹ Ti fo yaleteti, kale diki tare whırape kaae tare whıné nuku taleró nuku só kotere whıtamóné dere fo woseturaalu, Pol-né dere fo sisópaae eralepó.

¹² Kale ai wẹi sukóló mulale fale tikimó dą sosóli ali kemeyópóló kaae tawóló betaai yaleteti sosóliné betenénipa, fo tiki kęlaaróló tale yalepó. Atéró mo turó whırapené duraalu, ai hae tikimótei me be hulua Finiks-mó betaai faalopó depa felepó. Ti ai wẹi nuku durąleta dere tiki Krit haeta, *saot-ró west-tamo* upaae ene fóo, *norti-ró west-tamo* ipaae ene wóo epa tuámó erapó.

Doasi besé tikiró hali tikitamo wale fo

¹³ Atima atéró uté *saot-ró fakeró* maaté sawa béi besé wapa, kale nuku duló betere halika teraayóló atima Krit wẹi fóku seseķ faairaalu felepó.

¹⁴ Téró atima mo tupaae fenipatei, hasi bosenóló wẹi tómópaae dorowale doakale fotokęi besé tikiné doi *norti-ist* besé sókó wouraalu kale nuku tao sóró feteraai yalepó.

¹⁵ Ai besé tikiné nuku tao sóró wẹi kulu tuąpaae taae fatepa, besé walepaaetei, ąalesumó hóné sukąlepó. Atétepa, ama kęleaané sóró fópólópó nuku bisiki tao diliki yóló hąle betó mupa, beséné amatei sóró fu betalepó.

¹⁶ Téró, besénétei sóró fóló wẹiné bopéróló daaló betere hae kwia Kaoda-mó sókó felepó. Atéró ai hae tikiné kale besé kinóló fanokomó seseķ furaalu, kale beleķamale nuku doasi nukumó dulaairaalu wolopeté felepó.

17 Téryale tikimó beséro hali tikitamo wouraalu, fotokóné fenénipa kale nuku sóro doasi nuku tómó beleralepó. Atéro halika tikiné atima betere doasi nuku tekée faqsóro, ó kwiaró a kwiatamomó sýyóló dokóo, tuamókélé sýyóló dokóo, yalepó. Aita nuku hapale hoko furaalu, atikamó dée tane fóló atima doraqsóro wituraalu yalepó. Kale weí tómó ama kọleané fópóló nuku kejraté fole kuti kwia weipaae deróló duralepó. Ai weí kulu tuamó tukure halepané doita, Sirtis-pó.

18 Téro, fiyóló hikakélé doakale besé tikiró weí asyatamoné da felekemó sóro deratepa, nuku fé yópóló ai muó mole ọla ọla sóro weipaae kaae sóro teraayalepó.

19 Sore eratere be demó da mo felekemó alunépa, kale nuku kotere ọla ọlatei tao suyóló weipaae teraayalepó.

20 Atéru, sukakekélé horekélé mo sawa keleni, besé tiki betá hale wómaaté tapatei be derape dekéro kemeyalepó. Atétepa, da betaaire kisipa mei, mo sukaaire kisipa betá muóló betó molepó.

21 Atére alamó kale be whirape atima bitiré wale dokọ ọlakélé néni, wote siri betó molepó. Atéru, Pol turukó holóló duraalu “Ti be whi-ó, take yalo Krit hae kwia taaróló faalo meipó yale fo diaaq wosuasóro, ti da etei kaae seké sóo, diaaq ọla ọlakélé weipaae teraa yóo, wua meipó.

22 Téretei mió yalo diapaae mo dapó. Da i betó mole whikó weimó aluyaalo meipa, betá kisipa muóló faalopa sae. I nuku betá weí tuamó doyaalopa da wi dere ala ini, hosaa diriyóló betae.

23 E Tale Kótóné ama kutó dirópóló sóro betero

betere wh̄ireteiné, take dilikitamo hepen bemó kutó diratere *ensel* ę felekemó daane walepó.

²⁴ Atéró, ępaae i fo yalepó. ‘Pol-ó, ya wi yaose. Kótóné k̄olené sukutere ala yātamo mulu, Sisané keletómó daalu fo tokóló tale inipatei, yāró ai nukumó betere wh̄irapetamo alu yaalo meipó,’ yalepó.

²⁵ Térapa, ti be wh̄i-ó, dīa i w̄einé dere alamó wiyóló diri furu furu yaose. Tale Kótóné ama kutó diratere *ensel*-né ępaae yale fo motóró eraalopóló kisipa mutu, yālo hosaa muni deyóló hajiné sukóló i betere ape.

²⁶ Téyaalotei, i nuku bet̄a ti w̄einé bopéróló daaló betere hae kwia felekemó tukure halepamó dene fóló doyaalo ai ape,” yalepó.

W̄ei nuku doyale fo

²⁷ Téró, dā Adriatik doasi w̄ei k̄ela tuamó fu betepatei, 14 be d̄rape kemeyalepó. Ai 14 be d̄e dilikitamo 12 *kilok* kale nuku só kotere wh̄irapené tūené mió kale w̄einé bopéróló daaló betere hae kwiapaae felekemó sókó faai dapó kisipa mualepó.

²⁸ Atei kisipa mutu, halepa feleke déró kelaai sawa sek̄ei ęla deralepó. Téyalemó, w̄ei dolopaae doropóló hae olaane derepele d̄ale dok̄o salemó 37 *mita* epa kelalepó. Atéró sawa fóló tumó kale dere kaae momó deróló salemó 27 *mita* epa kelalepó.

²⁹ Atéteremó, kale nuku hapale furaalu, w̄ei dolomó daae mole kapomó dene folo dā felekemó doranépa witu, sek̄ei ęlarape nuku salemó doūró duwóló deralepó. Atéró, furaalu, be hapale d̄eyópóló moma deté fu betalepó.

³⁰ Kale nuku só kotere wh̄rapené w̄eíné atima sóró aluraqsóró botokó faaire tū keketu i ala yalepó. Atimané mepaae wh̄rape dilikóló atima faai kale sekei ɔlarape nuku topomó duróló der-atapóló, belekaamale nukuné halika teraatu be-talepó.

³¹ Téyaletēi, Pol-né kale diki tare wh̄rapené topo wh̄ró ama diki tare wh̄rapetamopaae duraalu, “Ai wh̄rape atimatamo i nuku tuamó bitini depata, ti da fea w̄eíné dóló aluraalopó,” yalepó.

³² Atétepa, kale diki tare wh̄rapené nuku beleka tiki duló betere képi w̄eī dolopaae turukóló taae deralepó.

³³ Téró be d̄eteretamo Pol-né ai wh̄rapepaae duraalu, “Dīa *fula* tamo tū w̄eíné dere alamó aso sókó fóló bitu, ɔla sawakélé olaa yóló bitinipó.

³⁴ Atéyaletēiné mió yało dīapaae ɔla nae yóló se dere fo i dere ape. Dīa wotené sukaqsóró fotokɔ buópóló ɔla dekéro nae. Dīata, w̄eíné mo bet̄a wh̄ikókélé aluréni, wisiyóló dua sókó fóló betaalo ai ape,” yalepó.

³⁵ Ai fo yóló k̄ilipaae *bred* o bula sóró taru atimané keletómó Tale Kótópaae mo kée yóló kolokó daalu yóló, ɔ kaae sóró nalepó.

³⁶ Atétere ala kilitu, wh̄rape fea hosaa muni deyóló hātamo atimakélé sóró nalepó.

³⁷ Dā ai nukumó betale wh̄rape dokɔ suraalu, 276 wh̄rapepó.

³⁸ Atima ɔla nóló kemeróló kelalemó, kale nuku seke epa fé yópóló *whit* o yorape w̄eīpaae sóró teraayalepó.

³⁹ Atéro folo, h̄ika be d̄etepa, bet̄a hae kwia epa

kelaletei ai hae tiki atima wisiyóló kisipa inipó. Atéró ai hae kwia ere tikipaae kese faralemó, wẹi sukóló mulale fale atiką wisinaale keletepa aimó nuku dakerąle faalopó yalepó.

⁴⁰ Atéyaairaaalu, kale sekei ọlarape duló betere halika tikirape turukóló wẹi dolopaae taae deralepó. Téró kale nuku só kotere ni fake dokore halika tikikélé teraayalepó. Kale nuku beséné sóró fọpóló duló betere kuti kwiarapekélé, teraayóló mulaletei, momó ó nuku kwia fójró woloralepó. Atéró, atima wẹi fóku atiką tópaee sókó faai felepó.

⁴¹ Téyalemó, kale nuku furaalu, wẹi tuámó sokore halepamó deyóló kaae saletikimó tokóló faaitere mo sunipó. Atépa doasi wẹi asyané, kale nuku sale mo terekeyóló taae falepó.

⁴² Atétepa, kale diki tare whịrapené *dipula* whịrape botokó wẹi ọlaae faọsóró mo fea dóló aluraai tuẹ mualepó.

⁴³ Té yaai yaletei, atima kaae tare whịné Pol sinaọsóró kisipa mutu, diki tare whịrapené yaai yale ala sesé yóló taalalepó. Atéró, kaae tare whịné duraalu, dią mepaae wẹi ọlaae fole kisipare whịrapeta, ti wẹi ọlaae fae yalepó.

⁴⁴ Mepaae wẹi ọlaae fole ketere whịrapeta, ti ai nuku terekée fele ni fake halake dolomó bulóló ọlaae fua yae depa, atima fea ai fotóró sya fóló, wisiyóló sókó felepó.

28

Pol Malta haemó betere fo

¹ Dą sókó fele wẹi fókuta, wẹiné bopéro daaló betere hae Maltapó.

² Ai Malta so wh̄iné d̄a mo wisiyóló dape sóró simó beteralepó. Aita, doasi sosóli ali tūa dolomó hali nale tikimó sosóliné d̄a sukutepa, simó tiki dirirótu betalepó.

³ Pol ai felekemó yó mole si det̄ame bet̄apaae yóló simó bilirótu beterepó, wh̄i tukó nokole wuli male si det̄ame dolomó buói si supumó sókó wóló Pol-né naasemó tukó naalepó.

⁴ Atétepa, kale ai be tale so wh̄iné wuliné Pol-né naasemó f̄o yó tapa kolóló, atimasisitei duraalu, “Ai wh̄ita, wh̄i dilé kotere wh̄i eru-rapó. Atétereteiné dowi ala dere kwia tokó matere kótóné ̄a wēiné dóló aluréni, taaróló mió imó wuliné ai dele ape,” yalepó.

⁵ Tépa, kale wh̄iné ama naase fépo yalemó, kale wuli male si dolopaae taae dere felepó. Até yalet̄ei, Pol ̄a naase tópuóló dotopo dere alakélé inipó.

⁶ Téró, ai daae mole so wh̄iné Pol-né naase dotopo yóló tóputere ala ó dukó fóló sukutere ala kelaai kaae tawóló daapatei, suka kele doasi keme yalepó. Kale sek̄é me alakélé initere ala kilitu, atima kisipa tiki momó feteyóló duraalu, i wh̄ita kótóteipó yalepó.

⁷ Téró, Malta hae t̄eteróló kaae tare topo wh̄i Puplias-né ama hae ai wēi fók̄u felekemó erepó. Ai sek̄éné d̄a ama bepaae mo dua wisiyóló dape sóró kaae tawalepó. Atéró, ̄atamo betepa be d̄e sore kemeyalepó.

⁸ D̄a atéró beterepó, kale sek̄éné alima topo supu dere kisiró diasatamoné sukóló mupa, Pol-né ̄a kele fóló momaróló naase mulalemó, kale wh̄i wisiyalepó.

⁹ Até dere ala kilitu, ai bemó kisi daayóló muó mole so whị mo fea Pol beterepaae wóló betó mupa, ama wisirótua yalepó.

¹⁰ Atétere ala kilitu, ai so whịné dą dukiróló doasi whị aqralepó. Téró, dą ai be taaróló faaitepa, dą yaɣare ɔla ɔla fea atima melalepó.

Pol Rom bemó sókó fele fo

¹¹ Dą ai bemó wélié sore beteró faairaalu, nuku kekalepó. Téyalemó Aleksandria whịrapené nuku sosóli ali ereteiné hąle muló betepa, dą ai nukumó bitị felepó. Ai nuku kwiamó, betą be demó deale kótó naale tamo Kastaró Poluks-tamo suróló aleale aso dakeró beterepó.

¹² Téró dą Malta taaróló fóló, me wẹiné bopéréo daalo betere haemó tẹne Sirakus be huluamó sókó fóló, aimó be dẹ sore daayalepó.

¹³ Atéró, dą ai be hulua taaróló fóló, Resium be huluamó sókó felepó. Aimó fiyóló hịka ti dą u *saot* fakeró besẹ wapa, taaróló fóló tų tuámó fiyalepó. Atéró fóló, Puteoli be huluamó sókó felepó.

¹⁴ Téró wẹi nuku taaróló mepaae Keriso no-rapené dą dape sóró atimatamo be dẹ wẹikeró betalepó. Dą atéró beteró, nalo ti mo hae tųmó fóló Rom be huluamó sókó faai felepó.

¹⁵ Téyalemó, Rom bemó betó mole Keriso no nerapené dą wou beterapó dere fo woseturaalu, mepaae so whị atima dątamo hokolaa yaai ɔla dotonóló dupu dere tiki Apius-paae walepó. Mepaae uké wale whịrape fiyópóló be sore tẹnó betere tikimó hokolaane walepó. Atéyaai mo umó wapa Pol-né atima kilitu, Talepaae mo kée yóló hą yalepó.

16 Téró da Rom bemó sókó fóló, *Gavman* whiné Pol a ama wotoró kae bemó beteróló diki tare whi betá a kaae tawóló beterepó.

Pol a diki tare whiné kaae tapatei Talené fo yó maletai

17 Téró be de sore kemetepa, Pol-né Juda topo whirapepaae tourale ape yóló betó mupa duraalu, “Norape-ó, yalo so whipaae dowi ala mekó eréni yóo, dané ayarapené mara mole alakélé, doréni yóo epatei, atimané e Jerusalem bemó hale tawóló *dipula* beterópóló, Rom *Gavman*-né naase tuamó i muló betere ape.

18 Téró, Rom *Gavman* whiné fo tokóló taleralemó, e doló sukunaai dere dowi ala kwia mekó munipa, fópóló dotonaai yalepó.

19 Téyaletei, Juda whirapené meipa *dipula* beterae dere fomó, yalo ti wisirapa Sisané yalo fo tokóló taleyópóló Sisa doi yalepó. Yalo atéyale alata, yalo so whitamó fo tokóló atima só deraai kisipa mutu ini, atimané e haletei *dipula* beterae depa yalepó.

20 Ai fo hakearóló diapaae yaairaaalu, ape yalepó. E *sein* képiné i dokóló muló betereiteita, kale Israel fake so whi Kótóné tao saalopóló haitamo betere ala mo dokonale betené e *sein* képiné dokóló i betere ape,” yalepó.

21 Ai fo depa, kale whirapené apaae duraalu, “Mepaae Judia hae kwiaró wale norapené naao i dowi ala yalepó yóló, dapaae *fas* asé yóló alateré ala ó kólóné ene wale alakélé inipó.

22 Atépatei, dané mió naao kisipa mole fo betá wosaai dapó. Ti noa betené dumi, be hulua feamó

betóló fale so wh̄iné duraalu, d̄a i fake tuamó bukótamo yóló kae bit̄i fale so wh̄i dorapó depa dané wosetu beterapó,” yalepó.

²³ Ai fo k̄elaaraai, atima momó touraaire be d̄e tukóló mulalepó. Ai kale tukóló mulale be d̄e sókó wapa, take folosóró wale wh̄irapetamo mepaae kae wale tikimó, so wh̄i mo fea h̄ale ɔ̄la kaae Pol betere bepaae wóló touralepó. Atéró betó mupa, Pol-né Kótóné t̄eteróló kaae tare aomó mole ala et̄erapóló yó mótu, Moses-né as̄ere foró Kótóné k̄oló wh̄irapetamoné ere fotamo yó mótu betalepó. Téro ai fo mo dokonóturaalu, Yesu mo ai wale ape yóló h̄ikati kaae soró yó malet̄ei be dikiralepó.

²⁴ Ai fo woseturaalu, mepaae so wh̄i Talepaae tūe tiki feteyóló tiralet̄ei, mepaae tūe fetenipó.

²⁵ Atéturaalu, atimasisitei kae kae kisipa muóló foné u só derótu i só derótu du betepa, Pol-né fo kemerótu i fo yalepó. “D̄ei Kepe Wisiné dīané ayarapepaae Kótóné ama fo w̄isi yó móturaalu, Kótóné ama k̄oló wh̄i Aisaiané k̄ólómó mo fo erapó.

²⁶ ‘Ȳa fóló, ȳalo so wh̄ipaae i fo yae.

Take diaaɔ̄ ȳalo fo wosaalotei foné bete wisiyóló kisipa muaalomeipó.

Take diaaɔ̄ ȳalo dere ala mo kelené kelaalotei, ai alané bete diaaɔ̄ kisipa yaalomeipó.

²⁷ I so wh̄iné hosaa hapólu eru, atimané wos̄éliné wosaaireteikélé, mo hapólurapó.

Atima kelené bete wisiyóló kelaqsóró keke hukunó beterapó.

Atimané woséliné wosenalemó, bete wisi wisiyóló wosóo, atimané tué tekeyóló bete kisipa duraalu, epaae feteyóló wapa, yało wisiróo yaosóro hapóluró beterapó,' erapó.

²⁸ Térapa, i ala betą diąné tué muópóló dapa wosae. Kótóné ama mo doasi tao sere alata, kale Juda meire fake so whi beterepaae dotonó betteretei diaaą kisipa yae. Térené take ai so whiné wosóló tué muaalopó," yalepó. Atimané Pol-né ai dere fo woseturaalu, atima ą taaróló faai yalepó.

³⁰ Ba fo tamo tuąmó Pol ą betere be amatei, dupu deté fóló betterepó. Atétu, ą beterepaae wua dere so whi mo fea wisiyóló dape sóro ekei fo dua yalepó.

³¹ Téturaalu, Kótóné teteróló daale aąmó mole alaró Tale Yesu Kerisotamoné ala etérópóló diriyóló halaainé daalu yó mótu betterepó. Ama atéró yó mótu betepa, whi mené sesé dere ala inipó.

**Yesu Kerisoné So Whi Tao Sere Kisi Fo Wisi
The New Testament in the Falopa Language of Papua
New Guinea**

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Folopa)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2009-10-31

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files dated 31 Aug 2023

0102a9df-173c-5a64-b766-14ab67a86105